

Hallituksen esitys eduskunnalle poliittisesta vuoropuhelusta ja yhteistyöstä Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Kuuban tasavallan välillä tehdyn sopimuksen hyväksymisestä sekä laiksi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi joulukuussa 2016 allekirjoitetun poliittisesta vuoropuhelusta ja yhteistyöstä Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Kuuban tasavallan välillä tehdyn sopimuksen sekä lain sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.

Sopimus on laaja-alainen yhteistyösopimus, joka sisältää määrittelyt poliittisen, taloudellisen ja sektorikohtaisen yhteistyön sekä vuoropuhelun muodoista. Sopimuksessa sovitaan yhteistyöstä muun muassa kaupan, talouskehityksen ja kestävä kehityksen sekä demokratian, ihmisoikeuksien ja hyvän hallintotavan aloilla. Sopimus sisältää myös Euroopan unionin ulkopoliitiikan kannalta keskeisiä velvoitteita, muun muassa yleiset sitoumukset ihmisoikeuksista, demokratian periaatteista ja oikeusvaltioperiaatteen kunnioittamisesta, joukkotuhoaseiden leviämisen estämisestä ja terrorismin torjunnasta.

Kuuban kanssa tehty poliittista vuoropuhelua ja yhteistyötä koskeva sopimus on luonteeltaan sekasopimus, joka sisältää sekä jäsenvaltioiden että Euroopan unionin toimivaltaan kuuluvia määräyksiä. Kyseessä on ensimmäinen Euroopan unionin ja Kuuban välinen sopimus.

Sopimus tulee voimaan sitä päivää seuraavan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä, jona osapuolet ovat ilmoittaneet toisilleen sisäisten oikeudellisten menettelyjen saattamisesta päätökseen.

Esitys sisältää ehdotuksen laiksi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana samaan aikaan kuin sopimus tulee voimaan.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT	4
1 JOHDANTO	4
2 NYKYTILA	4
2.1 Euroopan unionin ja Kuuban väliset sopimus- ja kauppasuhteet.....	4
2.2 Suomen ja Kuuban väliset sopimus- ja kauppasuhteet	5
2.3 Nykytilan arviointi	5
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET	6
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	7
4.1 Taloudelliset vaikutukset	7
4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	7
4.3 Ympäristövaikutukset	7
4.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset	7
5 ASIAN VALMISTELU	7
5.1 Asian valmistelu Euroopan unionissa	7
5.2 Asian kansallinen valmistelu	8
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	9
1 SOPIMUKSEN SISÄLTÖ JA SEN SUHDE SUOMEN LAINSÄÄDÄNTÖÖN	9
I OSA YLEISET MÄÄRÄYKSET.....	9
II OSA POLIITTINEN VUOROPUHELU	9
III OSA YHTEISTYÖ JA ALAKOHTAINEN VUOROPUHELU	11
IV OSA KAUPPA JA YHTEISTYÖ KAUPAN ALALLA.....	18
V OSA INSTITUTIONAALISET LOPPUMÄÄRÄYKSET.....	20

2	LAKIEHDOTUKSEN PERUSTELUT	21
3	VOIMAANTULO.....	21
4	EDUSKUNNAN SUOSTUMUKSEN TARPEELLISUUS JA KÄSITTELYJÄRJESTYS.....	22
4.1	Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus.....	22
4.2	Käsittelyjärjestys	24
	LAKIEHDOTUS	25
	poliittisesta vuoropuhelusta ja yhteistyöstä Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Kuuban tasavallan välillä tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	25
	SOPIMUSTEKSTI	VIRHE. KIRJANMERKKIÄ EI OLE MÄÄRITETTY.

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Euroopan unionin (EU) neuvosto valtuutti komission tammikuussa 2014 neuvottelemaan poliittista vuoropuhelua ja yhteistyötä koskevan sopimuksen (Political Dialogue and Cooperation Agreement, PDCA) aikaansaamisesta Kuuban kanssa. Ensimmäisen EU:n ja Kuuban välisen sopimuksen neuvottelemisen oli ajankohtaista, sillä haluttiin tiivistää taloudellista ja poliittista yhteistyötä EU:n ja Kuuban välillä sekä tukea Kuuban taloudellista ja yhteiskunnallista kehitystä.

Kuuban kanssa tehty poliittista vuoropuhelua ja yhteistyötä koskeva sopimus on laaja-alainen sekasopimus, jossa osapuolina ovat sekä EU että sen jäsenvaltiot. Sopimuksen keskeisenä tavoitteena on osapuolten välisen laaja-alaisen kumppanuuden vahvistaminen. Sopimus lisää osapuolten mahdollisuuksia tehdä yhteistyötä eri sektoreilla. Sopimus ei ole kauppasopimus, mutta se sisältää myös kaupallista yhteistyötä koskevan osion. EU:n näkökulmasta tärkeimpiä sopimuksen osa-alueita ovat muun muassa turvallisuus, ihmisoikeudet, kestävä kehitys sekä kauppa ja investoinnit. Sopimuksessa sovitaan yhteistyön tai vuoropuhelun aloittamisesta useilla aloilla. Sopimuksen tavoitteena on yhteistyön kehittäminen erilaisissa poliittisissa, sosiaali- ja talouskysymyksissä ja EU:n ja Kuuban yhteistyön tiivistäminen niin alueellisissa kuin kansainvälisissäkin yhteyksissä.

Sopimus sisältää poliittiset vakiolausekkeet, jotka koskevat ihmisoikeuksia, joukkotuhoaseiden leviämisen estämistä, pienaseita ja kevyitä aseita, kansainvälistä rikostuomioistuinta ja terrorismin torjuntaa. Demokratian periaatteiden, ihmisoikeuksien ja oikeusvaltioperiaatteen kunnioittaminen sekä joukkotuhoaseiden leviämisen estämiseen liittyvien kansainvälisten velvoitteiden noudattaminen ovat sopimuksen olennaisia osia. Sopimuksen olennaisten osien rikominen tulkitaan erityisen kiireelliseksi tapaukseksi, mikä oikeuttaa toisen osapuolen ryhtymisen aiheellisiin toimenpiteisiin. Tällöin toinen osapuoli voi pyytää osapuolet 15 päivän kuluessa kiireelliseen kokoukseen.

2 Nykytila

2.1 Euroopan unionin ja Kuuban väliset sopimus- ja kauppasuhteet

EU:lla on ollut vuodesta 1996 lähtien yhteinen kanta koskien Kuubaa (96/697/CFSP). Yhteisen kannan perussanoma on, että EU haluaa kannustaa Kuubaa siirtymään kohti monimuotoista demokratiaa, jossa ihmisoikeuksia kunnioitetaan. Yhteinen kanta oli Kuuban tulkinnan mukaan asettanut käytännössä maan yhteiskuntajärjestelmän muutoksen Kuubassa yhteistyön ehtoiksi. Yhteinen kanta oli siis tarpeettomasti rajoittanut yhteistyötä nykymuotoisen Kuuban kanssa, minkä johdosta moni maa, mukaan lukien Suomi, oli solminut Kuuban kanssa kahdenvälisiä yhteistyösopimuksia.

Vuodesta 2008 lähtien EU:n ja Kuuban välillä on järjestetty säännöllisesti korkean tason poliittisia vuoropuheluita. Nyt tehty sopimus on ensimmäinen EU:n ja Kuuban välinen sopimus.

EU on Kuuban tärkein vientikohde ja toiseksi tärkein kauppakumppani Venezuelan jälkeen. EU on myös suurin ulkomainen investoija Kuubaan. Investointeja on pääasiassa turismin, ra-

kentämisen sekä pienteollisuuden aloilla. Kuuban viennin arvo EU:n alueelle oli vuonna 2015 noin 540 miljoonaa euroa vuodessa. Päävientituotteita olivat kivennäispolttoaineet, sokeri, juomat ja tupakkatuotteet. EU uudisti vuonna 2014 yleisen tullietuusjärjestelmänsä (Generalised Scheme of Preferences), minkä seurauksena ylemmän keskitulon maaksi luokiteltu Kuuba menetti vientietuutensa EU:n alueelle. Tämä vaikutti pääasiassa tupakkatuotteisiin, joiden tullimaksut nousivat merkittävästi. EU:n viennin arvo Kuubaan vuonna 2015 oli 2,18 miljardia euroa, mikä vastaa 0,1 % EU:n kaupasta. Kuubaan myytiin erityisesti koneita.

EU:lla on ollut Kuubassa kehitysyhteistyöhankkeita DCI-kehitysyhteistyöinstrumentin puitteissa. Vuosina 2008–2014 EU tuki Kuubaa yhteensä noin 90 miljoonalla eurolla muun muassa ruokaturvaan, katastrofivalmiuteen, ympäristöasioihin, energiaan, taloudelliseen ja sosiaaliseen uudistamiseen liittyen. Vuosiksi 2014–2020 on allkoitu 50 miljoonaa euroa kestäväan maatalouteen ja ruokaturvaan, luonnonvarojen kestäväan käyttöön sekä kestäväan taloudelliseen ja sosiaaliseen uudistustyöhön. Kuuba osallistuu myös EU:n alueellisiin ohjelmiin: AL-Invest-ohjelma tukee pk-yritysten kansainvälistymistä, COPOLAD (Cooperation Programme on Drugs Policies) tukee huumeiden vastaisen työn yhteistyötä, EUROCLIMA-ohjelma helpottaa ilmastonmuutokseen sopeutumista ja Erasmus+:n puitteissa harrastetaan opiskelijavaihtoa. ECHO-ohjelma (European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations) tukee lisäksi katastrofeihin valmistautumista.

2.2 Suomen ja Kuuban väliset sopimus- ja kauppasuhteet

Suomi ja Kuuba allekirjoittivat kahdenvälisen aiesopimuksen poliittisesta ja kulttuurisesta yhteistyöstä vuonna 2013. Vuonna 2016 Suomi ja Kuuba allekirjoittivat sopimuksen Kuuban velan uudelleenjärjestämisestä (SopS 61/2016). Kuuba on aloittanut velkojen takaisinmaksun sopimusten mukaisesti. Maidemme välinen lentoliikennesopimus allekirjoitettiin maaliskuussa 2017.

Varhaisempia maidemme välisiä kahdenvälisiä sopimuksia ovat vuonna 1975 tehty sopimus taloudellisesta, tieteellisestä ja teknisestä yhteistyöstä (SopS 51/1975) sekä vuonna 1982 tehty kulttuurisopimus (SopS 32/1983).

Suomen ja Kuuban välinen kauppa on vähäistä. Vuonna 2016 Suomen vienti Kuubaan oli arvoltaan 12 miljoonaa euroa ja tuonti 124 000 euroa. Viimeaikainen Kuuban ja Yhdysvaltojen suhteiden läheneminen on lisännyt myös Suomessa kiinnostusta Kuuban markkinoita kohtaan.

2.3 Nykytilan arviointi

Nyt tehty sopimus poliittisesta vuoropuhelusta ja yhteistyöstä on ensimmäinen sopimus EU:n ja Kuuban välillä. Sopimus luo aiempaa selkeämmät puitteet EU:n ja Kuuban välisille poliittisille suhteille. Sen tavoitteena on parantaa yhteistyömahdollisuuksia kaupallis-taloudellisella alalla sekä lisäksi kehittää poliittista, alueellista ja kansainvälistä yhteistyötä. Kuuban kanssa tehdyn sopimuksen voidaan arvioida lisäävän EU:n ja Kuuban välistä vuorovaikutusta ja konkreettista yhteistyötä useilla osa-alueilla. Sopimus vahvistaa EU:n läsnäoloa ja painoarvoa Karibian alueella. PDCA-sopimus luo lisää mahdollisuuksia yhteistyölle, jolla edistetään kestävää kehitystä, demokratiaa, ihmisoikeuksia sekä Kuuban sosio-ekonomisen mallin uudistamista – sekä etsitään yhteisiä ratkaisuja maailmanlaajuisiin haasteisiin.

Laaja-alaisen sopimuksen tavoitteena on edistää näkemysten ja tietojen vaihtoa, lisätä keskinäistä ymmärrystä sekä rohkaista keskusteluun ja yhteisten kantojen muotoiluun kansainvälisillä foorumeilla. Ihmisoikeudet, demokratia ja oikeusvaltio ovat keskeisiä vuoropuhelun aiheita. Molemmat osapuolet pyrkivät vahvistamaan Yhdistyneitä Kansakuntia (YK) monenvälisen järjestelmän keskiössä, sekä edistämään EU:n ja Latinalaisen Amerikan ja Karibian yhteisön (Community of Latin American and Caribbean States, CELAC) välistä strategista kumppanuutta.

Sopimuksen tavoitteena on luoda ennustettavammat ja läpinäkyvämmät olosuhteet kaupallisille toimijoille sekä lisätä heidän kapasiteettiaan tuottaa, käydä kauppaa ja luoda työpaikkoja. EU pyrkii edistämään Kuuban viennin monipuolistamista sekä tukemaan kuubalaisten toimijoiden EU-markkinoille pääsyä tukevaa tietämystä. Sopimus ei kuitenkaan ole varsinainen kauppasopimus eikä siten luo vapaakauppa-alueita tai investointisuoja.

EU:n yhteisestä Kuubaa koskevasta kannasta luovuttiin poliittista vuoropuhelua ja yhteistyötä koskevan sopimuksen allekirjoituksen yhteydessä joulukuussa 2016 (YUTP 2016/2233). Kuuba oli pitkään toivonut EU:n yhteisen kannan poistoa, jotta yhteistyötä osapuolien välillä voidaan lisätä.

Sopimus luo pohjan myös Suomen ja Kuuban välisen yhteistyön laajentamiselle ja mahdollisesti myös maidemme välisen kaupan lisäämiselle.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Kuuban kanssa tehty poliittista vuoropuhelua ja yhteistyötä koskeva sopimus kattaa laajan skaalan eri yhteistyösektoreita ja sillä pyritään kehittämään konkreettista yhteistyötä monilla alueilla. Poliittista vuoropuhelua tullaan käymään koskien muun muassa ihmisoikeuksia, laiton asekauppaa ja aseistariisuntaa, terrorismin torjuntaa, ihmiskauppaa, huumausainekauppaa, rotusyrjintää ja kestävä kehitystä. Sopimuksen määrittämiin yhteistyöaloihin kuuluvat muun muassa demokratia ja ihmisoikeudet, hyvä hallinto, konfliktien ehkäisy sekä järjestäytyneen rikollisuuden ja korruption torjunta. Myös rahanpesun ehkäiseminen on tärkeä yhteistyöala Kuuban pyrkiessä suojaamaan avautuvaa talouttaan rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskeiltä. Yhteistyötä tehdään myös sosiaalisen kehityksen, talouskehityksen, ympäristöasioiden sekä alueellisen yhdentymisen aloilla. Sopimuksen määräykset kattavat kaupan ja investointien yleisiä periaatteita ja yhteistyötä liittyen mm. kaupan teknisiin esteisiin ja kaupan helpottamista koskevaan yhteistyöhön.

Sopimus määrää vähintään joka toinen vuosi kokoontuvan, ministeritason yhteisneuvoston ja sitä avustavan korkean virkamiestason sekakomitean perustamisesta. Yhteisneuvosto valvoo sopimuksen täytäntöönpanoa, ja sekakomitea vastaa sopimuksen yleisestä toimeenpanosta. Sekakomitean alaisuuteen voidaan perustaa alakomiteoita käsittelemään sopimuksen soveltamisalaan kuuluvia eri aloja ja avustamaan sekakomiteaa sen tehtävien hoitamisessa.

Esityksen tavoitteena on hankkia eduskunnan hyväksyminen sopimukselle. Esitys sisältää myös ehdotuksen niin sanotuksi blankettilaiksi, jolla saatetaan voimaan sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Sopimuksella ei ole suoria vaikutuksia valtion talousarvioon. Sopimuksen tavoitteena on tiivistää Euroopan unionin ja Kuuban välisiä poliittisia ja taloudellisia suhteita ja käynnistää yhteistyötä usealla eri osa-alueella, mukaan lukien kauppa ja investoinnit, ympäristö ja ilmastomuutos, energia, tiede ja teknologia, matkailu sekä liikenne. Sopimuksella arvioidaan olevan myönteisiä, joskaan ei välittömiä taloudellisia vaikutuksia Suomelle.

4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Sopimuksella ei ole suoria vaikutuksia viranomaisten toimintaan. Sopimuksella perustettavista yhteisneuvoston, sekakomitean ja alakomiteoiden kokouksista johtuvat tehtävät voidaan hoitaa tavanomaisen käytännön edellyttämällä tavalla nykyisellä henkilöstöllä.

4.3 Ympäristövaikutukset

Sopimuksella ei ole välittömiä ympäristövaikutuksia. Ympäristö on eräs alueista, joilla osapuolten yhteistyötä kehitetään. Sopimuksen mukaisesti yhteistyön tavoitteena on edistää kestävään kehitykseen tähtäävää ympäristön suojelua ja parantamista, noudattaen niitä kansainvälisen yhteistyön ja monenvälisen ympäristösopimusten velvoitteita, joiden osapuolia PDCA-sopimuksen osapuolet ovat. Sopimus sisältää ympäristöä ja ilmastomuutokseen liittyvää yhteistyötä koskevan artiklan, jossa osapuolet sopivat yhteistyöstä suojellakseen ja parantaakseen ympäristön laatua tavoitteenaan kestävä kehitys. Osapuolet pyrkivät edistämään ympäristöalan kansainvälisten sopimusten toimeenpanoa sekä huomioimaan ympäristökysymykset muilla politiikka-aloilla.

4.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Sopimuksella pyritään edistämään osapuolten välistä poliittista vuoropuhelua ja parantamaan yhteistyömahdollisuuksia yhdessä sovittujen arvojen pohjalta. Sopimuksen pyrkimyksenä on edistää osapuolten yhteistyötä useilla eri aloilla ja saada aikaan myönteisiä yhteiskunnallisia vaikutuksia erityisesti Kuubassa. Sopimuksessa osapuolet sitoutuvat yhteisiin periaatteisiin demokratian ja ihmisoikeuksien edistämiseksi, joukkotuhouksien leviämisen estämiseksi ja terrorismin vastaista toimintaa koskien. Sopimuksella voidaan arvioida olevan myönteistä merkitystä hyvän hallinnon, demokratian, kansalaisyhteiskunnan ja kansantalouden vahvistumiselle Kuubassa.

5 Asian valmistelu

5.1 Asian valmistelu Euroopan unionissa

EU:n neuvosto esitti ulko- ja turvallisuuspolitiikan korkealle edustajalle 25 päivänä lokakuuta 2010 pyynnön tutkia Kuubaa koskevan vuoden 1996 EU:n yhteisen kannan puitteissa Kuuba-suhteiden mahdollisia vaihtoehtoja. Kuuban viranomaisten ja jäsenvaltioiden kanssa käytyjen keskustelujen johdosta korkea edustaja, ilmoitti 19 päivänä marraskuuta 2012 ulkoasiainneuvoston kokouksessa pyytävänsä aloittamaan neuvotteluohjeiden laatimisen poliittista vuoropuhelua ja yhteistyötä koskevan sopimuksen laatimiseksi Kuuban kanssa. EU:n neuvosto val-

tuutti komission 28 päivänä tammikuuta 2014 neuvottelemaan poliittista dialogia ja yhteistyötä koskevan sopimuksen Kuuban kanssa. Seitsemäs ja viimeinen neuvottelukierros käytiin Havannassa maaliskuussa 2016.

Sopimusneuvotteluja valmisteltiin säännöllisesti EU:n Latinalainen Amerikka ja Karibia -työryhmässä (COLAC) Brysselissä sekä pysyvien edustajien komiteassa. Sopimustekstiä käsiteltiin myös kauppapoliittisessa komiteassa ja ulkoasiainneuvostossa. Molemmat osapuolet parafoivat sopimuksen Havannassa 11 päivänä maaliskuuta 2016 sen jälkeen kun EU:n Latinalaisen Amerikan ja Karibian työryhmä oli hyväksynyt neuvottelutuloksen. Sopimus allekirjoitettiin EU:n ulkosuhdeneuvoston yhteydessä Brysselissä 12 päivänä joulukuuta 2016. Sopimuksen allekirjoittamisen jälkeen sopimus hyväksytään jokaisessa jäsenvaltiossa, EU:ssa ja Kuubassa. Neuvosto hyväksyy sopimuksen EU:n puolesta Euroopan parlamentin annettua sopimukselle hyväksyntänsä.

5.2 Asian kansallinen valmistelu

Ulkoasiainministeriö on valmistellut asiaa yhteistyössä eri ministeriöiden ja muiden viranomaistahojen kanssa. Sopimusneuvotteluja ja sopimustekstiä käsiteltiin kauppapoliittisessa jaostossa ja ulkosuhdejaostossa. Eduskunnalle tiedotettiin sopimuksen neuvotteluvaltuutuksesta 13 kesäkuuta 2013 E-kirjeellä (E 79/2013 vp). Eduskunnalle toimitettiin sopimusneuvottelujen etenemisestä 26 päivänä helmikuuta 2015 E-jatkokirje (EJ 3/2016 vp) sekä 10 päivänä maaliskuuta 2016 U-kirjelmä (U 9/2016 vp), joissa todettiin valtioneuvoston kannattavan EU:n ja sen jäsenvaltioiden sekä Kuuban välisten suhteiden laaja-alaista kehittämistä sekä poliittista vuoropuhelua ja yhteistyötä koskevan sopimuksen tekemistä Kuuban kanssa. Eduskuntaa informoitiin EU:n neuvottelutavoitteiden toteutumisesta, sopimuksen luonteesta, sopimuksen allekirjoittamisesta sekä EU:n yhteisestä Kuuba-kannasta luopumisesta 25 päivänä lokakuuta 2016 U-jatkokirjelmällä (UJ 27/2016 vp).

Hallituksen esitys on valmisteltu ulkoasiainministeriössä. Hallituksen esityksestä on pyydetty lausunnot oikeusministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, liikenne- ja viestintäministeriöltä, opetus- ja kulttuuriministeriöltä, sisäministeriöltä, työ- ja elinkeinoministeriöltä, ympäristöministeriöltä, puolustusministeriöltä, sosiaali- ja terveysministeriöltä, maa- ja metsätalousministeriöltä, valtioneuvoston kansliasta sekä Ahvenanmaan maakuntapäiviltä. Lausunnot saatiin valtiovarainministeriöltä, liikenne- ja viestintäministeriöltä, opetus- ja kulttuuriministeriöltä, sisäministeriöltä, työ- ja elinkeinoministeriöltä, ympäristöministeriöltä, puolustusministeriöltä, sosiaali- ja terveysministeriöltä, maa- ja metsätalousministeriöltä ja Ahvenanmaan maakuntapäiviltä. Sisäministeriöltä, ympäristöministeriöltä, sosiaali- ja terveysministeriöltä ja Ahvenanmaan maakuntapäiviltä saadut teknisluonteiset kommentit on otettu huomioon hallituksen esityksessä. Muilla lausunnonantajilla ei ollut huomautettavaa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Sopimuksen sisältö ja sen suhde Suomen lainsäädäntöön

Johdanto. Sopimuksen johdannossa vahvistetaan sopimuspuolten sitoutuminen kunnioittamaan demokratian periaatteita ja ihmisoikeuksia YK:n ihmisoikeusjulistuksen ja kansainvälisten ihmisoikeussopimusten mukaisesti sekä sitoutuminen demokratian, hyvän hallintotavan ja oikeusvaltion periaatteisiin. Johdantoon on myös kirjattu tahto lisätä yhteistyötä muun muassa kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden alalla, osallistavan ja kestävä kehityksen edistämiseksi, sekä joukkotuhoaseiden leviämisen ja laittoman asekaupan, huumekaupan, korruption, rahanpesun, järjestäytyneen rikollisuuden ja ihmiskaupan torjumiseksi. Johdannossa vahvistetaan myös sitoutuminen Maailman kauppajärjestön kansainvälistä kauppaa ohjaaviin periaatteisiin ja sääntöihin sekä todetaan tarve yhteistyöhön kaikkien asiaankuuluvien sidosryhmien, kuten paikallishallinnon, kansalaisyhteiskunnan ja yksityisen sektorin, kanssa sopimuksen tavoitteiden saavuttamiseksi.

I OSA YLEISET MÄÄRÄYKSET

1 artikla. Periaatteet. Artiklassa vahvistetaan osapuolten sitoutuminen vahvaan ja tehokkaiseen monenväliseen järjestelmään sekä kansainvälisen oikeuden ja YK:n peruskirjan periaatteiden kunnioittamiseen sekä kestävä kehityksen edistämiseen. Osapuolet vahvistavat suhteidensa perustuvan yhdenvertaisuuteen, vastavuoroisuuteen ja keskinäiseen kunnioitukseen. Sopimuksen toimeenpanossa noudatetaan niitä perustuslaillisia periaatteita, oikeudellista kehystä sekä sellaisia sovellettavia kansainvälisiä asiakirjoja, joiden osapuolia sopimusosapuolet ovat. Demokratian, ihmisoikeuksien, perusvapauksien ja oikeusvaltioperiaatteen kunnioittaminen on määritelty sopimuksen olennaiseksi osaksi. Osapuolet tunnustavat kaikkien kansojen oikeuden määrittää vapaasti poliittinen järjestelmänsä ja edistää vapaasti taloudellista, sosiaalista ja kulttuurista kehitystään.

2 artikla. Tavoitteet. Sopimuksen tavoitteena on vahvistaa osapuolten suhteet poliittisen vuoropuhelun, yhteistyön ja kaupan alalla keskinäisen kunnioituksen ja vastavuoroisuuden pohjalta sekä tukea näin Kuuban talouden ja yhteiskunnan nykyaikaistamisprosessia. Tavoitteena on vahvistaa ihmisoikeuksia, demokratiaa ja kestävä kehitystä, mukaan lukien kestävä kehityksen toimintaohjelma 2030:n tavoitteita, sekä lopettaa syrjintä. Lisäksi tavoitteena on edistää kauppa- ja taloussuhteita Maailman kauppajärjestön sopimusten periaatteiden mukaisesti sekä lisätä alueellista yhteistyötä Karibian ja Latinalaisen Amerikan alueilla ja edistää yhteisymmärrystä tukemalla osapuolten yhteyksiä, vuoropuhelua ja yhteistyötä kaikilla tasoilla.

II OSA POLIITTINEN VUOROPUHELU

3 artikla. Tavoitteet. Vuoropuhelun tavoitteena on vahvistaa osapuolten poliittisia suhteita ja keskinäistä ymmärrystä, mahdollistaa laaja näkemysten vaihto kansainvälisillä foorumeilla esitettävistä kannoista ja edistää keskinäistä luottamusta sekä vahvistaa YK:ta ja edistää EU:n ja Latinalaisen Amerikan ja Karibian valtioiden yhteisön (CELAC) välistä strategista kumppanuutta.

4 artikla. Alat ja yksityiskohtaiset säännöt. Osapuolet käyvät säännöllisesti vuoropuhelua korkealla virkamiestasolla tai poliittisella tasolla etukäteen sovittavista kysymyksistä. Tarkoi-

tuksena on selventää osapuolten kantoja ja löytää yhteisiä lähtökohtia. Vuoropuhelua käynnistetään aloilla, joilla se katsotaan tarpeelliseksi.

5 artikla. *Ihmisoikeudet.* Ihmisoikeuksia koskeva vuoropuhelu käydään osana yleistä poliittista vuoropuhelua, ja sen tarkoituksena on parantaa osapuolten käytännön yhteistyötä sekä monenvälisellä että kahdenvälisellä tasolla. Kunkin tapaamisen esityslista sovitaan osapuolten kesken huomioiden osapuolten edut ja huolehtien kansalaisoikeuksien ja poliittisten oikeuksien sekä taloudellisten, sosiaalisten ja kulttuuristen oikeuksien tasapainoisesta käsittelystä.

6 artikla. *Pienaseiden ja kevyiden aseiden sekä muiden tavanomaisten aseiden laitton kauppa.* Osapuolet vahvistavat sitoumuksensa noudattaa pienaseiden ja kevyiden aseiden laittoman kaupan torjuntaa koskevia velvoitteitaan ja panna ne täysimääräisesti täytäntöön. Osapuolet tunnustavat YK:n peruskirjan mukaisen luonnollisen oikeuden puolustautumiseen ja aseiden siirrossa sisäisten valvontajärjestelmien merkityksen. Osapuolet sopivat käyvänsä säännöllistä poliittista vuoropuhelua, joka edistää yhteistyötä kahdenvälisellä, alueellisella ja kansainvälisellä tasolla ja toimien yhteensovittamista ja täydentävyyttä sekä sen varmistamista, että käytössä ovat tarvittavat lait, asetukset ja menettelyt asekaupan valvomiseksi ja laittoman kaupan ehkäisemiseksi.

7 artikla. *Aseistariisunta ja joukkotuhohaseiden leviämisen estäminen.* Osapuolet ovat sitoutuneita yleiseen ja täydelliseen aseistariisuntaan, ja pitävät ydinaseiden ja kemiallisten aseiden leviämistä yhtenä vakavimmista kansainvälisen rauhan, vakauden ja turvallisuuden uhkatekijöistä. Osapuolet panevat merkille Latinalaista Amerikkaa ja Karibian aluetta rauhan alueena koskevan julistuksen sekä noudattavat kaikilta osin kansainvälisistä aseistariisunta- ja asesulkusopimuksista johtuvia velvoitteitaan. Osapuolet pitävät määräystä olennaisena osana sopimusta ja sopivat tekevänsä yhteistyötä ja käyvänsä säännöllistä vuoropuhelua alaan liittyen.

8 artikla. *Terrorismin kaikkien ilmenemismuotojen torjunta.* Osapuolet vahvistavat sitoutumiseensa terrorismin torjumiseen kansainvälisten sopimusten mukaisesti. Yhteistyötä tehdään erityisesti YK:n päätöslauselmien täytäntöönpanon puitteissa sekä vaihtamalla tietoja ja näkemyksiä terroristiryhmiin ja terrorismin ja sen rahoituksen torjuntaan liittyen.

9 artikla. *Vakavat kansainvälistä yhteisöä koskevat rikokset.* Osapuolet vahvistavat, etteivät kansainvälistä yhteisöä koskevat rikokset saa jäädä rankaisematta, ja että syytteeseen asettaminen on varmistettava kansallisella tai kansainvälisellä tasolla, tarvittaessa myös Kansainvälisessä rikostuomioistuimessa. Osapuolet toteavat YK:n peruskirjan ja kansainvälisen oikeuden päämäärät ja periaatteet oleellisen tärkeiksi kansallisia oikeusjärjestelmiä täydentävän kansainvälisen rikosoikeudellisen toimivallan toteutumisen kannalta, ja pyrkivät lujittamaan vakavimpia rikoksia koskevaa sääntelykehystä.

10 artikla. *Yksipuoliset pakkotoimenpiteet.* Osapuolet käyvät säännöllistä vuoropuhelua pakkotoimenpiteistä, joilla on ekstraterritoriaalinen vaikutus ja jotka ovat vastoin kansainvälistä oikeutta ja yleisesti hyväksyttyjä kansainvälisen kaupan sääntöjä vaikuttaen molempiin osapuoliin ja valtioiden suvereniteettiin.

11 artikla. *Ihmiskaupan ja ihmisten salakuljetuksen torjunta.* Osapuolet vaihtavat näkemyksiä ihmisten salakuljetuksen ja ihmiskaupan ehkäisemisestä YK:n peruskirjan ja kansainvälisten sopimusten mukaisesti. Osapuolet keskittyvät erityisesti edistämään sellaisia lakeja ja politiikkoja, jotka ovat yhdenmukaisia aihetta koskevien YK-sopimusten kanssa sekä jakamaan par-

haita käytänteitä tunnistamaan, pidättämään ja asettamaan syytteeseen ihmiskauppaa harjoittavat rikollisverkot.

12 artikla. *Laittomien huumausaineiden tuotannon, kaupan ja käytön torjunta.* Osapuolet pitävät tärkeänä vaihtaa näkemyksiä ja parhaita käytänteitä sekä tehdä yhteistyötä muiden maiden kanssa huumausainekaupan tuotannon, kaupan ja käytön ehkäisemiseksi ja torjumiseksi kansainvälisten sopimusten mukaisesti.

13 artikla. *Rotusyrjinnän, muukalaisvihän ja niihin liittyvän suvaitsemattomuuden torjunta.* Osapuolet sitoutuvat rasismia, rotusyrjintää, muukalaisvihaa ja niihin liittyvää syrjintää koskeviin kansainvälisiin sopimuksiin sekä vaihtavat parhaita käytänteitä aiheeseen liittyen, erityisesti Durbanin julistuksen ja toimintaohjelman sekä YK:n afrikkalaista alkuperää olevien ihmisten vuosikymmenen (2015–2024) toimeenpanemiseksi.

14 artikla. *Kestävä kehitys.* Osapuolet vahvistavat sitoutumisensa YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelma 2030:n täytäntöönpanoon valmiuksiansa ja olosuhteidensa mukaisesti. Osapuolet pitävät tärkeänä poistaa köyhyys kaikissa muodoissaan ja sopivat vaihtavansa näkemyksiä parhaista tavoista työskennellä köyhyyden, nälän, lukutaidottomuuden ja heikon terveyden poistamiseksi, ympäristöongelmien ratkaisemiseksi, naisten voimaannuttamiseksi ja eriarvoisuuden vähentämiseksi. Osapuolet sitoutuvat edistämään politiikan johdonmukaisuutta sekä laatimaan kattavan innovatiivisen lähestymistavan kaikkien voimavarojen käyttöönottoon Addis Abeban kehitysrahoitusta koskevan toimintaohjelman mukaisesti. Osapuolet vahvistavat, että kehittyneiden maiden on osoitettava 0,7 prosenttia bruttokansantuotteestaan viralliseen kehitysapuun ja nousevan talouden maiden ja ylemmän keskitulotason maiden on asetettava tavoitteita kansainvälisen julkisen rahoituksen tarjontansa lisäämiseksi.

III OSA YHTEISTYÖ JA ALAKOHTAINEN VUOROPUHELU

I OSASTO: YLEISET MÄÄRÄYKSET

15 artikla. *Tavoitteet.* Artiklassa todetaan, että yhteistyön ja alakohtaisen vuoropuhelun tavoitteena on lujittaa osapuolien suhteita. Yhteistyötoimilla pyritään täydentämään Kuuban taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävää kehitystä, edistämään osallistavaa kestävää kehitystä ja kestävän kehityksen toimintaohjelma 2030:n tavoitteiden saavuttamista sekä keskinäistä luottamusta.

16 artikla. *Periaatteet.* Artiklassa todetaan, että yhteistyöllä tuetaan ja täydennetään osapuolten omien kehityspolitiikkojen painopisteitä, se on tulosta vuoropuhelusta ja sitä toteutetaan sekä kahdenvälisellä että alueellisella tasolla. Yhteistyötä tehostetaan huomioimalla kansainväliset sitoumukset. Osapuolten kehityserot huomioidaan. Osapuolet sopivat varmistavansa sovittuihin toimiin osoitettujen varojen vastuullisen hallinnoinnin. Yhteistyön tavoitteena on kestävä kehitys pitkälläkin aikavälillä, ja siinä otetaan huomioon kaikki monialaiset kysymykset.

17 artikla. *Alakohtainen vuoropuhelu.* Artiklassa todetaan alakohtaista vuoropuhelua käyttävän yhteisen edun mukaisilla aloilla, joihin kuuluvat politiikan laadintaa kyseisillä aloilla koskeva tietojenvaihto, näkemysten vaihto osapuolten oikeudellisen kehityksen yhdenmukaistamisesta kansainvälisten normien kanssa sekä parhaiden käytäntöjen jakaminen alakohtaisten po-

litiikkojen laadinnasta, koordinoinnista tai tietyn alan haasteista. Tarvittaessa yhteistyötä tuetaan käytännön yhteistyötoimilla.

18 artikla. *Yhteistyötä koskevat yksityiskohtaiset säännöt ja menettelyt.* Osapuolet sopivat kehittävänsä yhteistyötään käyttäen teknistä ja taloudellista apua, vuoropuhelua sekä edistään Kuuban osallistumista EU:n alueellisiin ja aihekohtaisiin yhteistyöohjelmiin sekä assosioituneena kumppanina EU:n puiteohjelmiin. EU ilmoittaa Kuuballe uusista mahdollisista mekaniismeista ja välineistä ja antaa humanitaarista apua luonnon- tai muiden katastrofien yhteydessä. Yhteistyön tehostamiseksi voidaan perustaa koordinoitukomitea. Kuuba sallii yhteistyötoimiin liittyvien tuotteiden tuonnin tulli- ja verovapaasti, hallinnoi tarvittaessa terveys- ja maatalousviranomaisten tarkastuksia sekä suorittaa yhteistyöhön liittyvien henkiöiden maahantulomenettelyt.

19 artikla. *Yhteistyön toimijat.* Artiklassa todetaan, että yhteistyötä toteuttavat Kuuban valtionhallinnon laitokset, paikallisviranomaiset, kansainväliset järjestöt, EU:n jäsenvaltioiden kehitysvirastot sekä kansalaisyhteiskunta.

20 artikla. *Yhteistyöalat.* Osapuolet sopivat, että yhteistyötoimiin sisältyvät horisontaaliset ja strategiset kehityksen osatekijät ovat kestävä kehitys, ihmisoikeudet ja hyvä hallintotapa, ympäristön kestävyys, katastrofien ehkäisy, sukupuolinäkökulma, haavoittuvassa asemassa olevat henkilöt, kansallisten valmiuksien kehittäminen sekä tietämyksenhallinta.

21 artikla. *Yhteistyöresurssit ja osapuolten taloudellisten etujen suojaaminen.* Osapuolet sopivat antavansa resurssiensa ja säännöstensä rajoissa yhteistyöhön asianmukaiset resurssit sekä käyttävänsä rahoitustukea moitteettoman varainhoidon periaatteiden mukaisesti. Petoksia, korruptiota ja muuta laitonta toimintaa ehkäistään muun muassa keskinäisellä hallintoavulla. Lisäsopimuksella voidaan määrätä koordinoituista valvontatoimista, kuten tarkastuksista ja petoksentorjuntatoimista.

II OSASTO: DEMOKRATIA, IHMISOIKEUDET JA HYVÄ HALLINTOTAPA

22 artikla. *Demokratia ja ihmisoikeudet.* Osapuolet sopivat yhteistyöstä demokratian ja ihmisoikeuksien alalla. Osapuolet tunnustavat demokratian perustuvan kansan vapaasti ilmaisemaan tahtoon määrätä omasta järjestelmästänsä ja kansalaisten täysimääräiseen osallistumiseen elämän kaikkiin osa-alueisiin sekä sopivat tekevänsä yhteistyötä vahvistaakseen demokratiaa ja valmiuksiaan panna täytäntöön demokratian ja ihmisoikeuksien periaatteet ja käytänteet, myös vähemmistöjen oikeudet. Yhteistyö voi käsittää toimia, joiden tavoitteena on vaalia ihmisoikeuksien yleismaailmallista julistusta, tunnustaa ihmisoikeuksien jakamattomuus ja keskinäisriippuvuus, panna täytäntöön kuhunkin osapuoleen sovellettavat kansainväliset ihmisoikeusasiakirjat ja suositukset, sisällyttää ihmisoikeudet sisäisiin politiikkoihin ja toteuttaa aiheeseen liittyvää tiedotusta, vahvistaa demokraattisia ja ihmisoikeusalan instituutioita sekä laatia yhteisen edun mukaisia aloitteita monenvälisillä foorumeilla.

23 artikla. *Hyvä hallintotapa.* Artiklassa todetaan, että yhteistyö hyvän hallintotavan alalla perustuu YK:n peruskirjaan ja kansainvälisen oikeuden periaatteisiin, ja yhteistyötoimet voivat käsittää toimintoja, joiden tavoitteena on varmistaa oikeusvaltioperiaatteen kunnioittaminen, edistää instituutioiden avoimutta, vastuullisuutta ja demokraattisuutta, vaihtaa kokemuksia oikeudellisten kysymysten ja oikeuslaitoksen valmiuksien osalta, vaihtaa tietoja oikeusjär-

jestelmistä ja lainsäädännöstä sekä hyvästä hallintotavasta sekä edistää kaikkien kansalaisten osallistumista poliittisiin prosesseihin.

24 artikla. *Instituutioiden ja oikeusvaltion vahvistaminen.* Osapuolet sopivat kiinnittävänsä erityistä huomiota oikeusvaltion lujittamiseen sekä lainvalvontaan ja oikeudenhoitoon liittyvien instituutioiden vahvistamiseen.

25 artikla. *Julkishallinnon nykyaikaistaminen.* Osapuolet sopivat julkishallintonsa nykyaikaistamiseen tähtäävästä yhteistyöstä muun muassa organisaation toiminnan ja instituutioiden palveluntarjonnan tehostamisessa, julkisten resurssien avoimen hallinnoinnin ja vastuuvetoisuuden parantamisessa sekä politiikkojen suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin liittyvien valmiuksien kehittämisessä julkisten palveluiden tarjonnan, sähköisen hallinnon ja korruptiontorjunnan osalta.

26 artikla. *Konfliktien ehkäiseminen ja ratkaiseminen.* Artiklassa sovitaan kokemusten vaihdosta konfliktien ehkäisemiseen ja ratkaisemiseen liittyen, tarkoituksena lujittaa valmiuksia ratkaista konflikteja. Yhteistyöhön voivat kuulua muun muassa välitys-, neuvottelu ja sovitteluprosesseille annettava tuki.

III OSASTO: OIKEUDENMUKAISUUDEN, KANSALAISTEN TURVALLISUUDEN JA MUUTTOLIIKKEEN EDISTÄMINEN

27 artikla. *Henkilötietojen suoja.* Artiklassa sovitaan yhteistyöstä henkilötietojen korkeatasoisen suojan varmistamiseksi monenvälisten normien mukaisesti. Yhteistyöhön voi kuulua valmiuksien kehittämistä, teknistä apua ja tiedonvaihtoa.

28 artikla. *Laittomat huumausaineet.* Osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä maailmanlaajuisen huumeongelman ehkäisemiseksi ja käsittelemiseksi. Vaikuttavia toimia toteutetaan ja koordinoidaan toimivaltaisten viranomaisten välillä tavoitteena saada laittomien huumausaineiden tuotanto loppumaan tai minimoida se ja vähentää niiden tarjontaa, kauppaa, kysyntää ja hallussapitoa sisäisen lainsäädännön mukaisesti ja ihmisoikeudet asianmukaisesti huomioiden. Uhreille tarjotaan syrjimätöntä ja osallistavaa hoitoa. Yhteistyö perustuu asiaa koskeviin kansainvälisiin yleissopimuksiin, ja niihin käytetään EU:n ja Latinalaisen Amerikan ja Karibian maiden huumeidentorjunnan koordinointi- ja yhteistyöjärjestelmää. Huumausainekauppaan liittyvää rikollisuutta torjutaan muun muassa poliisi- ja oikeudellisella yhteistyöllä.

29 artikla. *Rahanpesu.* Artiklassa sovitaan yhteistyöstä rahanpesun ja terrorismin rahoituksen ehkäisemiseksi. Osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä, jolla ehkäistään ja torjutaan niiden rahoitusjärjestelmien, rahoituslaitosten ja tiettyjen rahoitusalan ulkopuolisten yritysten ja ammattien käyttö rikollisesta toiminnasta, kuten huumausaineiden laittomasta kaupasta ja korruptiosta, saatavaan tuottoon liittyvään rahanpesuun ja terrorismin rahoitukseen. Osapuolet vaihtavat asiaan liittyviä tietoja osapuolten lainsäädännön puitteissa sekä panevat täytäntöön asiaa koskevat, kansainvälisten elinten antamia normeja vastaavat normit. Lain rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä (503/2008) tavoitteena on estää rahanpesua ja terrorismin rahoittamista, edistää tällaisen toiminnan paljastamista ja tutkintaa sekä tehostaa rikoksen tuottaman hyödyn jäljittämistä ja takaisinsaantia. Laissa säädetään lisäksi eräiden toimintojen rekisteröitymisvelvollisuudesta sekä tällaisille toiminnoille asetettavista vaatimuksista ja valvonnasta. Rahanpesulainsäädäntöä ollaan parhaillaan uudistamassa. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estä-

misestä, laiksi rahanpesun selvittelykeskuksesta sekä eräiksi niihin liittyviksi laeiksi annettiin 3 päivänä marraskuuta 2016. Uuden lainsäädännön tavoitteena on tehostaa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen ennalta estämistä siten, että lainsäädäntö perustuu aiempaa voimakkaammin riskien arvioimiseen. Uudella lainsäädännöllä pannaan täytäntöön rahanpesua ja terrorismin rahoittamista koskeva Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi.

30 artikla. *Järjestäytynyt rikollisuus.* Artiklassa sovitaan yhteistyöstä järjestäytyneen rikollisuuden ehkäisemiseksi ja torjumiseksi vaihtamalla parhaita käytänteitä ja panemalla täytäntöön alalla sovitut kansainväliset normit ja välineet. Rikoksentorjuntaa tuetaan erityisesti tukemalla turvallisuuspolitiikkoja ja -strategioita.

31 artikla. *Korruptiontorjunta.* Osapuolet sopivat tekensä yhteistyötä pannakseen täytäntöön ja edistääkseen korruptiontorjunnan kansainvälisiä normeja ja välineitä. Yhteistyöaloihin kuuluvat muun muassa organisaatioiden tehokkuuden parantaminen, parhaiden käytänteiden vaihtaminen alan instituutioiden lujittamisesta, kansainvälisissä liikesuhteissa esiintyvän korruption estäminen, avoimuuskulttuurin edistäminen sekä vaikuttaminen ihmisten asenteisiin.

32 artikla. *Pienaseiden ja kevyiden aseiden laitton kauppa.* Artiklassa sovitaan yhteistyöstä pienaseiden ja kevyiden aseiden ja niiden osien laittoman kaupan ehkäisemiseksi toteuttamalla aihetta koskevaa YK:n toimintaohjelmaa. Kokemuksia ja koulutusta vaihdetaan toimivaltaisten viranomaisten kesken.

33 artikla. *Terrorismin torjunta.* Osapuolet sopivat tekensä yhteistyötä terrorismin torjumiseksi panemalla täytäntöön 8 artiklassa sovitut puitteet ja normit. Tavoitteena on myös varmistaa, että terrorismin rahoittamiseen, valmisteluun tai toteuttamiseen osallistuvat henkilöt joutuvat oikeuden eteen. Keinona on muun muassa poliisi- ja oikeusviranomaisten yhteistyö. Osapuolet ovat sitoutuneet YK:n maailmanlaajuiseen terrorisminvastaiseen strategiaan ja pyrkivät edistämään aihetta koskevan yleissopimuksen valmistelua.

34 artikla. *Muuttoliike, ihmiskauppa ja ihmisten salakuljetus.* Artiklassa sovitaan, että muuttoliikkeeseen, ihmiskauppaan ja ihmisten salakuljetukseen liittyen yhteistyötä harjoitetaan muun muassa seuraavilla aloilla: muuttoliikkeen perimmäiset syyt; kansainvälistä suojelua koskevien kansallisten lainsäädäntöjen kehittäminen ja täytäntöönpano; maahanpääsyä koskevat säännöt sekä maahan päästettyjen henkilöiden oikeudet ja kohtelu; rahalähetysten helpottamiseksi luotujen mekanismien arviointi; näkemysten vaihto kiertomuutosta ja aivovuodon estämisestä; ihmiskaupan ja ihmisten salakuljetuksen torjunta sekä toisen osapuolen alueella laittomasti oleskelevien henkilöiden palauttaminen inhimillisellä tavalla. Osapuolet sopivat, että ne ottavat takaisin omat kansalaisensa, jotka oleskelevat toisen osapuolen alueella laittomasti noudattaen asiassa sovellettavassa maahanmuuttolainsäädännössä vahvistettuja määräaikoja ja menettelyjä ja antavat takaisin otettaville kansalaisilleen asianmukaiset henkilöllisyystodistukset. Osapuolet sopivat neuvottelevansa pyynnöstä ja mahdollisimman pian muuttoliikekysymyksiin sovellettavia velvoitteita säätelevän sopimuksen. Suomen kansalaista ei saa perustuslain 9 §:n 3 momentin mukaan estää saapumasta maahan, karkottaa maasta eikä vastoin tahtoaan luovuttaa tai siirtää toiseen maahan. Perustuslain 9 §:n 4 momentin mukaan ulkomaalaisen oikeudesta tulla Suomeen ja oleskella siinä maassa säädetään lailla. Ulkomaalaista ei saa karkottaa, luovuttaa tai palauttaa, jos häntä tämän vuoksi uhkaa kuolemanrangaistus, kidutus tai muu ihmisarvoa loukkaava kohtelu. Passin myöntämisestä säädetään passilaisissa (671/2006) ja henkilökortin myöntämisestä henkilökorttilaissa (663/2016).

35 artikla. *Konsuliviranomaisten antama suojelu.* Artiklassa todetaan Kuuban hyväksyvän, että minkä tahansa EU:n jäsenvaltion diplomaatti- ja konsuliviranomaiset antavat suojelua myös sellaisen toisen jäsenvaltion kansalaisille, joilla ei ole Kuubassa pysyvää edustusta.

36 artikla. *Kansalaisyhteiskunta.* Osapuolet tunnustavat kansalaisyhteiskunnan, mukaan lukien tiedeyhteisön, ajatushautomoiden ja tiedotusvälineiden, mahdollisen panoksen tämän sopimuksen tavoitteiden täyttämiseen.

IV OSASTO: SOSIAALINEN KEHITYS JA SOSIAALINEN YHTEENKUULUVUUS

37 artikla. *Sosiaalinen kehitys ja sosiaalinen yhteenkuuluvuus.* Osapuolet toteavat, että sosiaalisen kehityksen olisi edettävä yhdessä taloudellisen kehityksen kanssa ja sopivat tekevänsä yhteistyötä sosiaalisen yhteenkuuluvuuden parantamiseksi, erityisesti jotta voidaan saavuttaa kestävä kehityksen toimintaohjelma 2030:n tavoitteet ja edistää ihmisarvoisen työn tarjoamista kaikille. Osapuolet järjestävät merkittävää rahoitusta tähän sekä yhteistyöhön tarkoitettuista sisäisistä resursseista. Määräys ei luo uusia rahoitusvelvoitteita vaan sen voidaan katsoa sisältyvän nykyisiin rahoitussitoumuksiin.

38 artikla. *Työllisyys ja sosiaalinen suojelu.* Artiklassa sovitaan yhteistyöstä työllisyyden ja sosiaalisen suojelun edistämiseksi. Tavoitteena on muun muassa taata ihmisarvoinen työ kaikille, luoda osallistavammat työmarkkinat, parantaa sosiaalisen suojelun kattavuutta, edistää työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua, varmistaa ILO:n yleissopimuksissa määriteltyjen työelämän perusnormien noudattaminen, puuttua epävirallisen talouden ongelmaan sekä edistää työpaikkojen luomista ja yrittäjyyttä vahvistamisella yritysten perustamisessa tarvittavaa institutionaalista kehystä ja helpottamalla luotonsaantia.

39 artikla. *Koulutus.* Artiklassa sovitaan kokemusten ja parhaiden käytänteiden vaihdosta kaikenlaisen koulutuksen jatkuvaksi kehittämiseksi. Opiskelijoiden ja tutkijoiden vaihtoja olemassa olevissa ohjelmissa edistetään.

40 artikla. *Kansanterveys.* Artiklassa sovitaan yhteistyöstä yhteisen edun mukaisilla kansanterveyden aloilla. Näihin kuuluvat muun muassa tieteellinen tutkimus, terveydenhuoltojärjestelmien hallinnointi, ravitsemus, lääkkeet, ennaltaehkäisevä lääketiede sekä seksuaali- ja lisääntymisterveys. Yhteistyötä tehdään myös kansainvälisten terveysalan sopimusten täytäntöönpanon edistämiseksi.

41 artikla. *Kuluttajansuoja.* Osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä kuluttajansuoja-asioissa.

42 artikla. *Kulttuuri ja kulttuuriperintö.* Osapuolet sitoutuvat edistämään yhteistyötä kulttuurin, mukaan lukien kulttuuriperinnön alalla. Tavoitteena on parantaa keskinäistä ymmärtämystä ja edistää tasapainoista kulttuurivaihtoa. Yhteistyössä noudatetaan tekijänoikeussäännöksiä ja kansainvälisiä sopimuksia. Yhteistyö kattaa kokemusten vaihdon taiteen, kirjallisuuden ja musiikin alalla; kulttuuriperinnön entisöinnin ja kestävä hoidon sekä yhteistyön audiovisuaalialalla ja viestimien alalla. Kulttuurien monimuotoisuutta edistääkseen osapuolet tukevat toiminnan koordinoitua Unescon puitteissa.

43 artikla. *Haavoittuvassa asemassa olevat henkilöt.* Artiklassa sovitaan, että haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden hyväksi tehtävässä yhteistyössä etusijalla ovat toimet, joissa he ovat itse mukana. Tavoitteena on edistää inhimillistä kehitystä, parantaa elinoloja ja edistää

heidän täysipainoista sopeuttamistaan yhteiskuntaan. Yhteistyötä harjoitetaan muun muassa kokemusten vaihdolla haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden ihmisoikeuksien suojelusta ja yhtäläisten mahdollisuuksien takaamiseksi tarkoitettujen politiikkojen täytäntöönpanosta.

44 artikla. *Sukupuolinäkökulma.* Artiklassa sovitaan, että osapuolten yhteistyöllä osaltaan vahvistetaan politiikkoja, joilla pyritään miesten ja naisten tasavertaisen osallistumisen ja yhtäläisten mahdollisuuksien varmistamiseen, ottaen huomioon kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskevan yleissopimuksen sekä Pekingin julistuksen ja toimintaohjelman toimeenpano. Tarvittaessa toteutetaan positiivisia erityistoimia. Yhteistyöllä edistetään sukupuolinäkökulman valtavirtaistamista sekä pyritään helpottamaan miesten ja naisten tasavertaisia mahdollisuuksia käyttää kaikkia palveluja ja resursseja. Naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisemiseen pyrkiviin ohjelmiin kiinnitetään erityistä huomiota.

45 artikla. *Nuoriso.* Osapuolten yhteistyöllä tuetaan kummankin osapuolen nuorisoon liittyviä politiikkoja. Osapuolet sopivat edistävänsä nuorten aktiivista osallistumista yhteiskuntaan ja nuorten kehitystä edistävien politiikkojen muotoiluun. Edistetään sellaisten ohjelmien täytäntöönpanoa, joilla edistetään nuorisojärjestöjen välistä yhteistyötä, mukaan lukien vaihto-ohjelmia.

46 artikla. *Paikallisyhteisöjen kehittäminen.* Artiklassa sovitaan yhteistyöstä paikallisyhteisöjen kestäväen kehittämisen edistämiseksi.

V OSASTO: YMPÄRISTÖ, KATASTROFIRISKIEN HALLINTA JA ILMASTONMUUTOS

47 artikla. *Ympäristöön ja ilmastonmuutokseen liittyvä yhteistyö.* Artiklassa sovitaan yhteistyöstä ympäristön laadun suojelemiseksi ja parantamiseksi niin paikallisella, alueellisella kuin maailmanlaajuisellakin tasolla kestäväen kehityksen tavoitteen saavuttamiseksi. Osapuolet pyrkivät hyödyntämään puhtaan teknologian investointimahdollisuuksia. Yhteistyöllä helpotetaan myös edistymistä alan kansainvälisissä konferensseissa ja monenvälisissä sopimuksissa sekä edistetään yhteisiä aloitteita ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ja sen vaikutuksiin sopeutumiseksi.

48 artikla. *Katastrofiriskien hallinta.* Osapuolet tunnustavat tarpeen hallita kaikkia katastrofiriskejä, jotka vaikuttavat yhden tai useamman valtion alueeseen, sekä vahvistavat sitoumuksensa parantaa ehkäisy-, lievitys ja valmiustoimia. Lisäksi osapuolet sopivat tekevänsä tarvittaessa poliittista yhteistyötä parantaakseen katastrofiriskien hallintaa.

49 artikla. *Vesi ja sanitaatio.* Osapuolet tunnustavat tarpeen varmistaa kaikkien käytettävissä oleva vesihuolto ja sanitaatio sekä sopivat yhteistyöstä muun muassa vesihuolto- ja sanitaatioverkostoihin, veden laatuun ja alan koulutusohjelmiin liittyen.

VI OSASTO: TALOUSKEHITYS

50 artikla. *Maatalous, maaseudun kehittäminen, kalastus ja vesiviljely.* Osapuolet sopivat yhteistyöstä maatalouden, maaseudun kehittämisen, kalastuksen ja vesiviljelyn alalla.

51 artikla. *Kestävä matkailu.* Osapuolet tunnustavat matkailun merkityksen paikallisyhteisöjen kehitykselle sekä alan huomattavat taloudelliset mahdollisuudet. Kestävän matkailun edistämiseksi tehdään yhteistyötä.

52 artikla. *Yhteistyö tieteen, tekniikan ja innovoinnin alalla.* Osapuolet pyrkivät yhteistyösäännön kehittämiseen tieteellisiä ja teknologisia sekä innovointivalmiuksia. Osapuolet edistävät sääntöjen mukaisesti tietojen vaihtoa ja teknologian kehittämistä.

53 artikla. *Teknologian siirto.* Artiklassa sovitaan yhteistyöstä teknologian siirron edistämiseksi osapuolten väliseen tietämyksen siirtoon tarkoitettujen akateemisten tai ammatillisten ohjelmien välityksellä. EU helpottaa Kuuban pääsyä tutkimus- ja kehittämisohjelmiin, joiden tavoitteena on muun muassa teknologian kehitys.

54 artikla. *Energia, mukaan luettuna uusiutuva energia.* Osapuolten tavoitteena on edistää energia-alan yhteistyötä sisäistä lainsäädäntöä noudattaen liittyen muun muassa uusiutuvaan energiaan, energiatehokkuuteen, maaseudun sähköistykseen ja energiamarkkinoiden yhdenmukaiseen. Yhteistyöhön voi sisältyä muun muassa poliittista vuoropuhelua, valmiuksien kehittämistä koskevia ohjelmia, uusiutuvan energian ja energiatehokkuuden pilottihankkeiden kehittämistä sekä jätteen kierrätystä tai energiakäyttöä.

55 artikla. *Liikenne.* Artiklassa sovitaan liikenteen alan yhteistyöstä, jossa keskitytään liikennejärjestelmien ja infrastruktuurin uudistamiseen, matkustaja- ja tavaraliikenteen helpottamiseen sekä liikennemarkkinoille pääsyn parantamiseen. Yhteistyöhön voi kuulua tietojenvaihtoa; liikenneinfrastruktuurin hallinnointia; alan viranomaisten yhteistyötä; teknologian siirtoa sekä turvallisuutta ja ympäristön pilaantumisen ehkäisyä koskevien normien parantamista.

56 artikla. *Taloudellisen ja sosiaalisen mallin nykyaikaistaminen.* Artiklassa sovitaan yhteistyöstä osapuolille yhteisesti tärkeillä aloilla Kuuban julkishallinnon ja talouden lujittamisen ja nykyaikaistamisen tukemiseksi. Osapuolet edistävät yhteistyötä sellaisten instituutioiden välillä, jotka edistävät välineitä pk-yritysten tukemiseksi. Myös osapuolten yritysten välisiä yhteyksiä edistetään.

57 artikla. *Tilastot.* Osapuolet sopivat tekensä yhteistyötä kehittääkseen nykyistä parempia tilastointimenetelmiä ja -ohjelmia. Tavoitteena on saada käyttöön osapuolten keskinäistä vertailevuutta parantavia indikaattoreita, jotta osapuolet voivat yksilöidä tilastotietovaatimukset tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvilla aloilla. Yhteistyöhön voi sisältyä muun muassa tietojenvaihtoa ja tutkijavaihtoa sekä alan työpajoja ja ohjelmia.

58 artikla. *Verotusalan hyvä hallintotapa.* Osapuolet tunnustavat verotusalan hyvän hallintotavan periaatteet eli avoimuuden, tietojenvaihdon ja oikeudenmukaisen verokilpailun ja sitoutuvat noudattamaan niitä. Osapuolet parantavat kansainvälistä yhteistyötä verotuksen alalla, helpottavat lainmukaisten verotulojen keräämistä sekä kehittävät toimenpiteitä verotusalan hyvän hallintotavan täytäntöönpanon varmistamiseksi.

VII OSASTO: ALUEELLINEN YHDENTYMINEN JA YHTEISTYÖ

59 artikla. *Alueellinen yhteistyö.* Artiklassa sovitaan yhteistyöstä alueellisen yhteistyön kehittämiseksi Kuuban ja sen naapureiden välillä Cariforumin (Karibian maiden foorumi) puitteissa. Myös kansalaisyhteiskunnan osallistumista alueelliseen yhteistyöhön lisätään. Osapuolet

edistävät toimia yhteistyön kehittämiseksi niin EU:n ja Kuuban välillä kuin Kuuban ja muiden Latinalaisen Amerikan ja Karibian maiden välillä.

IV OSA KAUPPA JA YHTEISTYÖ KAUPAN ALALLA

60 artikla. *Tavoitteet.* Artiklassa todetaan kaupan alan yhteistyön tavoitteena olevan muun muassa vahvistaa osapuolten kauppa- ja taloussuhteita edistämällä alan vuoropuhelua ja kaupapavirtoja; edistää Kuuban integroitumista maailmantalouteen; parantaa kaupan myötävaikutusta kestävään kehitykseen sekä tukea Kuuban talouden monipuolistamista ja edistää asianmukaista liiketoimintaympäristöä ja houkuttelevaa investointiympäristöä.

I OSASTO: KAUPPA

61 artikla. *Sääntöihin perustuva kauppa.* Osapuolet tunnustavat tullitariffien alentamisen ja kaupan esteiden vähentämisen toimivan kasvun ja talouden monipuolistamisen välineinä sekä vahvistavat, että on yhteisen edun mukaista käydä kauppaa sääntöihin perustuvan monenvälisen kauppajärjestelmän mukaisesti.

62 artikla. *Suosituimmuuskohtelu.* Artiklassa kukin osapuoli myöntää suosituimmuuskohtelun toisen osapuolen tavaroille GATT 1994 -sopimuksen I artiklan mukaisesti, paitsi etuuskohtelussa, jonka jompikumpi myöntää toisen maan tavaroille Maailman kauppajärjestön (WTO) sopimusten mukaisesti.

63 artikla. *Kansallinen kohtelu.* Artiklassa kukin osapuoli myöntää kansallisen kohtelun toisen osapuolen tavaroille GATT 1994 -sopimuksen III artiklan mukaisesti.

64 artikla. *Avoimuus.* Artiklassa sovitaan avoimuusperiaatteesta sovellettaessa kauppatoimenpiteitä, sekä siitä, että ulkomaankauppaan vaikuttavista politiikoista ja säännöksistä tulee ilmoittaa selkeästi.

65 artikla. *Kaupan helpottaminen.* Osapuolet vahvistavat sitoutumisensa kaupan helpottamista koskevaan WTO:n sopimukseen.

66 artikla. *Kaupan tekniset esteet.* Artiklassa vahvistetaan osapuolten kaupan teknisiä esteitä koskevan WTO:n sopimuksen mukaiset oikeudet ja velvollisuudet.

67 artikla. *Terveys- ja kasvinsuojelutoimet.* Osapuolet vahvistavat terveys- ja kasvinsuojelutoimista tehdyissä kansainvälisissä sopimuksissa määritetyt oikeudet, velvollisuudet, periaatteet ja tavoitteet.

68 artikla. *Kaupan suojatoimet.* Artiklassa vahvistetaan osapuolten seuraavien WTO-sopimusten mukaiset sitoumukset: suojalausekesopimus, tukia ja tasoitustulleja koskeva sopimus ja sopimus tullitariffeja ja kauppaa koskevan yleissopimuksen 1994 VI artiklan soveltamisesta.

69 artikla. *Tarkistulauseke.* Osapuolet voivat yhteisellä suostumuksella muuttaa ja tarkistaa sopimuksen tätä osaa kauppa- ja investointisuhteidensa syventämiseksi.

70 artikla. *Yleinen poikkeuslauseke.* Artiklassa osapuolet vahvistavat, että niiden GATT 1994 -sopimuksen XX artiklaan ja sen tulkintaan liittyviin huomautuksiin perustuvat voimassa olevat oikeudet ja velvollisuudet liitetään tähän sopimukseen.

II OSASTO: KAUPPAAN LIITTYVÄ YHTEISTYÖ

71 artikla. *Tulli.* Artiklassa sovitaan osapuolten tullihallintojen yhteistyöstä, jotta voidaan varmistaa rajaturvallisuuden, tullimenettelyjen yksinkertaistamisen ja laillisen kaupan helpottaminen samalla, kun säilytetään edellytykset valvomisen suorittamiseen. Osapuolet vaihtavat tietoja tullilainsäädännöstä ja -menettelyistä ja antavat toisilleen hallinnollista apua tulliasioissa.

72 artikla. *Kaupan helpottamista koskeva yhteistyö.* Artiklassa sovitaan yhteistyöstä kaupan helpottamisen alalla. Osapuolet tekevät yhteistyötä muun muassa valmiuksien kehittämiseksi tulliasioissa sekä mahdollisimman pitkälti tullin ja kaupan alalla sovellettavia kansainvälisiä sääntöjä kuvastavien menettelyjen käyttöönottoiseksi.

73 artikla. *Teollis- ja tekijänoikeudet.* Artiklassa osapuolet tunnustavat yhteistyön tärkeyden teollis- ja tekijänoikeuksien alalla ja sopivat yhteistyöstä yhdessä sovituin ehdoin. Yhteistyötä edistetään tietojen vaihdon, teknisen avun ja valmiuksien kehittämisen keinoin, tavoitteena edistää teknologisia uudistuksia ja teknologian siirtämistä yhteiskunnallista ja taloudellista hyvinvointia edistäen.

74 artikla. *Kaupan teknisiä esteitä koskeva yhteistyö.* Artiklassa todetaan yhteistyön tärkeys kaupan teknisiä esteitä koskevissa kysymyksissä ja sovitaan viranomaisyhteistyön edistämisestä muun muassa standardoinnin, metrologian, akkreditoinnin ja vaatimustenmukaisuuden arvioinnin aloilla.

75 artikla. *Elintarvikkeiden turvallisuus, terveys- ja kasvinsuojeluasiat ja eläinten hyvinvointikysymykset.* Artiklassa sovitaan yhteistyöstä elintarvikkeiden turvallisuuteen, terveys- ja kasvinsuojeluasioihin ja eläinten hyvinvointiin liittyvissä kysymyksissä sekä viranomaisten välillä että kansainvälisessä kontekstissa. Tavoitteena on sekä edistää pääsyä toisen osapuolen markkinoille että samalla säilyttää ihmisten, eläinten ja kasvien suojelun taso.

76 artikla. *Perinteiset tuotteet ja käsiteollisuustuotteet.* Osapuolet tunnustavat yhteistyön merkityksen perinteisten tuotteiden ja käsiteollisuustuotteiden tuotannon edistämisessä. Yhteistyössä voitaisiin keskittyä muun muassa tuotteiden tosiasiallisten markkinoillepääsymahdollisuuksien helpottamiseen sekä alan mikroyritysten tukemiseen.

77 artikla. *Kauppa ja kestävä kehitys.* Artiklassa tunnustetaan, että kestävä kehityksen tavoitteita voidaan tukea edistämällä toisiaan lujittavia kauppa-, ympäristö- ja sosiaalipolitiikkoja. Osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä muun muassa seuraavilla aloilla: monenvälisten ympäristösopimusten täytäntöönpanon kehittäminen; kestävä kehitystä tukevan, tavaroiden ja palveluiden kauppaa edistävän kehityksen luomisen tukeminen sekä kestävästi hoidetuista luonnonvaroista saatavien tuotteiden kaupan edistäminen.

78 artikla. *Kaupan suojatoimia koskeva yhteistyö.* Artiklassa sovitaan yhteistyöstä kaupan suojatoimien alalla kokemusten vaihdon, teknisen avun ja valmiuksien kehittämisen välityksellä.

79 artikla. *Alkuperäsäännöt.* Osapuolet tunnustavat alkuperäissääntöjen merkityksen kansainvälisessä kaupassa ja tekevät yhteistyötä antamalla teknistä apua, kehittämällä valmiuksia ja vaihtamalla kokemuksia.

80 artikla. *Investoinnit.* Osapuolet tukevat investointien lisäämistä perehtymällä vastavuoroisesti alan lainsäädäntöön sekä luomalla vuoropuhelun keinoin houkutteleva ja ennakoitava ympäristö vastavuoroisille investoinneille.

V OSA INSTITUTIONAALISET LOPPUMÄÄRÄYKSET

81 artikla. *Yhteisneuvosto.* Artiklassa sovitaan ministeritason yhteisneuvoston perustamisesta, kokoontumisesta ja päätehtävistä. Yhteisneuvosto seuraa sopimuksen tavoitteiden saavuttamista ja valvoo sen täytäntöönpanoa sekä tarkastelee mahdollisesti esille tulevia merkittäviä kysymyksiä. Puheenjohtajana toimii vuorotellen EU:n ja Kuuban edustaja.

82 artikla. *Sekakomitea.* Artiklassa sovitaan sekakomitean perustamisesta, kokoontumisesta ja päätehtävistä. Korkean tason virkamiehistä koostuva sekakomitea avustaa yhteisneuvostoa ja vastaa sopimuksen yleisestä täytäntöönpanosta.

83 artikla. *Alakomiteat.* Sekakomitea voi päättää perustaa alakomiteoita, jotka avustavat sitä sen tehtävien hoidossa. Lisäksi artiklassa määrätään yhteistyöasioiden alakomitean perustamisesta. Yhteistyöasioiden alakomitea avustaa sekakomiteaa tämän sopimuksen III osaan liittyvien tehtävien hoidossa.

84 artikla. *Osapuolten määritelmä.* Artiklassa määritellään sopimuksen osapuolet.

85 artikla. *Velvoitteiden täyttäminen.* Artiklassa sovitaan menettelystä niissä tapauksissa, joissa toinen osapuoli on jättänyt täyttämättä jonkin velvoitteensa. Sopimuksen soveltamista tai tulkintaa koskevat erimielisyydet saatetaan erityisen kiireellisiä tapauksia lukuun ottamatta yhteisneuvoston käsiteltäviksi. Erityisen kiireellisillä tapauksilla tarkoitetaan tilanteita, joissa osapuolen katsotaan olennaisesti rikkoneen sopimusta. Sopimuksen olennainen rikkominen on kyseessä, jos osapuoli hylkää sopimuksen kokonaan tai osittain kansainvälisen oikeuden yleisten säännösten vastaisesti tai rikkoo sopimuksen olennaisiksi osiksi määritellyjä määräyksiä, eli 1 artiklan 5 kohtaa tai 7 artiklaa.

86 artikla. *Voimaantulo, väliaikainen soveltaminen, kesto ja irtisanominen.* Artiklassa sovitaan sopimuksen voimaantulosta ja määrätään sopimuksen kestosta, jatkumisesta ja irtisanomisesta. Sopimus tulee voimaan sitä päivää seuraavan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä, jona osapuolet ovat ilmoittaneet toisilleen sisäisten oikeudellisten menettelyjen saattamisesta päätökseen. Lisäksi artiklassa määrätään sopimuksen väliaikaisesta soveltamisesta. Väliaikainen soveltaminen alkaa sitä päivää seuraavan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä, jona EU ja Kuuba antavat toisilleen ilmoitukset sisäisten menettelyjen päätökseen saattamisesta, jossa yksilöidään sopimuksen väliaikaisesti sovellettavat osat. Sopimus on voimassa rajoittamattoman ajan. Kumpi tahansa osapuoli voi ilmoittaa toiselle kirjallisesti aikomuksestaan irtisanoa tämä sopimus. EU:n neuvoston pääsihteeri ja Kuuban ulkoasiainministeriö toimivat sopimuksen tallettajina.

87 artikla. *Muuttaminen.* Sopimusta voidaan muuttaa osapuolten keskinäisellä kirjallisella sopimuksella.

88 artikla. *Alueellinen soveltaminen.* Artiklassa määritellään alue, jota sopimus koskee.

89 artikla. *Todistusvoimaiset tekstit.* Artiklassa määrätään todistusvoimaisista teksteistä.

2 Lakiehdotuksen perustelut

1§. Lain 1 § sisältää tavanomaisen blankettilain säännöksen, jolla saatettaisiin voimaan lailla ne sopimuksen määräykset, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan. Lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä selostetaan jäljempänä eduskunnan suostumuksen tarpeellisuutta koskevassa jaksossa.

2§. Sopimuksen muiden kuin lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja lain voimaantulosta säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Laki on tarkoitus saattaa voimaan samanaikaisesti kuin sopimus tulee Suomen osalta voimaan.

3 Voimaantulo

Sopimuspuolet hyväksyvät sopimuksensa omien menettelyjensä mukaisesti. Sopimus tulee voimaan sitä päivää seuraavan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä, jona osapuolet ovat ilmoittaneet toisilleen sisäisten oikeudellisten menettelyjen saattamisesta päätökseen. Laki sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ehdotetaan tulemaan voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana samanaikaisesti sopimuksen voimaantulon kanssa. Suurta osaa sopimuksesta sovelletaan väliaikaisesti sen voimaantuloon asti EU:n ja Kuuban välillä. Väliaikaisesti sovelletaan sopimuksen seuraavia osia, siltä osin kuin ne kuuluvat unionin toimivaltaan: osat I–IV (yleiset määräykset, poliittinen vuoropuhelu, yhteistyö ja alakohtainen vuoropuhelu sekä kauppa ja yhteistyö kaupan alalla) ja osa V (institutionaaliset loppumääräykset), siltä osin kuin sen määräykset rajoittuvat sopimuksen väliaikaisen soveltamisen turvaamiseen. Seuraavia artikloja ei kuitenkaan sovelleta väliaikaisesti: 29 artikla (rahanpesu); 35 artikla (konsuliviranomaisten antama suojelu); 55 artikla (liikenne) siltä osin kuin se koskee yhteistyötä meriliikenteen alalla; 58 artikla (verotusalan hyvä hallintotapa); 71 artikla (tulli) siltä osin kuin se koskee rajaturvallisuutta ja 73 artikla (teollis- ja tekijänoikeudet) siltä osin kuin se koskee yhteistyötä muiden kuin maatalouden alan maantieteellisten merkintöjen osalta (EUVL L 337I, 13.12.2016, s. 2). Väliaikainen soveltaminen alkaa 86 artiklan mukaan sitä päivää seuraavan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä, jona EU ja Kuuba ovat antaneet toisilleen ilmoituksen tätä varten tarvittavien sisäisten menettelyjen päätökseen saattamisesta, jossa yksilöidään sopimuksen väliaikaisesti sovellettavat osat. Sopimuksen väliaikaista soveltamista koskevia ilmoituksia ei ole vielä annettu.

Sopimukseen sisältyy määräyksiä tietyistä yhteistyöaloista, jotka käsittelevät Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 18 §:ssä Ahvenanmaan lainsäädäntövaltaan kuuluvaksi säädettyä alaa. Ahvenanmaan lainsäädäntövaltaan kuuluvia aloja koskevia määräyksiä sisältyy ainakin kestävä kehitys koskevaan 14 artiklaan, sosiaalista kehitystä ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta koskevaan 37 artiklaan, työllisyyttä ja sosiaalista suojelua koskevaan 38 artiklaan, koulutusta koskevaan 39 artiklaan, kansanterveyttä koskevaan 40 artiklaan, kulttuuria ja kulttuuriperintöä koskevaan 42 artiklaan, nuorisoa koskevaan 45 artiklaan, paikallisyhteisöjen kehittämistä koskevaan 46 artiklaan, ympäristöön ja ilmastonmuutokseen liittyvää yhteistyötä koskevaan 47 artiklaan, katastrofiriskien hallintaa koskevaan 48 artiklaan, vettä ja sanitaatiota koskevaan 49 artiklaan, maataloutta, maaseudun kehittämistä, kalastusta ja vesiviljelyä koskevaan 50 ar-

tiklaan, kestävää matkailua koskevaan 51 artiklaan, liikennettä koskevaan 55 artiklaan ja tilastoja koskevaan 57 artiklaan.

Ahvenanmaan maakuntapäivien hyväksyminen on tarpeen siltä osin kuin edellä mainitut artiklat kuuluvat jäsenvaltioiden toimivaltaan. Tällaisia ovat ainakin koulutusta koskeva 39 artikla, kansanterveyttä koskeva 40 artikla, kulttuuria ja kulttuuriperintöä koskeva 42 artikla, katastrofiriskien hallintaa koskeva 48 artikla ja liikennettä koskeva 55 artikla, siltä osin kuin kyse on yhteistyöstä meriliikenteen alalla.

Täten Ahvenanmaan maakuntapäivien hyväksyminen vaaditaan sopimuksen voimaansaattamiseksi Ahvenanmaalla.

4 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus ja käsittelyjärjestys

4.1 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus

Euroopan unionin ja jäsenvaltioiden välinen toimivallanjako

EU:n ja sen jäsenvaltioiden sekä Kuuban kanssa tehtävä poliittista vuoropuhelua ja yhteistyötä koskeva sopimus on luonteeltaan niin sanottu sekasopimus. Sopimuksen määräykset kuuluvat osittain jäsenvaltioiden yksinomaiseen toimivaltaan ja osittain unionin yksinomaiseen toimivaltaan tai unionin ja sen jäsenvaltioiden jaettuun toimivaltaan. Lisäksi tietyillä sopimuksen aloilla, unioni toteuttaa toimia jäsenvaltioiden toimien tukemiseksi. Eduskunta hyväksyy tällaisen sopimuksen vakiintuneen käytännön mukaan vain niiltä osin kuin se kuuluu Suomen toimivaltaan (esim. PeVL 6/2001 vp, PeVL 31/2001, PeVL 16/2004 vp, PeVL 24/2004 vp).

Toimivallan jako käsiteltävänä olevassa sopimuksessa ei ole yksiselitteinen. Toimivallan jaon arviointia hankaloittaa edelleen se, että kyse on EU:n ja sen jäsenvaltioiden kolmannen valtion kanssa tekemästä sopimuksesta, jonka sopimusvelvoitteet ovat yhteistyövelvoitteita, jotka kohdistuvat sekä EU:hun että sen jäsenvaltioihin. Toimivallan jakoa ei ole myöskään osoitettu sopimuksen määräyksissä. Väliaikaista soveltamista koskevassa päätöksessä on päätetty soveltaa tiettyjä artikloja unionin ja Kuuban välillä väliaikaisesti vain siltä osin kuin ne kattavat unionin toimivaltaan kuuluvia kysymyksiä, mukaan lukien ne, jotka kuuluvat unionin toimivaltaan määritellä ja toteuttaa yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa, ja jättää tietyt määräykset väliaikaisen soveltamisen ulkopuolelle. Väliaikainen soveltaminen unionin ja Kuuban välillä on mahdollista vain niiden määräysten osalta, jotka kuuluvat unionin yksinomaiseen tai jaetun toimivallan piiriin siltä osin kuin EU käyttää toimivaltaa. Lisäksi unioni voi soveltaa väliaikaisesti yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa koskevia määräyksiä Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 37 artiklan nojalla.

Jäsenvaltioiden toimivaltaan on katsottava kuuluvaksi muun muassa sopimuksen 1 artikla, jossa määrätään ihmisoikeuksista ja demokratian periaatteista sopimuksen perustana. Tällaisia määräyksiä ovat lisäksi terrorismin torjuntaa, pien- ja kevytaseita sekä kansainvälisesti tärkeitä vakavia rikoksia koskevat määräykset. Myös joukkotuhousoaseiden ja niiden maaliinsaattamisjärjestelmien leviämisen estämistä koskevan 7 artiklan määräykset kuuluvat jäsenvaltioiden toimivaltaan siltä osin, kun ei ole kyse unionin toimivaltaan kuuluvasta vientivalvontasäännöstöstä, johon viitataan 7 artiklan 3 kohdassa.

Lisäksi jäsenvaltioilla on katsottava olevan toimivaltaa väliaikaisen soveltamisen ulkopuolelle jätetyllä aloilla eli ainakin siltä osin, kun kyse on rahanpesun torjumisesta (29 artikla), konsuliviranomaisten antamasta suojelusta (35 artikla), liikenteen osalta, siltä osin kuin kyse on yhteistyöstä meriliikenteen alalla (55 artikla), verotusalan hyvästä hallintotavasta (58 artikla), tulliyhteistyöstä, siltä osin kuin kyse on rajaturvallisuudesta (71 artikla) ja teollis- ja tekijänoikeuksista, siltä osin kuin kyse on yhteistyöstä muiden kuin maatalouden alan maantieteellisten merkintöjen osalta (73 artikla). Lisäksi voidaan katsoa, että jäsenvaltioilla on toimivaltaa ainakin maahanmuuttoa koskevan yhteistyön osalta (34 artikla) siltä osin, kun on kyse henkilöiden palauttamisesta ja takaisinotosta sekä jäsenvaltioiden velvollisuudesta antaa asianmukaiset henkilöllisyysasiakirjat tätä tarkoitusta varten, sekä esimerkiksi sosiaalisen kehityksen ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden (37 artikla) ja työllisyyden ja sosiaalisen suojelun (38 artikla) osalta, sekä sopimuksen V osaston (ympäristö, katastrofiriskien hallinta ja ilmastomuutos) alalla. Lisäksi jäsenvaltioilla on toimivaltaa toimialoilla, joilla unionilla on toimivalta tukea jäsenvaltioiden toimia eli koulutuksen (39 artikla), kulttuurin (42 artikla), nuorisoon liittyvällä (45 artikla) ja matkailun (51 artikla) alalla sekä terveydenhuollon alalla, josta määrätään sopimuksen 40 artiklassa.

Lainsäädännön alaan kuuluvat sopimusmääräykset

Perustuslain 94 §:n 1 momentin mukaan eduskunta hyväksyy muun muassa sellaiset valtiosopimukset ja muut kansainväliset velvoitteet, jotka sisältävät lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä. Eduskunnan perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön mukaan perustuslaissa tarkoitettu eduskunnan hyväksymistoimivalta kattaa kaikki aineelliselta luonteeltaan lain alaan kuuluvat kansainvälisen velvoitteen määräykset. Sopimuksen määräykset on luettava lainsäädännön alaan, 1) jos määräys koskee jonkin perustuslaissa turvatun perusoikeuden käyttämistä tai rajoittamista, 2) jos määräys muutoin koskee yksilön oikeuksien tai velvollisuuksien perusteita, 3) jos määräyksen tarkoittamasta asiasta on perustuslain mukaan säädettävä lailla, taikka 4) jos määräyksen tarkoittamasta määräyksestä on voimassa lain säännöksiä tai 5) siitä on Suomessa vallitsevan käsityksen mukaan säädettävä lailla. Kysymykseen ei vaikuta se, onko jokin määräys ristiriidassa vai sopusoinnussa Suomessa lailla annetun säännöksen kanssa (PeVL 11, 12 ja 45/2000 vp).

Sopimuksessa 1 artiklan 5 kohdassa todetaan, että demokratian periaatteiden ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen, sellaisina kuin ne vahvistetaan ihmisoikeuksien yleismaailmallisessa julistuksessa ja muissa keskeisissä kansainvälisissä sopimuksissa, sekä oikeusvaltioperiaatteen kunnioittaminen ovat olennainen osa sopimusta. Perustuslakivaliokunta on katsonut (PeVL 45/2000 vp; PeVL 31/2001 vp), etteivät sellaiset yleispiirteiset ja julistuksenomaiset määräykset, joissa sopimuspuolet vahvistavat sitoumuksensa kunnioittaa ihmisoikeuksia, vaikuta Suomen kansainvälisten velvoitteiden sisältöön tai laajuuteen ihmisoikeuksien alalla. Perustuslakivaliokunta on kuitenkin katsonut, että tällaisilla määräyksillä on aikaisempaan verrattuna uudentyyppistä sitovaa merkitystä sopimukseen sisältyvän neuvottelu- ja sanktiomenettelyn vuoksi, ja tämän takia ihmisoikeusmääräysten on katsottava kuuluvan lainsäädännön alaan (ks. PeVL 31/2001 vp).

Perustuslakivaliokunnan viimeksi mainitussa lausunnossa käsittelemän sopimuksen neuvottelu- ja sanktiomenettelyä koskevassa 96 artiklassa oli nimenomaisesti mainittu sopimuksen soveltamatta jättäminen viimeisenä keinona, jota voidaan käyttää tapauksessa, jossa toinen osapuoli on rikkonut sopimuksen olennaiseksi osaksi määriteltäviä ihmisoikeuksia sekä demokrati- an ja oikeusvaltion periaatetta koskevaa sopimusmääräystä. Nyt kyseessä olevan sopimuksen

85 artiklassa sovitaan, että osapuoli voi ryhtyä tällaisessa tapauksessa 'tarvittaviin toimenpiteisiin', joiksi on 85 artiklan 3 kohdassa määritelty kansainvälisen oikeuden mukaisesti toteutetut toimenpiteet. Sopimuksen soveltamatta jättämistä pidetään artiklan mukaan viimeisenä keinona. Tämän vuoksi valtioneuvosto katsoo, että sopimuksen 85 artiklan määräysten soveltaminen voi johtaa tilanteeseen, jossa sopimuksen olennaiseksi osaksi määritellyllä 1 artiklan 5 kohdalla on perustuslakivaliokunnan lausunnossaan (ks. PeVL 31/2001 vp) tarkoittamaa uudentyyppistä sitovaa merkitystä ja tämän vuoksi sopimuksen ihmisoikeusmääräysten on katsottava kuuluvan lainsäädännön alaan.

Myös joukkotuhousteiden ja niiden maaliinsaattamisjärjestelmien leviämisen estämistä koskeva 7 artikla on määritelty sopimuksen olennaiseksi osaksi. Tämän sopimusmääräyksen rikkomisessa on kyse sopimuksen olennaisesta rikkomisesta, joka mahdollistaa sopimuksen 85 artiklan mukaisen menettelyn. Näin ollen määräyksellä voidaan arvioida olevan perustuslakivaliokunnan lausunnossa (PeVL 31/2001 vp) tarkoitettua sitovaa merkitystä, minkä vuoksi sen olisi katsottava kuuluvan lainsäädännön alaan.

Rahanpesua koskevan 29 artiklan osalta lainsäädännön alaan voidaan katsoa kuuluvan artiklan 3 kohdan b alakohdan, jossa määrätään yhteistyöstä, jolla hyväksytään ja pannaan täytäntöön rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevat riittävät normit. Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä säädetään laissa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä. Kohta sisältää täten lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä. Yhteistyötä muuttoliikkeen alalla käsittelevän 34 artiklan osalta lainsäädännön alaan kuuluu 2 kohta, jossa määrätään osapuolten velvollisuudesta ottaa takaisin laittomasti toiseen maahan pyrkivät kansalaisensa sekä jossa määrätään lisäksi osapuolten velvollisuudesta antaa kansalaisilleen asianmukaiset henkilöllisyysasiakirjat heidän takaisinottoaan varten. Perustuslain 9 §:n 3 momentin mukaan Suomen kansalaisia ei saa estää saapumasta maahan. Matkustusoikeuden osoittamiseksi myönnettävistä asiakirjoista säädetään passilaissa. Kohta sisältää näin ollen lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä. Edellä mainitut kohdat eivät edellytä lainsäädäntömuutoksia.

Muut sopimuksen artiklat ovat lähinnä yleispiirteisiä, julistuksenomaisia sitoumuksia, jotka eivät sinänsä vaikuta Suomen kansainvälisen velvoitteen sisältöön tai laajuuteen.

4.2 Käsittelyjärjestys

Sopimus ei sisällä määräyksiä, jotka koskisivat perustuslakia sen 94 §:n 2 momentissa tai 95 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla. Sopimus voidaan hallituksen käsityksen mukaan hyväksyä äänen enemmistöllä ja ehdotus sen voimaansaattamislainsiksi voidaan hyväksyä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä. Edellä olevan perusteella ja perustuslain 94 §:n mukaisesti esitetään, että

eduskunta hyväksyisi poliittisesta vuoropuhelusta ja yhteistyöstä Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Kuuban välillä Brysselissä 12 päivänä joulukuuta 2016 tehdyn sopimuksen siltä osin kuin se kuuluu Suomen toimivaltaan.

Koska sopimus sisältää määräyksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan, annetaan samalla eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotus

Laki

poliittisesta vuoropuhelusta ja yhteistyöstä Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Kuuban tasavallan välillä tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Poliittisesta vuoropuhelusta ja yhteistyöstä Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Kuuban tasavallan välillä Brysselissä 12 päivänä joulukuuta 2016 tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

2 §

Sopimuksen muiden määräysten voimaansaattamisesta ja tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Helsingissä 15 päivänä kesäkuuta 2017

Pääministeri

Juha Sipilä

Ulkoasiainministeri Timo Soini

Sopimusteksti

**EUROOPAN UNIONIN JA SEN JÄSENVALTIOIDEN SEKÄ KUUBAN TASAVALLAN
VÄLINEN SOPIMUS POLIITTISESTA VUOROPUHELUSTA JA YHTEISTYÖSTÄ**

BELGIAN KUNINGASKUNTA,
BULGARIAN TASAVALTA,
TŠEKKIN TASAVALTA,
TANSKAN KUNINGASKUNTA,
SAKSAN LIITTOTASAVALTA,
VIRON TASAVALTA,
IRLANTI,
HELLEENIEN TASAVALTA,
ESPANJAN KUNINGASKUNTA,
RANSKAN TASAVALTA,
KROATIAN TASAVALTA,
ITALIAN TASAVALTA,
KYPROKSEN TASAVALTA,
LATVIAN TASAVALTA,
LIETTUAN TASAVALTA,
LUXEMBURGIN SUURHERTTUAKUNTA,
UNKARI,
MALTAN TASAVALTA,
ALANKOMAIDEN KUNINGASKUNTA,
ITÄVALLAN TASAVALTA,
PUOLAN TASAVALTA,

PORTUGALIN TASAVALTA,

ROMANIA,

SLOVENIAN TASAVALTA,

SLOVAKIAN TASAVALTA,

SUOMEN TASAVALTA,

RUOTSIN KUNINGASKUNTA,

ISON-BRITANNIAN JA POHJOIS-IRLANNIN YHDISTYNYT KUNINGASKUNTA,

Euroopan unionista tehdyn sopimuksen ja Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen sopimuspuolet, jäljempänä 'Euroopan unionin jäsenvaltiot', ja

EUROOPAN UNIONI,

sekä

KUUBAN TASAVALTA, jäljempänä 'Kuuba',

jotka

OTTAVAT HUOMIOON osapuolten halun lujittaa ja syventää yhteyksiään vahvistamalla poliittista vuoropuheluaan, yhteistyötään sekä talous- ja kauppasuhteitaan keskinäisen kunnioituksen ja yhdenvertaisuuden hengessä;

KOROSTAVAT kahdenvälisiä ja kansainvälisiä kysymyksiä koskevan poliittisen vuoropuhelun lujittamisen tärkeyttä;

PAINOTTAVAT haluaan tehdä yhteistyötä kansainvälisillä foorumeilla osapuolille yhteisissä tärkeissä kysymyksissä;

PITÄVÄT MIELESSÄ sitoumuksensa edistää edelleen Euroopan unionin ja Latinalaisen Amerikan ja Karibian alueen maiden välistä strategista kumppanuutta sekä EU:n ja Karibian yhteistä kumppanuusstrategiaa ja ottavat huomioon alueellisen yhteistyön ja yhdentymisen yhteiset edut;

VAHVISTAVAT kunnioittavansa Kuuban tasavallan suvereniteettia, alueellista koskemattomuutta ja poliittista riippumattomuutta;

VAHVISTAVAT sitoumuksensa lujittaa toimivaa monenvälisyyttä ja Yhdistyneiden kansakuntien roolia sekä kaikkia Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjaan sisältyviä periaatteita ja päämääriä;

VAHVISTAVAT kunnioittavansa ihmisoikeuksien yleismaailmallisessa julistuksessa ja muissa asiaa koskevissa kansainvälisissä ihmisoikeusasiakirjoissa määriteltäviä yleismaailmallisia ihmisoikeuksia;

PALAUTTAVAT MIELIIN sitoutumisensa demokratian, hyvän hallintotavan ja oikeusvaltion tunnustettuihin periaatteisiin;

VAHVISTAVAT sitoumuksensa edistää kansainvälistä rauhaa ja turvallisuutta ja riitojen rauhanomaista ratkaisemista oikeudenmukaisuuden ja kansainvälisen oikeuden periaatteiden mukaisesti;

OTTAVAT HUOMIOON sitoutumisensa kansainvälisiin velvoitteisiin aseistariisunnan sekä joukkotuhoaseiden ja niiden maaliinsaattamisjärjestelmien leviämisen estämisen alalla ja tekemään yhteistyötä tällä alalla;

OTTAVAT HUOMIOON sitoutumisensa pienaseiden ja kevyiden aseiden laittoman kaupan ja keskittymisen torjumiseen noudattaen kaikilta osin kansainvälisistä asiakirjoista johtuvia velvoitteitaan ja tekemään yhteistyötä tällä alalla;

VAHVISTAVAT olevansa sitoutuneita torjumaan kaikenlaista syrjintää, kuten rodun, ihonvärin tai etnisen alkuperän, uskonnon tai vakaumuksen, vammaisuuden, iän tai seksuaalisen suuntautumisen perusteella tapahtuvaa syrjintää, ja poistamaan sen;

KOROSTAVAT sitoutumistaan osallistavaan ja kestäväan kehitykseen ja keskinäiseen yhteistyöhön kestävän kehityksen toimintaohjelma 2030:n tavoitteiden saavuttamiseksi;

TUNNUSTAVAT, että Kuuba on kehittyvä saarivaltio, ja ottavat huomioon osapuolten kehityserot;

TUNNUSTAVAT kehitysyhteistyön merkityksen kehitykselle niiden kestävän kasvun ja kehityksen sekä kansainvälisesti sovittujen kehitystavoitteiden täysimääräisen saavuttamisen kannalta;

TUKEUTUVAT jaetun vastuun periaatteeseen ja ovat vakuuttuneita siitä, että on tärkeää ehkäistä laittomien huumausaineiden tuotantoa, kauppaa ja käyttöä;

PALAUTTAVAT MIELIIN sitoumuksensa torjua korruptiota, rahanpesua, järjestäytynyttä rikollisuutta ja ihmiskauppaa sekä ihmisten salakuljetusta;

TUNNUSTAVAT tarpeen tehostaa yhteistyötä oikeudenmukaisuuden ja kansalaisten turvallisuuden edistämisen ja muuttoliikkeen alalla;

OVAT TIETOISIA tarpeesta edistää tämän sopimuksen tavoitteiden saavuttamista käymällä vuoropuhelua ja tekemällä yhteistyötä, johon osallistuvat kaikki asiaankuuluvat sidosryhmät, muun muassa alue- ja paikallishallinto, kansalaisyhteiskunta ja yksityinen sektori tapauksen mukaan;

PALAUTTAVAT MIELIIN kansainväliset sitoumuksensa, jotka liittyvät sosiaaliseen kehitykseen, muun muassa koulutuksen, terveyden, työntekijöiden oikeuksien ja ympäristön alalla;

VAHVISTAVAT valtioiden täysivaltaiset oikeudet niiden luonnonvaroihin ja niiden vastuun ympäristön suojelemisesta kansallisen lainsäädäntönsä, kansainvälisen oikeuden periaatteiden ja Yhdistyneiden kansakuntien kestävä kehityksen kokouksen julistuksen mukaisesti;

VAHVISTAVAT pitävänsä tärkeinä kansainvälistä kauppaa ohjaavia periaatteita ja sääntöjä, erityisesti niitä, jotka sisältyvät Maailman kauppajärjestön perustamisesta 15 päivänä huhtikuuta 1994 tehtyyn sopimukseen ja sen liitteenä oleviin monenvälisiin sopimuksiin, sekä tarvetta soveltaa näitä periaatteita ja sääntöjä avoimesti ja syrjimättömästi;

TOISTAVAT vastustavansa yksipuolisia pakkotoimenpiteitä, joilla on ekstraterritoriaalinen vaikutus ja jotka ovat vastoin kansainvälistä oikeutta ja vapaan kaupan periaatteita, ja olevansa sitoutuneita edistämään niiden kumoamista;

PANEVAT MERKILLE, että jos osapuolet päättäisivät tämän sopimuksen puitteissa tehdä vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alalla erityisiä sopimuksia, jotka unioni tekisi Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen kolmannen osan V osaston nojalla, tällaisten tulevaisuudessa tehtävien sopimusten määräykset eivät sitoisi Yhdistynyttä kuningaskuntaa ja/tai Irlantia, jollei Euroopan unioni samanaikaisesti Yhdistyneen kuningaskunnan ja/tai Irlannin kanssa ilmoittaisi niiden aiempien kahdenvälisten suhteiden osalta Kuuballe, että nämä sopimukset ovat tulleet Yhdistynyttä kuningaskuntaa ja/tai Irlantia sitoviksi osana unionia Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen ja Euroopan unionin toiminnasta tehtyyn sopimukseen liitetyn, Yhdistyneen kuningaskunnan ja Irlannin asemasta vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen osalta tehdyn pöytäkirjan N:o 21 mukaisesti. Vastaavasti mikään näitä seuraavista Euroopan unionin sisäisistä toimenpiteistä, jotka hyväksyttäisiin Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen kolmannen osan V osaston nojalla tämän sopimuksen panemiseksi täytäntöön, ei sitoisi Yhdistynyttä kuningaskuntaa ja/tai Irlantia, elleivät nämä olisi ilmoittaneet haluavansa osallistua näihin toimenpiteisiin tai hyväksyä niitä pöytäkirjan N:o 21 mukaisesti. Osapuolet panevat merkille myös sen, että tällaiset tulevat sopimukset tai näitä seuraavat Euroopan unionin sisäiset toimenpiteet kuuluisivat mainittuihin perussopimukseen liitetyn, Tanskan asemaa koskevan pöytäkirjan N:o 22 soveltamisalaan,

OVAT SOPINEET SEURAAVAA:

I OSA

YLEISET MÄÄRÄYKSET

1 ARTIKLA

Periaatteet

1. Osapuolet vahvistavat sitoutumisensa vahvaan ja tehokkaaseen monenväliseen järjestelmään sekä kansainvälisen oikeuden ja Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjaan, jäljempänä 'YK:n peruskirja', sisältyvien periaatteiden ja päämäärien kunnioittamiseen ja noudattamiseen kaikilta osin.
2. Lisäksi osapuolet katsovat, että tämän sopimuksen olennaisena piirteenä on niiden sitoutuminen Euroopan unionin ja Kuuban välisten suhteiden vakiintuneisiin perusteisiin, joiden keskipisteessä ovat yhdenvertaisuus, vastavuoroisuus ja keskinäinen kunnioitus.
3. Osapuolet sopivat, että kaikki tämän sopimuksen mukaiset toimet pannaan täytäntöön niiden perustuslaillisten periaatteiden, oikeudellisen kehyksen, lainsäädännön, normien ja säännösten mukaisesti sekä sellaisten sovellettavien kansainvälisten asiakirjojen mukaisesti, joiden osapuolia ne ovat.
4. Osapuolet vahvistavat sitoutumisensa kestäväen kehityksen edistämiseen, joka on tämän sopimuksen täytäntöönpanoa ohjaava periaate.
5. Demokratian periaatteiden kunnioittaminen ja edistäminen, kaikkien ihmisoikeuksien ja perusvapauksien kunnioittaminen, sellaisina kuin ne vahvistetaan ihmisoikeuksien yleismaailmallisessa julistuksessa ja muissa osapuoliin sovellettavissa keskeisissä kansainvälisissä ihmisoikeusasiakirjoissa ja niiden valinnaisissa pöytäkirjoissa, sekä oikeusvaltioperiaatteen kunnioittaminen ovat olennainen osa tätä sopimusta.
6. Yhteistyönsä yhteydessä osapuolet tunnustavat, että kaikilla kansoilla on oikeus määrittää vapaasti poliittinen järjestelmänsä ja edistää vapaasti taloudellista, sosiaalista ja kulttuurista kehitystään.

2 ARTIKLA

Tavoitteet

Osapuolet sopivat, että tämän sopimuksen tavoitteena on

- a) vakiinnuttaa ja vahvistaa osapuolten nykyiset suhteet poliittisen vuoropuhelun, yhteistyön ja kaupan alalla keskinäisen kunnioituksen, vastavuoroisuuden, yhteisen edun ja osapuolten suvereniteetin kunnioittamisen pohjalta;
- b) tukea Kuuban talouden ja yhteiskunnan nykyaikaistamisprosessia tarjoamalla kattavan kehityksen vuoropuhelulle ja yhteistyölle;

c) käynnistää tulospainotteinen vuoropuhelu kansainvälisen oikeuden pohjalta, jotta voidaan lujittaa kahdenvälistä yhteistyötä ja vuorovaikutusta kansainvälisillä foorumeilla, erityisesti Yhdistyneissä kansakunnissa, tavoitteena vahvistaa ihmisoikeuksia ja demokratiaa, saavuttaa kestävä kehitys ja lopettaa kaikenlainen syrjintä;

d) tukea pyrkimyksiä saavuttaa kestävä kehityksen toimintaohjelma 2030:n tavoitteet;

e) edistää kauppa- ja taloussuhteita kansainvälistä kauppaa ohjaavien sääntöjen ja periaatteiden mukaisesti, sellaisina kuin niistä määrätään Maailman kauppajärjestön (WTO) sopimuksissa;

f) lisätä alueellista yhteistyötä Karibian ja Latinalaisen Amerikan alueilla pyrkimyksenä kehittää mahdollisuuksien mukaan alueellisia ratkaisuja alueellisiin ja maailmanlaajuisiin haasteisiin ja edistää alueen kestävä kehitystä;

g) edistää yhteisymmärrystä tukemalla Kuuban ja Euroopan unionin maiden yhteiskuntien välisiä yhteyksiä, vuoropuhelua ja yhteistyötä kaikilla tasoilla.

II OSA

POLIITTINEN VUOROPUHELU

3 ARTIKLA

Tavoitteet

Osapuolet sopivat harjoittavansa poliittista vuoropuhelua. Vuoropuhelun tavoitteena on

a) vahvistaa poliittisia suhteita ja edistää keskusteluja ja keskinäistä ymmärrystä yhteisen edun mukaisista kysymyksistä ja yhteisistä huolenaiheista;

b) mahdollistaa osapuolten välinen laaja näkemysten ja tietojen vaihto kansainvälisillä foorumeilla esitettävistä kannoista ja edistää keskinäistä luottamusta yhteisten lähestymistapojen määrittelyn ja vahvistamisen yhteydessä aina kun se on mahdollista;

c) vahvistaa Yhdistyneitä kansakuntia, joka on monenvälisen järjestelmän ydin, YK:n peruskirjan ja kansainvälisen oikeuden pohjalta, jotta se pystyisi vastaamaan tehokkaasti maailmanlaajuisiin haasteisiin;

d) jatkaa Euroopan unionin ja Latinalaisen Amerikan ja Karibian valtioiden yhteisön (CE-LAC) välisen strategisen kumppanuuden edistämistä.

4 ARTIKLA

Alat ja yksityiskohtaiset säännöt

1. Osapuolet sopivat, että poliittista vuoropuhelua käydään säännöllisesti korkeiden virkamiesten tasolla ja poliittisella tasolla ja että se kattaa kaikki yhteisen edun mukaiset aiheet alueelli-

sella tai kansainvälisellä tasolla. Poliittisessa vuoropuhelussa käsiteltävistä kysymyksistä sovi-
taan etukäteen osapuolten kesken.

2. Osapuolten poliittisen vuoropuhelun tarkoituksena on selventää kummankin osapuolen edut
ja kannat ja pyrkiä löytämään yhteinen lähtökohta kahdenvälisen yhteistyön aloitteille tai mo-
nenvälisille toimille tässä sopimuksessa esitetyillä aloilla ja muilla aloilla, jotka voidaan lisätä
osapuolten niin sopiessa.

3. Osapuolet käynnistävät yhteisesti sovittuja kohdennettuja vuoropuheluja aloilla, joilla se
katsotaan tarpeelliseksi.

5 ARTIKLA

Ihmisoikeudet

Osapuolet sopivat käynnistävänsä ihmisoikeuksia koskevan vuoropuhelun osana yleistä poliit-
tista vuoropuhelua tarkoituksenaan parantaa osapuolten välistä käytännön yhteistyötä sekä
monenvälisellä että kahdenvälisellä tasolla. Kunkin vuoropuheluun kuuluvan tapaamisen esi-
tyslistasta sovitaan osapuolten kesken, ja siinä otetaan huomioon osapuolten edut sekä huo-
lehditaan kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia sekä taloudellisia, sosiaalisia ja kulttuuri-
sia oikeuksia koskevien kysymysten tasapainoisesta käsittelystä.

6 ARTIKLA

Pienaseiden ja kevyiden aseiden sekä muiden tavanomaisten aseiden laitton kauppa

1. Osapuolet tunnustavat, että pienaseiden ja kevyiden aseiden ja niissä käytettävien ampuma-
tarvikkeiden laitton tuotanto, siirto ja liikkuminen sekä niiden liiallinen keskittyminen, huono
hallinnointi, riittämättömästi turvattu varastointi ja valvoton leviäminen ovat edelleenkin
vakava uhka kansainväliselle rauhalle ja turvallisuudelle.

2. Osapuolet sopivat noudattavansa sovellettavien kansainvälisten sopimusten ja Yhdistynei-
den kansakuntien päätöslauselmien sekä muiden kansainvälisten asiakirjojen mukaisia tätä
alaa koskevia velvoitteitaan ja sitoumuksiaan ja panemaan ne täysimääräisesti täytäntöön so-
veltaen tässä yhteydessä tunnustettua kehystä eli pienaseiden ja kevyiden aseiden laittoman
kaupan kaikkien osa-alueiden ehkäisemistä, torjumista ja poistamista koskevaa Yhdistyneiden
kansakuntien toimintaohjelmaa.

3. Osapuolet vahvistavat YK:n peruskirjan 51 artiklan mukaisen luonnollisen oikeuden puo-
lustautumiseen ja vahvistavat lisäksi, että kullakin valtiolla on oikeus valmistaa, maahantuoda
ja pitää hallussaan pienaseita ja kevyitä aseita puolustuksen ja kansallisen turvallisuuden tar-
koituksiin sekä pitääkseen yllä valmiuksiaan osallistua rauhanturvaoperaatioihin YK:n perus-
kirjan mukaisesti ja kunkin osapuolen päätöksen perusteella.

4. Osapuolet tunnustavat sisäisten valvontajärjestelmien merkityksen tavanomaisten aseiden
siirrossa 2 kohdassa tarkoitettujen kansainvälisten asiakirjojen mukaisesti. Osapuolet tunnus-
tavat, että kyseisten valvontatoimien vastuullinen soveltaminen on tärkeää, sillä se edistää
kansainvälistä ja alueellista rauhaa, turvallisuutta ja vakautta, vähentää inhimillistä kärsimystä

ja estää tavanomaisten aseiden laitonta kauppaa ja tarkoituksenvastaisia siirtoja ei-valtuutetuille vastaanottajille.

5. Lisäksi osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä kahdenvälisellä, alueellisella ja kansainvälisellä tasolla ja huolehtivansa toimiensa yhteensovittamisesta, täydentävyydestä ja yhteisvaikutuksesta sen varmistamiseksi, että käytössä on tarvittavat lait, asetukset ja menettelyt pienaseiden ja kevyiden aseiden sekä muiden tavanomaisten aseiden tuotannon, viennin, tuonnin, siirtojen tai uudelleensiirtojen valvomiseksi tehokkaasti sekä laittoman asekaupan ehkäisemiseksi, torjumiseksi ja lopettamiseksi, mikä edistää kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden säilymistä. Osapuolet sopivat aloittavansa säännöllisen poliittisen vuoropuhelun, joka tukee ja vahvistaa tätä sitoumusta, ottaen huomioon laittoman asekaupan luonteen, laajuuden ja suuruusluokan kunkin osapuolen kannalta.

7 ARTIKLA

Aseistariisunta ja joukkotuhoaseiden leviämisen estäminen

1. Osapuolet toistavat sitoutumisensa yleiseen ja täydelliseen aseistariisuntaan ja katsovat, että ydinaseiden sekä kemiallisten ja biologisten aseiden ja niiden maaliinsaattamisjärjestelmien leviäminen niin valtiollisille kuin valtioista riippumattomille toimijoille on yksi vakavimmista kansainvälisen rauhan, vakauden ja turvallisuuden uhkatekijöistä.

2. Osapuolet panevat merkille Latinalaista Amerikkaa ja Karibian aluetta rauhan alueena koskevan julistuksen, joka sisältää alueen valtioiden sitoumuksen edistää ydinaseeriisuntaa sekä Latinalaisen Amerikan ja Karibian alueen asemaa ydinaseettomana vyöhykkeenä.

3. Osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä ja osallistuvansa kansainvälisiin pyrkimyksiin, jotka koskevat aseistariisuntaa, joukkotuhoaseiden ja niiden maaliinsaattamisjärjestelmien leviämisen kaikkien osa-alueiden estämistä ja kansallista aseiden vientivalvontaa, noudattamalla kaikilta osin kansainvälisistä aseistariisunta- ja asesulkusopimuksista johtuvia velvoitteitaan ja muita osapuoliin sovellettavia kansainvälisiä velvoitteita sekä kansainvälisen oikeuden periaatteita ja normeja sekä panemalla ne kansallisella tasolla täytäntöön.

4. Osapuolet ovat yhtä mieltä siitä, että tämä määräys on olennainen osa sopimusta.

5. Lisäksi osapuolet sopivat vaihtavansa näkemyksiä ja tekevänsä yhteistyötä tavoitteenaan asiaa koskevien kansainvälisten asiakirjojen allekirjoittaminen, ratifiointi tai niihin liittyminen, tapauksesta riippuen, sekä panevansa täytäntöön asiakirjat, joiden osapuolia ne ovat, ja noudattavansa niitä kaikilta osin.

6. Osapuolet sopivat käyvänsä säännöllistä vuoropuhelua, jolla pyritään tukemaan niiden yhteistyötä tällä alalla.

8 ARTIKLA

Terrorismin kaikkien ilmenemismuotojen torjunta

1. Osapuolet vahvistavat, että on tärkeää ehkäistä ja torjua terrorismia sen kaikissa ilmenemismuodoissa, ja sopivat tekevänsä yhteistyötä kokemusten ja tiedon vaihtamiseksi noudatta-

en täysimääräisesti YK:n peruskirjan periaatteita, oikeusvaltioperiaatetta ja kansainvälistä oikeutta, myös kansainvälistä ihmisoikeuksia koskevaa oikeutta ja humanitaarista oikeutta, ottaen huomioon 8 päivänä syyskuuta 2006 annetun Yhdistyneiden kansakuntien (YK) yleiskokouksen päätöslauselmaan 60/288 sisältyvän YK:n maailmanlaajuisen terrorisminvastaisen strategian ja siihen määräjain tehtävät tarkistukset.

2. Osapuolet tekevät yhteistyötä erityisesti

a) asiaa koskevien YK:n päätöslauselmien täytäntöönpanon puitteissa ja yleismaailmallisten terrorismin vastaisten oikeudellisten asiakirjojen sekä muiden osapuolten kannalta merkityksellisten oikeudellisten asiakirjojen ratifiointin ja täytäntöönpanon yhteydessä;

b) vaihtamalla tietoja terroristiryhmistä ja niiden tukiverkostoista kansainvälisen ja sisäisen oikeuden mukaisesti;

c) vaihtamalla näkemyksiä terrorismin ja terroritekoihin yllyttämisen torjumisen keinoista, menetelmistä ja parhaista käytänteistä, myös teknisistä seikoista ja koulutuksesta sekä terrorismin ehkäisemisestä;

d) edistämällä terrorismin ja terrorismin rahoituksen torjuntaa ja sen sääntelykehystä koskevaa kansainvälistä yhteisymmärrystä ja pyrkimällä mahdollisimman pian yksimielisyyteen laajasta kansainvälistä terrorismia koskevasta yleissopimuksesta, jolla täydennetään nykyisiä YK:n ja muita kansainvälisiä terrorisminvastaisia asiakirjoja, joiden osapuolia ne ovat;

e) edistämällä YK:n jäsenvaltioiden yhteistyötä, jotta YK:n maailmanlaajuinen terrorisminvastainen strategia pantaisiin kokonaisuudessaan tehokkaasti täytäntöön kaikin soveltuvin keinoin.

9 ARTIKLA

Vakavat kansainvälistä yhteisöä koskettavat rikokset

1. Osapuolet vahvistavat, etteivät vakavimmat kansainvälistä yhteisöä koskettavat rikokset saa jäädä rankaisematta ja että niiden osalta on varmistettava syytetoimet tapauksen mukaan joko sisäisen tai kansainvälisen tason toimenpitein, myös Kansainvälisessä rikostuomioistuimessa.

2. Osapuolet toistavat, että on tärkeää tehdä yhteistyötä vastaavien tuomioistuimien kanssa osapuolten lakien ja sovellettavien kansainvälisten velvoitteiden mukaisesti.

3. Osapuolet ovat yhtä mieltä siitä, että YK:n peruskirjan ja kansainvälisen oikeuden päämäärät ja periaatteet ovat olennaisen tärkeitä kansallisia oikeusjärjestelmiä täydentävän, tehokkaan ja oikeudenmukaisen kansainvälisen rikosoikeudellisen toimivallan toteutumisen kannalta.

4. Osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä lujittaakseen sääntelykehystä, jolla pyritään ehkäisemään vakavimpia kansainvälistä yhteisöä koskettavia rikoksia ja langettamaan niistä rangaistuksia, muun muassa vaihtamalla kokemuksia ja kehittämällä valmiuksia yhteisesti sovituihin aloihin.

10 ARTIKLA

Yksipuoliset pakkotoimenpiteet

1. Osapuolet vaihtavat näkemyksiä yksipuolisista pakkotoimenpiteistä, joilla on ekstraterritoriaalinen vaikutus, jotka ovat vastoin kansainvälistä oikeutta ja yleisesti hyväksyttyjä kansainvälisen kaupan sääntöjä, jotka vaikuttavat molempiin osapuoliin, joita käytetään poliittisena ja taloudellisena painostuskeinona valtioita vastaan ja jotka vaikuttavat muiden valtioiden suveriniteettiin.

2. Osapuolet käyvät säännöllistä vuoropuhelua tällaisten toimenpiteiden soveltamisesta ja niiden vaikutusten ehkäisemisestä ja lieventämisestä.

11 ARTIKLA

Ihmiskaupan ja ihmisten salakuljetuksen torjunta

1. Jotta voidaan kartoittaa yhteisten toimien aloja ja määrittää niitä koskevia lähestymistapoja, osapuolet vaihtavat näkemyksiä ihmisten salakuljetuksen ja ihmiskaupan ehkäisemisestä ja torjumisesta sen kaikissa muodoissa ja uhrien suojelemisen varmistamisesta YK:n peruskirjan ja asiaa koskevien kansainvälisten asiakirjojen, erityisesti kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastaisen YK:n yleissopimuksen, ihmiskaupan, erityisesti naisten ja lasten kaupan ehkäisemisestä, torjumisesta ja rankaisemisesta tehdyn pöytäkirjan, maitse, meritse ja ilmateitse tapahtuvan maahanmuuttajien salakuljetuksen kieltämisestä tehdyn pöytäkirjan sekä YK:n yleiskokouksen päätöslauselmalla 64/293 hyväksytyn ihmiskaupan torjuntaa koskevan YK:n maailmanlaajuisen toimintaohjelman mukaisesti.

2. Osapuolet keskittyvät erityisesti seuraavaan:

a) sellaisten lakien ja politiikkojen edistäminen, jotka ovat yhdenmukaisia kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastaisen YK:n yleissopimuksen, ihmiskaupan, erityisesti naisten ja lasten kaupan ehkäisemisestä, torjumisesta ja rankaisemisesta tehdyn pöytäkirjan sekä maitse, meritse ja ilmateitse tapahtuvan maahanmuuttajien salakuljetuksen kieltämisestä tehdyn pöytäkirjan määräysten kanssa;

b) parhaat käytänteet ja toiminnot, joiden tarkoituksena on auttaa tunnistamaan, pidättämään ja asettamaan syytteeseen rikollisverkostot, jotka harjoittavat ihmisten salakuljetusta ja ihmiskauppaa, ja tukea tällaisten rikosten uhreja.

12 ARTIKLA

Laittomien huumausaineiden tuotannon, kaupan ja käytön torjunta

1. Osapuolet vahvistavat, että on tärkeää vaihtaa näkemyksiä ja parhaita käytänteitä tarkoituksena yksilöidä yhteisten toimien aloja ja määritellä niitä koskevia lähestymistapoja laittomien huumausaineiden ja kaikkien niiden muunnosten, mukaan lukien uusien psykoaktiivisten aineiden, tuotannon, kaupan ja käytön ehkäisemiseksi ja torjumiseksi YK:n peruskirjan ja asiaa koskevien kansainvälisten asiakirjojen mukaisesti, erityisesti YK:n kolmen tärkeimmän, vuosina 1961, 1971 ja 1988 tehdyn huumausaineiden valvontaa koskevan yleissopimuksen, kesä-

kuussa 1998 pidetyssä YK:n yleiskokouksen huumausaineita koskevassa erityisistunnossa hyväksytyjen poliittisen julistuksen ja huumausaineiden kysynnän vähentämisen suuntaa-antavia periaatteita koskevan julistuksen sekä YK:n huumausainetoimikunnan 52. istunnon korkean tason osuudessa maaliskuussa 2009 hyväksytyjen poliittisen julistuksen ja toimintasuunnitelman sekä huhtikuussa 2016 pidetyssä YK:n yleiskokouksen maailmanlaajuisista huumeongelmaa koskevassa erityisistunnossa hyväksytyn päätösasiakirjan mukaisesti.

2. Osapuolet pyrkivät tekemään yhteistyötä myös muiden maiden kanssa laittomien aineiden tuotannon ja kaupan vähentämiseksi noudattaen täysimääräisesti kansainvälistä oikeutta, valtioiden suvereniteettia sekä yhteisen ja jaetun vastuun periaatetta.

13 ARTIKLA

Rotusyrjinnän, muukalaisvihan ja niihin liittyvän suvaitsemattomuuden torjunta

1. Osapuolet sitoutuvat maailmanlaajuiseen rasismiin, rotusyrjinnän, muukalaisvihan ja niihin liittyvän suvaitsemattomuuden torjuntaan, myös kaikkinaisen rotusyrjinnän poistamista koskevan kansainvälisen yleissopimuksen yleismaailmallisen ratifioinnin ja täytäntöönpanon välityksellä.

2. Tässä yhteydessä osapuolet vaihtavat parhaita käytänteitä, jotka koskevat strategioita ja politiikkoja rotusyrjinnän, muukalaisvihan ja niihin liittyvän suvaitsemattomuuden torjunnan edistämiseksi ja erityisesti Durbanin julistuksen ja toimintaohjelman täytäntöönpanoa sekä osapuolten alueella että maailmanlaajuisesti.

3. Osapuolet vaihtavat näkemyksiä myös tehokkaimmista tavoista panna täytäntöön YK:n kansainvälinen afrikkalaista alkuperää olevien ihmisten vuosikymmen (2015–2024).

4. Osapuolet harkitsevat mahdollisuutta toteuttaa rotusyrjinnän torjuntaa koskevia toimia YK:n puitteissa ja muilla foorumeilla.

14 ARTIKLA

Kestävä kehitys

1. Osapuolet ovat tyytyväisiä YK:n yleiskokouksessa hyväksyttyihin kestävän kehityksen toimintaohjelma 2030:een ja sen kestävän kehityksen tavoitteisiin ja sitoutuvat edistämään niiden toteuttamista sekä kansallisesti että kansainvälisesti.

2. Osapuolet ovat yhtä mieltä siitä, että on tärkeää poistaa köyhyys kaikissa muodoissaan sekä saavuttaa taloudellisesti, sosiaalisesti sekä ympäristön kannalta kestävä kehitys tasapainoisella ja yhdennetyllä tavalla. Tätä varten ne vahvistavat uudelleen sitoutumisensa kestävän kehityksen toimintaohjelma 2030:n täytäntöönpanoon omien valmiuksiensa ja olosuhteidensa mukaisesti.

3. Osapuolet tunnustavat, että kaikki kestävän kehityksen toimintaohjelma 2030:een sisältyvät 17 kestävän kehityksen tavoitetta on pantava täytäntöön, jotta voidaan onnistuneesti saavuttaa kestävä kehitys. Ne sopivat vaihtavansa näkemyksiä parhaista tavoista työskennellä yhdessä kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamiseksi, muun muassa

- a) edistämällä köyhyyden, nälän, lukutaidottomuuden ja heikon terveyden poistamista ja varmistamalla jatkuva, osallistava ja kestävä talouskasvu kaikkien hyödyksi;
- b) asettamalla etusijalle kaikkien ympäristöongelmien, kuten ilmastonmuutoksen, ratkaiseminen yhdessä ja edistämällä veden, merien ja maaekosysteemien kestävä hallintaa;
- c) toimimalla yhdessä naisten voimaannuttamiseksi, maiden sisäisen ja niiden välisen eriarvoisuuden vähentämiseksi, oikeussuojan saatavuuden helpottamiseksi kaikkien osalta sekä vastuullisten, tehokkaiden ja osallistavien instituutioiden luomiseksi kaikilla tasoilla.
4. Osapuolet sopivat käynnistävänsä erillisen, kestävä kehityksen toimintaohjelma 2030:a koskevan vuoropuhelun, jotta voidaan määrittää keinoja parantaa niiden välistä käytännön yhteistyötä poliittisen vuoropuhelun yleisissä puitteissa. Kunkin vuoropuheluun kuuluvan taapamisen asialistasta sovitaan osapuolten kesken.
5. Osapuolet sitoutuvat vahvistamaan maailmanlaajuisia kehityskumppanuutta, edistämään politiikan johdonmukaisuutta kaikilla tasoilla sekä laatimaan kattavan innovatiivisen lähestymistavan kaikkien saatavilla olevien julkisten, yksityisten, sisäisten ja kansainvälisten voimavarojen käyttöönottoon ja tehokkaaseen hyödyntämiseen kuten kehitysrahoitusta koskevassa Addis Abeban toimintaohjelmassa todetaan.
6. Osapuolet tunnustavat tarpeen seurata ja tarkistaa säännöllisesti kestävä kehityksen toimintaohjelma 2030:a ja kehitysrahoitusta koskevaa Addis Abeban toimintaohjelmaa, myös niiden täytäntöönpanokeinoja, maailmanlaajuisella tasolla, mikä tapahtuu YK:n perustaman kestävä kehityksen korkean tason poliittisen foorumin puitteissa, sekä tarvittaessa kansallisella ja alueellisella tasolla.
7. Osapuolet vahvistavat, että kaikkien kehittyneiden maiden on osoitettava 0,7 prosenttia bruttokansantulostaan viralliseen kehitysapuun ja että nousevan talouden maiden ja ylemmän keskitulotason maiden on asetettava tavoitteita kansainvälisen julkisen rahoituksen tarjontansa lisäämiseksi.

III OSA

YHTEISTYÖ JA ALAKOHTAINEN VUOROPUHELU

I OSASTO

YLEISET MÄÄRÄYKSET

15 ARTIKLA

Tavoitteet

1. Tämän sopimuksen yhteydessä harjoitettavan yhteistyön ja alakohtaisen vuoropuhelun yleisenä tavoitteena on lujittaa Euroopan unionin ja Kuuban kahdenvälisiä suhteita helpottamalla voimavarojen, mekanismien, välineiden ja menettelyjen käyttöä.

2. Osapuolet sopivat

- a) toteuttavansa ensisijaisiksi määritetyillä, tämän osan I–VI osastossa esitetyillä aloilla yhteistyötoimia, jotka täydentävät Kuuban toimia sen taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävä kehityksen alalla;
- b) edistävänsä osallistavaa kestävä kehitystä parantamalla talouskasvun, työpaikkojen luomisen, sosiaalisen yhteenkuuluvuuden ja suojelun sekä ympäristönsuojelun keskinäistä täydentävyyttä;
- c) edistävänsä kestävä kehityksen toimintaohjelma 2030:n tavoitteiden saavuttamista tehokkaiden yhteistyötoimien avulla;
- d) edistävänsä keskinäistä luottamusta säännöllisen näkemysten vaihdon avulla ja määrittämällä alueet, joilla tehdään molemmille osapuolille merkityksellisiä maailmanlaajuisia kysymyksiä koskevaa yhteistyötä.

16 ARTIKLA

Periaatteet

1. Yhteistyöllä tuetaan ja täydennetään osapuolten pyrkimyksiä panna täytäntöön niiden omista kehityspolitiikoissa ja -strategioissa asetetut painopisteet.
2. Yhteistyö on tulosta osapuolten välisestä vuoropuhelusta.
3. Yhteistyötoimia toteutetaan sekä kahdenvälisellä että alueellisella tasolla siten, että ne täydentävät toisiaan ja tukevat tämän sopimuksen tavoitteiden saavuttamista.
4. Osapuolet edistävät kaikkien asianomaisten toimijoiden osallistumista kehityspolitiikkoihinsa ja yhteistyöhönsä tämän sopimuksen mukaisesti.
5. Osapuolet tehostavat yhteistyötään toimimalla yhteisesti sovituissa puitteissa ja ottamalla huomioon monenvälisesti sovitut kansainväliset sitoumukset. Ne edistävät avunantajien toiminnan yhdenmukaistamista, lähentämistä ja koordinoitua sekä yhteistyötoimien toteuttamiseen liittyvien keskinäisten velvoitteiden noudattamista.
6. Osapuolet sopivat niiden kehityserojen huomioon ottamisesta yhteistyötoimien suunnittelussa.
7. Osapuolet sopivat varmistavansa sovittuihin toimiin osoitettujen varojen avoimen ja vastuullisen hallinnoinnin.
8. Osapuolet sopivat, että tämän sopimuksen nojalla tehtävä yhteistyö on niiden tähän tarkoitukseen vahvistamien menettelyjen mukaista.
9. Yhteistyön tavoitteena on saavuttaa kestävä kehitys ja kansallisten, alueellisten ja paikallisten valmiuksien moninkertaistuminen, jotta saavutetaan pitkän aikavälin kestävyys.

10. Yhteistyössä otetaan huomioon kaikki monialaiset kysymykset.

17 ARTIKLA

Alakohtainen vuoropuhelu

1. Osapuolet pyrkivät käymään alakohtaista vuoropuhelua yhteisen edun mukaisilla aloilla. Tällainen vuoropuhelu voisi kattaa seuraavat osa-alueet:

- a) politiikan laadintaa ja suunnittelua kyseisillä aloilla koskeva tietojenvaihto;
- b) näkemysten vaihto osapuolten oikeudellisen kehyksen yhdenmukaistamisesta kansainvälisten sääntöjen ja normien kanssa ja tällaisten sääntöjen ja normien täytäntöönpanosta;
- c) parhaiden käytänteiden jakaminen alakohtaisten politiikkojen laadinnasta, politiikkojen koordinoinnista ja johtamisesta tai tietyn alan haasteista.

2. Osapuolet pyrkivät tukemaan alakohtaista vuoropuhelua tarvittaessa käytännön yhteistyötoimilla.

18 ARTIKLA

Yhteistyötä koskevat yksityiskohtaiset säännöt ja menettelyt

1. Osapuolet sopivat kehittävänsä yhteistyötään seuraavien yksityiskohtaisten sääntöjen ja menettelyjen mukaisesti:

- a) käytetään teknistä ja taloudellista apua, vuoropuhelua ja näkemysten ja tietojen vaihtoa keinoja myötävaikuttaa tämän sopimuksen tavoitteiden toteutumiseen;
- b) kehitetään osapuolten kahdenvälistä yhteistyötä niiden sovittujen painopisteiden perusteella, joilla edistetään ja täydennetään Kuuban kehitysstrategioita ja politiikkoja;
- c) edistetään Kuuban osallistumista EU:n alueellisiin yhteistyöohjelmiin;
- d) edistetään Kuuban osallistumista EU:n aihekohtaisiin yhteistyöohjelmiin;
- e) edistetään Kuuban osallistumista assosioituneena kumppanina Euroopan unionin puiteohjelmiin;
- f) edistetään yhteistyötä yhteistä etua koskevilla aloilla osapuolten välillä ja kolmansien maiden kanssa;
- g) edistetään innovatiivisia yhteistyö- ja rahoitusmuotoja ja -välineitä yhteistyön tehostamiseksi;
- h) tutkitaan edelleen käytännön mahdollisuuksia yhteisen edun mukaiseen yhteistyöhön.

2. Euroopan unioni ilmoittaa Kuuballe uusista mekanismeista ja välineistä, joihin osallistumisen edellytykset Kuuba voisi täyttää.
3. EU antaa humanitaarista apua luonnonkatastrofien tai muiden katastrofien johdosta yhdessä määriteltyjen tarpeiden perusteella ja humanitaaristen periaatteiden mukaisesti.
4. Osapuolet laativat yhdessä joustavia toimintamenettelyjä, jotta voidaan taata yhteistyön tehokkuus ja vaikuttavuus. Tällaisiin toimintamenettelyihin voi sisältyä mahdollisuus perustaa tarvittaessa koordinoitukomitea, joka kokoontuu säännöllisesti suunnittelemaan, koordinoimaan ja seuraamaan järjestelmällisesti kaikkia yhteistyötoimia sekä tiedotus- ja viestintätoimia, joilla lisätään tietoisuutta Euroopan unionin näille toimille osoittamasta tuesta.
5. Toimivaltaisten valtuutettujen yksiköidensä välityksellä Kuuba
 - a) suorittaa kaikki yhteistyötoimiin liittyvien tuotteiden ja tuotantopanosten tuontimenettelyt tulli- ja verovapaasti;
 - b) hallinnoi tarvittaessa terveys- ja maatalousviranomaisten kanssa terveys-, eläinlääkintä- ja kasvinsuojelutarkastuksia; sekä
 - c) suorittaa sovittujen yhteistyötoimien vuoksi Kuubaan matkustavan henkilöstön maahanmuuttomenettelyt sekä menettelyt, jotka koskevat Kuubassa väliaikaisesti työskentelevän ulkomaisen henkilöstön muita tilapäisiä työ- ja oleskelulupia.

19 ARTIKLA

Yhteistyön toimijat

Osapuolet sopivat, että yhteistyötä toteuttavat niiden asiaankuuluvien menettelyjen mukaisesti yhteiskunnan eri toimijat, mukaan lukien

- a) Kuuban valtionhallinnon laitokset tai niiden nimeämät julkiset elimet;
- b) eritasoiset paikallisviranomaiset;
- c) kansainväliset järjestöt ja niiden täytäntöönpanovirastot;
- d) Euroopan unionin jäsenvaltioiden kehitysvirastot; ja
- e) kansalaisyhteiskunta, mukaan lukien tieteelliset, tekniset, kulttuuri-, taide-, urheilu-, ystävyys- ja solidaarisuusjärjestöt, yhteiskunnalliset organisaatiot, ammattiliitot ja osuuskunnat.

20 ARTIKLA

Yhteistyöalat

1. Osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä ensisijaisesti tämän osan I–VI osastossa tarkoitettuilla aloilla.

2. Osapuolet sopivat, että määriteltäviin yhteistyötoimiin sisältyvät seuraavat horisontaaliset ja strategiset kehityksen osatekijät:

- a) kestävä kehitys,
- b) ihmisoikeudet ja hyvä hallintotapa,
- c) ympäristön kestävyys,
- d) katastrofien ehkäisy,
- e) sukupuolinäkökulma,
- f) haavoittuvassa asemassa olevat henkilöt,
- g) kansallisten valmiuksien kehittäminen, ja
- h) tietämyksenhallinta.

21 ARTIKLA

Yhteistyöresurssit ja osapuolten taloudellisten etujen suojaaminen

1. Osapuolet sopivat antavansa omien resurssiensa ja säännöstensä sallimissa rajoissa käyttöön asianmukaiset resurssit, myös rahoitusvarat, tässä sopimuksessa vahvistettujen yhteistyötoimien saavuttamiseksi.

2. Osapuolet käyttävät rahoitustukea moitteettoman varainhoidon periaatteiden mukaisesti ja tekevät yhteistyötä taloudellisten etujensa suojaamiseksi. Osapuolet toteuttavat tehokkaita toimenpiteitä petosten, korruption ja muun laittoman toiminnan ehkäisemiseksi ja torjumiseksi muun muassa antamalla keskinäistä hallinnollista apua ja oikeusapua tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvilla aloilla. Osapuolten välillä mahdollisesti sovittavassa lisäsopimuksessa tai rahoitusvälineessä määrätään erityisistä rahoitusyhteistyötä koskevista lausekkeista, jotka kattavat koordinoitua valvontatoimia, kuten paikan päällä tehtävät ja muut tarkastukset sekä petostentorjuntatoimet, kuten Euroopan petostentorjuntaviraston (OLAF) ja Kuuban tasavallan valtiontalouden tarkastusviraston pääjohtajan toteuttamat toimenpiteet.

II OSASTO

DEMOKRATIA, IHMISOIKEUDET JA HYVÄ HALLINTOTAPA

22 ARTIKLA

Demokratia ja ihmisoikeudet

1. Osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä demokratian ja ihmisoikeuksien alalla ottaen huomioon, että ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaaminen ja edistäminen on hallitusten ensisijainen vastuualue, pitäen mielessä kansallisten ja alueellisten erityispiirteiden sekä erilaisien historiallisten, kulttuuristen ja uskonnollisten taustojen merkityksen ja tunnustaen, että nii-

den velvollisuutena on suojella kaikkia ihmisoikeuksia ja perusvapauksia, riippumatta poliittisesta, taloudellisesta ja kulttuurisesta järjestelmästä.

2. Osapuolet tunnustavat, että demokratia perustuu kansan vapaasti ilmaisemaan tahtoon määrätä omasta poliittisesta, taloudellisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta järjestelmästä ja kansalaisten täysimääräiseen osallistumiseen elämän kaikkiin osa-alueisiin.

3. Osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä vahvistaakseen demokratiaa ja valmiuksiaan panna täytäntöön demokratian ja ihmisoikeuksien periaatteet ja käytänteet, myös vähemmistöjen oikeudet.

4. Yhteistyö voi käsittää muun muassa osapuolten yhdessä sopimia toimintoja, joiden tavoitteena on

a) noudattaa ja vaalia ihmisoikeuksien yleismaailmallista julistusta sekä edistää ja suojella kaikkien kansalaisoikeuksia sekä poliittisia, taloudellisia, sosiaalisia ja kulttuurisia oikeuksia;

b) käsitellä ihmisoikeuksia maailmanlaajuisesti oikeudenmukaisella ja tasapuolisella tavalla, samoin perustein ja samalla painoarvolla tunnustaen, että kaikki ihmisoikeudet ovat yleismaailmallisia, jakamattomia, toisistaan riippuvia ja toisiinsa liittyviä;

c) panna tehokkaasti täytäntöön kuhunkin osapuoleen sovellettavat kansainväliset ihmisoikeuksia koskevat asiakirjat ja valinnaiset pöytäkirjat sekä YK:n ihmisoikeuselimien antamat ja osapuolten hyväksymät suositukset;

d) sisällyttää ihmisoikeuksien edistäminen ja suojaaminen sisäisiin politiikkoihin ja kehittämissuunnitelmiin;

e) toteuttaa ihmisoikeuksiin, demokratiaan ja rauhaan liittyvää tiedotusta ja valistusta;

f) vahvistaa demokraattisia ja ihmisoikeusalan instituutioita sekä ihmisoikeuksien edistämiseen ja suojaamiseen liittyvää oikeudellista ja institutionaalista kehystä;

g) laatia yhteisen edun mukaisia yhteisiä aloitteita asiaankuuluvilla monenvälisillä foorumeilla.

23 ARTIKLA

Hyvä hallintotapa

1. Osapuolet sopivat, että yhteistyö hyvän hallintotavan alalla perustuu YK:n peruskirjan ja kansainvälisen oikeuden periaatteiden tarkkaan noudattamiseen.

2. Tällaiset yhteistyötoimet voivat käsittää muun muassa osapuolten yhdessä sopimia toimintoja, joiden tavoitteena on

a) varmistaa oikeusvaltioperiaatteen kunnioittaminen;

- b) edistää instituutioiden avoimuutta, vastuullisuutta, tehokkuutta, vakautta ja demokraattisuutta;
- c) vaihtaa kokemuksia ja kehittää valmiuksia oikeudellisten kysymysten ja oikeuslaitoksen valmiuksien osalta;
- d) vaihtaa tietoja oikeusjärjestelmistä ja lainsäädännöstä;
- e) edistää parhaiden käytänteiden vaihtoa hyvästä hallintotavasta, vastuuvollisuudesta ja avoimesta hallinnoinnista kaikilla tasoilla;
- f) työskennellä yhdessä poliittisten prosessien kehittämiseksi osallistavammiksi, jotta ne mahdollistavat kaikkien kansalaisten todellisen osallistumisen.

24 ARTIKLA

Instituutioiden ja oikeusvaltion vahvistaminen

Osapuolet kiinnittävät erityistä huomiota oikeusvaltion, muun muassa oikeussuojan ja oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin saatavuuden lujittamiseen sekä instituutioiden vahvistamiseen kaikilla tasoilla aloilla, jotka liittyvät lainvalvontaan ja oikeudenhoitoon.

25 ARTIKLA

Julkishallinnon nykyaikaistaminen

Osapuolet sopivat tekensä julkishallintonsa nykyaikaistamiseen tähtäävää yhteistyötä muun muassa seuraavilla aloilla:

- a) organisaation toiminnan tehostaminen;
- b) instituutioiden palveluntarjonnan tehostaminen;
- c) julkisten resurssien avoimen hallinnoinnin ja vastuuvollisuuden parantaminen;
- d) kokemusten vaihtaminen oikeudellisen ja institutionaalisen kehyksen parantamiseksi;
- e) muun muassa politiikkojen suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin liittyvien valmiuksien kehittäminen julkisten palvelujen tarjonnan, sähköisen hallinnon ja korruptiontorjunnan osalta;
- f) julkista varainhoitoa koskevien näkemysten ja parhaiden käytänteiden vaihtaminen;
- g) hajauttamisprosessien lujittaminen osapuolten kansallisten taloutta ja yhteiskuntaa koskevien kehitysstrategioiden mukaisesti.

26 ARTIKLA

Konfliktien ehkäiseminen ja ratkaiseminen

1. Osapuolet sopivat vaihtavansa konfliktien ehkäisemiseen ja ratkaisemiseen liittyviä kokemuksia ja parhaita käytänteitä yhteisymmärryksessä siitä, miten konfliktien perimmäisiin syihin voidaan puuttua.
2. Konfliktien ehkäisemisen ja ratkaisemisen alalla tehtävän yhteistyön tarkoituksena on lujittaa valmiuksia ratkaista konflikteja, ja siihen voivat kuulua muun muassa välitys-, neuvottelu- ja sovitteluprosesseille annettava tuki ja laajemmat pyrkimykset tukea luottamuksen lisäämistä ja rauhanrakennusta alueellisella ja kansainvälisellä tasolla.

III OSASTO

OIKEUDENMUKAISUUDEN, KANSALAISTEN TURVALLISUUDEN JA MUUTTO-LIIKKEEN EDISTÄMINEN

27 ARTIKLA

Henkilötietojen suoja

1. Osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä varmistaakseen henkilötietojen korkeatasoisen suojan monenvälisesti sovittujen normien ja muiden kansainvälisten oikeudellisten asiakirjojen ja käytänteiden mukaisesti.
2. Henkilötietojen suojaa koskevaan yhteistyöhön voi sisältyä muun muassa valmiuksien kehittämistä, teknistä apua ja tiedonvaihtoa molempien osapuolten yhteisen sopimuksen mukaisesti.

28 ARTIKLA

Laittomat huumausaineet

1. Osapuolet tekevät yhteistyötä varmistaakseen kattavan, yhtenäisen ja tasapainoisen lähestymistavan maailmanlaajuisen huumeongelman ehkäisyyn ja käsittelyyn toteuttamalla vaikuttavia toimia ja koordinoimalla toimivaltaisten viranomaisten välistä toimintaa erityisesti terveyden, koulutuksen, lainvalvonnan, tulliasioiden sekä sosiaali-, oikeus- ja sisäasioiden alalla tarkoituksenaan saada laittomien huumausaineiden tuotanto loppumaan tai minimoida se ja vähentää niiden tarjontaa, kauppaa, kysyntää ja hallussapitoa laittomia huumausaineita koskevan sisäisen lainsäädännön mukaisesti ja ottaen ihmisoikeudet asianmukaisesti huomioon. Tällaisella yhteistyöllä pyritään myös lieventämään laittomien huumausaineiden vaikutuksia, auttamaan uhreja tarjoamalla syrjimätöntä ja osallistavaa hoitoa, puuttumaan uusien psykoaktiivisten aineiden tuotantoon ja käyttöön ja estämään tehokkaammin huumausaineiden lähtöaineiden kulkeutuminen huumausaineiden ja psykotrooppisten aineiden laittomaan valmistukseen.
2. Osapuolet sopivat näiden tavoitteiden toteuttamiseksi tarvittavista yhteistyötavoista. Toimet perustuvat yhteisesti sovittuihin periaatteisiin asiaa koskevien kansainvälisten yleissopimusten mukaisesti, erityisesti YK:n kolmen tärkeimmän, vuosina 1961, 1971 ja 1988 tehdyn huumausaineiden valvontaa koskevan yleissopimuksen, kesäkuussa 1998 pidetyssä YK:n yleiskokouksen huumausaineita koskevassa erityisistunnossa hyväksytyjen poliittisen julistuksen ja

huumausaineiden kysynnän vähentämisen suuntaa-antavia periaatteita koskevan julistuksen sekä YK:n huumausainetoimikunnan 52. istunnon korkean tason osuudessa maaliskuussa 2009 hyväksytyjen poliittisen julistuksen ja toimintasuunnitelman sekä huhtikuussa 2016 pidetyssä YK:n yleiskokouksen maailmanlaajuisista huumeongelmaa koskevassa erityisistunnossa hyväksytyn päätösasiakirjan mukaisesti.

3. Osapuolet sopivat, että tähän tarkoitukseen käytetään alueiden välisellä tasolla Euroopan unionin sekä Latinalaisen Amerikan ja Karibian maiden huumeidentorjunnan koordinointi- ja yhteistyöjärjestelmää muita yhteistyömekanismeja kuitenkin pois sulkematta, ja sopivat tekevänsä yhteistyötä järjestelmän vaikuttavuuden parantamiseksi.

4. Osapuolet sopivat myös pyrkivänsä yhteistyössä torjumaan huumausainekauppaan liittyvää rikollisuutta tehostamalla koordinoitua alan kansainvälisten elinten ja tahojen kanssa, muun muassa poliisiyhteistyön ja oikeudellisen yhteistyön alalla.

5. Osapuolet vaihtavat kokemuksia muun muassa politiikkojen, lainsäädännön ja instituutioiden kehittämisen, henkilöstön koulutuksen, huumausaineisiin liittyvän tutkimuksen, käytön ehkäisyn sekä huumeidenkäyttäjien hoidon, kuntoutuksen ja yhteiskuntaan sopeuttamisen kaltaisilla aloilla tarkoituksenaan minimoida maailmanlaajuisen huumeongelman haitalliset kansanterveydelliset ja sosiaaliset vaikutukset.

29 ARTIKLA

Rahanpesu

1. Osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä, jolla ehkäistään ja torjutaan niiden rahoitusjärjestelmien, rahoituslaitosten ja tiettyjen rahoitusalan ulkopuolisten yritysten ja ammattien käyttö rikollisesta toiminnasta, kuten huumausaineiden laittomasta kaupasta ja korruptiosta, saattavaan tuottoon liittyvään rahanpesuun ja terrorismin rahoitukseen.

2. Molemmat osapuolet sopivat vaihtavansa yhdessä sovitun mukaisesti parhaita käytänteitä, asiantuntemusta, valmiuksien kehittämistä koskevia aloitteita ja koulutusta teknisen ja hallinnollisen avun osalta säännösten laatimista ja täytäntöönpanoa varten sekä rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjumismekanismien tehokasta toimintaa varten.

3. Yhteistyössä keskitytään erityisesti seuraaviin seikkoihin:

a) vaihdetaan asiaan liittyviä tietoja osapuolten lainsäädännön puitteissa;

b) hyväksytään ja pannaan tosiasiallisesti täytäntöön rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevat riittävät normit, jotka vastaavat alalla toimivien kansainvälisten elinten, kuten rahanpesunvastaisen toimintaryhmän ja Latinalaisen Amerikan rahanpesunvastaisen ryhmän antamia normeja.

30 ARTIKLA

Järjestäytynyt rikollisuus

1. Osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä järjestäytyneen rikollisuuden, mukaan lukien kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden, ja talousrikollisuuden ehkäisemisessä ja torjumisessa. Tässä tarkoituksessa ne edistävät ja vaihtavat parhaita käytänteitä ja panevat täytäntöön alalla sovitut kansainväliset normit ja välineet, joihin kuuluvat muun muassa kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastainen YK:n yleissopimus ja sitä täydentävät pöytäkirjat sekä korruption vastainen YK:n yleissopimus.

2. Osapuolet sopivat myös tekevänsä yhteistyötä kansalaisten turvallisuuden parantamiseksi erityisesti tukemalla turvallisuuspolitiikkoja ja -strategioita. Tällaisella yhteistyöllä tuetaan rikoksentorjuntaa, ja siihen kuuluvia toimia voisivat olla esimerkiksi poliisi- ja oikeusviranomaisten alueelliset yhteistyöhankkeet, koulutusohjelmat ja rikosprofilointia koskevien parhaiden käytänteiden vaihto. Siihen kuuluvat myös muun muassa lainsäädäntöä koskeva näkemysten vaihto sekä hallinnollinen ja tekninen apu, jolla pyritään vahvistamaan lainvalvontaviranomaisten institutionaalisia ja operatiivisia valmiuksia, sekä tietojenvaihto ja toimenpiteet tutkimuksiin liittyvän yhteistyön lujittamiseksi.

31 ARTIKLA

Korruptiontorjunta

1. Osapuolet tekevät yhteistyötä pannakseen täytäntöön ja edistääkseen alan kansainvälisiä normeja ja välineitä, joihin kuuluu muun muassa korruption vastainen YK:n yleissopimus.

2. Osapuolet tekevät yhteistyötä erityisesti seuraavissa asioissa:

a) organisaation tehokkuuden parantaminen ja julkisten resurssien avoimen hallinnoinnin ja vastuuvollisuuden takaaminen, mihin myös korruption torjumiseksi perustetut instituutiot osallistuvat;

b) parhaiden käytänteiden vaihtaminen asianomaisten instituutioiden, myös lainvalvontaviranomaisten ja oikeuslaitoksen, lujittamisesta;

c) kansainvälisissä liikesuhteissa esiintyvän korruption ja lahjonnan estäminen;

d) korruption vastaisen YK:n yleissopimuksen täytäntöönpanoa koskevan tarkastelumekanismin yhteydessä suoritettava niiden politiikkojen täytäntöönpanon arviointi, joita toteutetaan korruption torjumiseksi paikallis- ja aluetasolla sekä kansallisella ja kansainvälisellä tasolla;

e) sellaisten toimien tukeminen, joilla edistetään avoimuuskulttuuria, laillisuutta ja muutosta ihmisten asenteissa korruptiokäytäntöjä kohtaan;

f) sellaisten toimenpiteiden helpottaminen, joilla varoja eritellään ja peritään takaisin, parhaiden käytänteiden edistäminen ja valmiuksien kehittäminen.

32 ARTIKLA

Pienaseiden ja kevyiden aseiden laitton kauppa

1. Osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä pienaseiden ja kevyiden aseiden ja niiden osien ja komponenttien sekä ampumatarvikkeiden laittoman kaupan ehkäisemiseksi ja torjumiseksi toteuttamalla pienaseiden ja kevyiden aseiden laittoman kaupan kaikkien osa-alueiden ehkäisemistä, torjumista ja poistamista koskevaa YK:n toimintaohjelmaa, joka on alan tunnustettu kehys. Tässä yhteydessä ne sopivat tekevänsä yhteistyötä vaihtaakseen kokemuksia ja koulutusta toimivaltaisten viranomaisten, myös tulli-, poliisi- ja valvontaviranomaisten kesken.

2. Kuten 1 kohdassa tarkoitetussa YK:n toimintaohjelmassa todetaan, osapuolet vahvistavat tässä yhteydessä muun muassa YK:n peruskirjan 51 artiklan mukaisen luonnollisen oikeuden erilliseen tai yhteiseen puolustautumiseen ja kunkin valtion oikeuden valmistaa, maahantuoda ja pitää hallussaan pienaseita ja kevyitä aseita puolustautumis- ja turvallisuustarpeisiin sekä voidakseen osallistua rauhanturvaoperaatioihin YK:n peruskirjan mukaisesti ja kunkin osapuolen päätöksen perusteella.

33 ARTIKLA

Terrorismin torjunta

1. Osapuolet tekevät yhteistyötä terrorismin torjumiseksi panemalla täytäntöön 8 artiklassa sovitut puitteet ja normit.

2. Osapuolet tekevät yhteistyötä myös varmistaakseen, että terroritekojen rahoittamiseen, suunnitteluun, valmisteluun tai toteuttamiseen taikka niiden tukemiseen osallistuvat henkilöt joutuvat oikeuden eteen vastaamaan teoistaan. Osapuolet sopivat, että terrorismin torjunnassa noudatetaan asiaa koskevia YK:n päätöslauselmia ja kunnioitetaan osapuolten täysivaltaisuutta sekä oikeudenmukaisen menettelyn vaatimuksia, ihmisoikeuksia ja perusvapauksia.

3. Osapuolet sopivat pyrkivänsä estämään ja tukahduttamaan terroritekoja poliisi- ja oikeusviranomaisten yhteistyöllä.

4. Osapuolet ovat sitoutuneet YK:n maailmanlaajuiseen terrorisminvastaiseen strategiaan, ja niiden olisi edistettävä sen tasapainoista täytäntöönpanoa; ne sopivat toteuttavansa tarvittaessa tehokkaimmalla mahdollisella tavalla siinä tarkoitettuja toimia terrorismin uhkan voittamiseksi.

5. Osapuolet sopivat lisäksi tekevänsä yhteistyötä YK:n puitteissa, jotta kansainvälisen terrorismin torjuntaa koskevan laajan yleissopimuksen luonnos saataisiin viimeisteltyä.

34 ARTIKLA

Muuttoliike, ihmiskauppa ja ihmisten salakuljetus

1. Yhteistyötä kehitetään osapuolten välillä niiden tarpeista ja kannoista käytävien keskustelujen perusteella, ja se pannaan täytäntöön osapuolten lainsäädäntökehyksen mukaisesti. Keskeisiä yhteistyöaloja ovat:

a) muuttoliikkeen perimmäiset syyt;

b) kansainvälistä suojelua koskevien kansallisten lainsäädäntöjen ja käytäntöjen kehittäminen ja täytäntöönpano kansainvälisen oikeuden periaatteiden ja normien mukaisesti sekä kansainvälisen suojelun periaatteen mukaisesti niissä tapauksissa, joissa sitä sovelletaan;

c) maahanpääsyä koskevat säännöt sekä maahan päästettyjen henkilöiden oikeudet ja asema, maassa laillisesti asuvien henkilöiden oikeudenmukainen kohtelu ja kotouttaminen, laillisten maahanmuuttajien yleissivistävä ja ammatillinen koulutus, rasismien ja muukalaisvihan vastaiset toimenpiteet ja kaikki asiaankuuluvat muuttajien ihmisoikeuksia koskevat säännökset ja määräykset;

d) rahalähetyksen helpottamiseksi luotujen mekanismien ja politiikkojen arviointi;

e) näkemysten ja parhaiden käytänteiden vaihto ja keskustelu yhteistä etua koskevista asioista, jotka liittyvät kiertomuuttoon ja aivovuodon estämiseen;

f) kokemusten ja parhaiden käytänteiden vaihto, tekninen, teknologinen, operatiivinen ja oikeudellinen yhteistyö, tarvittaessa ja yhteisesti sovittaessa, kysymyksistä, jotka liittyvät ihmiskaupan ja ihmisten salakuljetuksen torjuntaan, myös salakuljettajien ja ihmiskauppioiden verkostojen ja rikollisjärjestöjen torjumiseen ja tällaisten rikosten uhrien suojeluun, auttamiseen ja tukemiseen;

g) toisen osapuolen alueella laittomasti oleskelevien henkilöiden palauttaminen inhimillisellä, turvallisella ja kunnioittavalla tavalla heidän ihmisoikeuksiaan täysimääräisesti kunnioittaen sekä vapaaehtoisen paluun edistäminen ja tällaisten henkilöiden takaisinotto 2 kohdan mukaisesti;

h) palajien kestävää uudelleenkotoutumista tukevat toimet.

2. Laittoman maahanmuuton ennaltaehkäisemiseksi ja torjumiseksi tehtävän yhteistyön puitteissa ja ihmiskaupan uhrien suojelun tarvetta väheksymättä osapuolet sopivat lisäksi, että ne

a) tunnistavat niiden kansalaisiksi väitetyt henkilöt ja ottavat takaisin omat kansalaisensa, jotka oleskelevat laittomasti jonkin Euroopan unionin jäsenvaltion tai Kuuban alueella, Euroopan unionin jäsenvaltioiden ja Kuuban asiassa sovellettavassa maahanmuuttolainsäädännössä vahvistettujen määräaikojen sekä normien ja menettelyjen mukaisesti pyynnöstä, ilman aiheutonta viivytystä ja ilman muita muodollisuuksia sen jälkeen, kun kansalaisuus on selvitetty;

b) antavat takaisin otettaville kansalaisilleen asianmukaiset henkilöllisyystodistukset tarkoitusta varten.

3. Osapuolet sopivat, että ne neuvottelevat pyynnöstä ja mahdollisimman pian muuttoliikekysymyksiin, kuten takaisinottoon, sovellettavia Euroopan unionin jäsenvaltioiden ja Kuuban erityisiä velvoitteita säätelevän sopimuksen.

35 ARTIKLA

Konsuliviranomaisten antama suojelu

Kuuba hyväksyy sen, että Euroopan unionin minkä tahansa edustettuna olevan jäsenvaltion diplomaatti- ja konsuliviranomaiset antavat suojelua myös sellaisen toisen jäsenvaltion kansalaisille, jolla ei ole pysyvää edustusta, joka pystyisi tosiasiallisesti tarjoamaan hänelle konsuliviranomaisten suojelua, samoin edellytyksin kuin kyseisen Euroopan unionin jäsenvaltion omille kansalaisille.

36 ARTIKLA

Kansalaisyhteiskunta

Osapuolet tunnustavat kansalaisyhteiskunnan, mukaan lukien tiedeyhteisön, ajatushautomojen ja tiedotusvälineiden, mahdollisen panoksen tämän sopimuksen tavoitteiden täyttämiseen. Ne sopivat edistävänsä toimia, joilla tuetaan kansalaisyhteiskunnan laajempaa osallistumista asiaa koskevien kehittämistoimintojen ja alakohtaisten yhteistyötoimintojen suunnitteluun ja täytäntöönpanoon, muun muassa valmiuksia kehittämällä.

IV OSASTO

SOSIAALINEN KEHITYS JA SOSIAALINEN YHTEENKUULUVUUS

37 ARTIKLA

Sosiaalinen kehitys ja sosiaalinen yhteenkuuluvuus

1. Osapuolet toteavat, että sosiaalisen kehityksen olisi edettävä rinnan taloudellisen kehityksen kanssa, ja sopivat tekevänsä yhteistyötä sosiaalisen yhteenkuuluvuuden parantamiseksi vähentämällä köyhyyttä, epäoikeudenmukaisuutta, eriarvoisuutta ja sosiaalista syrjäytymistä, erityisesti, jotta voidaan saavuttaa kestävän kehityksen toimintaohjelma 2030:n tavoitteet ja kansainvälisesti sovittu tavoite edistää ihmisarvoisen työn tarjoamista kaikille. Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi osapuolet järjestävät merkittäviä määriä rahoitusta sekä yhteistyöhön tarkoitetuista että sisäisistä resursseista.

2. Tätä varten osapuolet tekevät yhteistyötä edistääkseen ja vaihtaakseen parhaita käytänteitä, jotka koskevat seuraavia aloja:

a) talouspolitiikka, johon sisältyy sosiaalinen visio osallistavammasta yhteiskunnasta ja oikeudenmukaisemmasta tulonjaosta eriarvoisuuden ja epäoikeudenmukaisuuden vähentämiseksi;

b) kauppa- ja investointipolitiikka, jossa otetaan huomioon kaupan ja kestävän kehityksen välinen yhteys, reilu kauppa, maaseudun ja kaupunkien valtionyritysten sekä muiden kuin valtionyritysten ja niiden edustusjärjestöjen kehittäminen sekä yritysten yhteiskunnallinen vastuu;

c) tasapuolinen ja vakaa finanssipolitiikka, joka mahdollistaa vaurauden nykyistä paremman uudelleenjaon ja jonka avulla voidaan varmistaa sosiaalimenojen asianmukainen taso;

d) tehokkaasti toteutetut julkiset sosiaalimenot, jotka liittyvät selkeästi yksilöityihin sosiaaliin tavoitteisiin ja joita kehitetään tuloskeskeisempään suuntaan;

e) toimivan sosiaalipolitiikan edelleen kehittäminen ja vakiinnuttaminen ja tasapuoliset mahdollisuudet käyttää yhteiskunnan palveluja monilla eri aloilla, joihin kuuluvat koulutus, terveydenhuolto, ravitseminen, sanitaatio, asuminen, oikeus ja sosiaaliturva;

f) työllisyyspolitiikka, jolla pyritään takaamaan ihmisarvoinen työ kaikille noudattaen kansainvälisiä ja kansallisia työnormeja, ja taloudellisten mahdollisuuksien luominen erityisesti köyhimmille ja heikoimmassa asemassa oleville väestöryhmille ja kaikkein epäsuotuisimmilla alueilla;

g) yhteisvastuullisuuden ja syrjimättömyyden periaatteisiin perustuvat, osallistavammat ja kattavammat sosiaaliturvajärjestelmät muun muassa eläkkeiden, terveyden, onnettomuuksien ja työttömyyden osalta;

h) strategiat ja politiikat, joilla torjutaan muukalaisvihaa ja muun muassa sukupuoleen, rotuun, vakaumukseen, etniseen alkuperään tai vammaisuuteen perustuvaa syrjintää;

i) erityiset nuorille tarkoitetut politiikat ja ohjelmat, joilla edistetään heidän täysipainoista sopeutumistaan taloudelliseen, poliittiseen ja yhteiskunnalliseen elämään.

3. Osapuolet sopivat edistävänsä tietojen ja kokemusten vaihtoa sisäisten suunnitelmien tai ohjelmien sosiaalista kehitystä ja yhteenkuuluvuutta koskevista näkökohdista.

38 ARTIKLA

Työllisyys ja sosiaalinen suojelu

Osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä työllisyyden ja sosiaalisen suojelun edistämiseksi toimilla ja ohjelmilla, joiden tavoitteena on erityisesti

a) taata ihmisarvoinen työ kaikille;

b) luoda osallistavammat ja hyvin toimivat työmarkkinat;

c) parantaa sosiaalisen suojelun kattavuutta;

d) edistää työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua;

e) varmistaa Kansainvälisen työjärjestön yleissopimuksissa määriteltyjen työelämän perusnormien noudattaminen;

f) puuttua epävirallisen talouden muodostamaan ongelmaan;

g) kiinnittää erityistä huomiota muita heikommassa asemassa oleviin ryhmiin ja syrjinnän torjumiseen;

h) parantaa inhimillisten voimavarojen laatua yleissivistävää ja ammatillista koulutusta kehittämällä;

i) parantaa työterveys- ja työturvallisuusoloja erityisesti vahvistamalla työsuojeluviranomaisia ja tukemalla terveyden ja turvallisuuden parantamista;

j) edistää työpaikkojen luomista ja yrittäjyyttä vahvistamalla yritysten perustamisessa tarvittavaa institutionaalista kehystä ja helpottamalla luotonsaantia.

39 ARTIKLA

Koulutus

1. Osapuolet sopivat jakavansa kokemuksia ja parhaita käytänteitä kaiken tasoisien koulutuksen jatkuvasta kehittämisestä.

2. Osapuolet sopivat, että yhteistyöllä tuetaan inhimillisten voimavarojen kehittämistä koulutuksen kaikilla tasoilla, erityisesti korkea-asteen koulutuksessa, myös erityistarpeiden osalta. Osapuolet edistävät opiskelijoiden, tutkijoiden ja korkeakoulujen henkilöstön vaihtoja olemassa olevissa ohjelmissa ja tehostavat valmiuksien kehittämistä korkeakoulujärjestelmiensä nykyaikaistamiseksi.

40 ARTIKLA

Kansanterveys

1. Osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä yhteisen edun mukaisilla terveydenhuollon aloilla, erityisesti tieteellisen tutkimuksen, terveydenhuoltojärjestelmien hallinnoinnin, ravitsemuksen, lääkkeiden, ennaltaehkäisevän lääketieteen sekä seksuaali- ja lisääntymisterveyden alalla, mukaan lukien tartuntatautien, kuten HI-viruksen/aidsin, ei-tarttuvien tautien, kuten syövän ja sydänsairauksien, sekä muiden merkittävien terveysuhkien, kuten denguekuumeen, Chikungunya-viruksen ja zikaviruksen, ehkäisy ja valvonta. Osapuolet sopivat myös tekevänsä yhteistyötä sellaisten kansainvälisten terveysalan sopimusten, joiden osapuolia ne ovat, täytäntöönpanon edistämiseksi.

2. Osapuolet sopivat kiinnittävänsä erityistä huomiota kansanterveyden alalla täytäntöönpanotaviin alueellisiin toimiin ja ohjelmiin.

41 ARTIKLA

Kuluttajansuoja

Osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä kuluttajansuoja-asioissa tarkoituksenaan suojella ihmisten terveyttä ja kuluttajien etuja.

42 ARTIKLA

Kulttuuri ja kulttuuriperintö

1. Osapuolet sitoutuvat edistämään yhteistyötä kulttuurin, mukaan lukien kulttuuriperinnön alalla, ottaen asianmukaisesti huomioon niiden moninaisuuden. Tällainen yhteistyö parantaa osapuolten lainsäädännön mukaisesti keskinäistä ymmärtämystä ja kulttuurien välistä vuoro-

puhelua ja edistää tasapainoista kulttuurivaihtoa ja alan toimijoiden yhteyksiä, myös molempien osapuolten kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden välillä.

2. Osapuolet edistävät yhteistyötä taiteen, kirjallisuuden ja musiikin alalla, muun muassa vaihtamalla kokemuksia.

3. Osapuolten yhteistyö toteutetaan asiaa koskevien sisäisten tekijänoikeussäännösten ja muiden kulttuuriasioita koskevien säännösten mukaisesti sekä sellaisten kansainvälisten sopimusten mukaisesti, joiden osapuolia ne ovat.

4. Osapuolet sopivat edistävänsä yhteistyötä kulttuuriperinnön entisöinnin ja kestävän hoidon alalla. Yhteistyöhön kuuluu muun muassa aineellisen ja aineettoman luonnon- ja kulttuuriperinnön suojeleminen ja edistäminen, mikä käsittää myös kulttuuriperinnön laittoman kaupan ehkäisemisen ja torjumisen alan kansainvälisten sopimusten mukaisesti.

5. Osapuolet sopivat edistävänsä yhteistyötä audiovisuaalialalla ja viestimien, myös radion ja lehdistön, alalla toteuttamalla yhteisiä aloitteita, jotka koskevat koulutusta sekä audiovisuaalialan kehittämistä ja tuotanto- ja levitystoimintaa, opetus- ja kulttuuriala mukaan luettuina.

6. Kulttuurien monimuotoisuutta edistääkseen osapuolet tukevat toiminnan koordinoitua Unescon puitteissa muun muassa neuvotteluilla, jotka koskevat kulttuuri-ilmaisujen moninaisuuden suojelemista ja edistämistä tehdyn Unescon yleissopimuksen ratifiointia ja täytäntöönpanoa. Yhteistyö käsittää myös kulttuurien monimuotoisuuden edistämisen.

43 ARTIKLA

Haavoittuvassa asemassa olevat henkilöt

1. Osapuolet sopivat, että haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden hyväksi tehtävässä yhteistyössä etusijalla ovat toimet, innovatiiviset politiikat ja hankkeet, joissa on mukana haavoittuvassa asemassa olevia henkilöitä. Sillä olisi pyrittävä edistämään inhimillistä kehitystä, parantamaan elinoloja sekä edistämään heidän täysipainoista sopeuttamistaan yhteiskuntaan.

2. Yhteistyö kattaa kokemusten vaihdon haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden ihmisoikeuksien suojelusta ja yhtäläisten mahdollisuuksien takaamiseksi tarkoitettujen politiikkojen edistämisestä ja täytäntöönpanosta, taloudellisten mahdollisuuksien luomisesta ja sellaisen sosiaalipolitiikan edistämisestä, jolla tähdätään inhimillisten valmiuksien kehittämiseen koulutuksen avulla sekä perussosiaalipalvelujen, sosiaalisten turvaverkkojen ja oikeussuojan saatavuuden parantamiseen siten, että erityistä huomiota kiinnitetään muun muassa vammaisiin ja heidän perheisiinsä, lapsiin ja vanhuksiin.

44 ARTIKLA

Sukupuolinäkökulma

1. Osapuolet sopivat, että yhteistyöllä vahvistetaan osaltaan politiikkoja, ohjelmia ja mekanismeja, joilla pyritään miesten ja naisten tasavertaisen osallistumisen ja yhtäläisten mahdollisuuksien varmistamiseen, parantamiseen ja laajentamiseen politiikassa ja yhteiskunta-, talous- ja kulttuurielämässä, ottaen erityisesti huomioon tarve varmistaa kaikkinaisen naisten syrjin-

nän poistamista koskevan yleissopimuksen sekä Pekingin julistuksen ja toimintaohjelman tehokas täytäntöönpano. Tarvittaessa voidaan toteuttaa naisia tukevia positiivisia erityistoimia.

2. Yhteistyöllä edistetään sukupuolinäkökulman sisällyttämistä kaikkiin asiaankuuluviin yhteistyöaloihin, mukaan luettuina julkisen sektorin politiikat, kehittämisstrategiat ja -toimet sekä niiden vaikutusta mittaavat indikaattorit.

3. Yhteistyöllä pyritään myös helpottamaan miesten ja naisten tasavertaisia mahdollisuuksia käyttää kaikkia palveluja ja resursseja, jotta he voisivat hyödyntää täysimääräisesti perusoikeuksiaan muun muassa niiltä osin kuin on kyse yleissivistävästä ja ammatillisesta koulutuksesta, terveydenhuollosta, työllistymismahdollisuuksista, poliittisesta päätöksenteosta, hallintorakenteista ja yksityisyrittäjistä.

4. Erityistä huomiota kiinnitetään ohjelmiin, joilla pyritään ehkäisemään kaikkia naisiin kohdistuvan väkivallan muotoja ja puuttumaan niihin.

45 ARTIKLA

Nuoriso

1. Osapuolten yhteistyöllä tuetaan kaikkia kummankin osapuolen nuorisoon liittyviä politiikkoja. Siihen sisältyy tuki ammattikoulutukselle ja työllistymiselle, perhepolitiikoille ja yleissivistävälle koulutukselle ja nuorten työmahdollisuuksien parantamiselle sekä kokemusten vaihdon edistäminen ohjelmista, joilla ehkäistään nuorisorikollisuutta ja helpotetaan uudelleensopeutumista talous- ja yhteiskuntaelämään.

2. Osapuolet sopivat edistävänsä nuorten aktiivista osallistumista yhteiskuntaan ja nuorten kehitystä edistävien ja heidän elämäänsä vaikuttavien politiikkojen muotoiluun.

3. Molemmat osapuolet sopivat edistävänsä sellaisten ohjelmien täytäntöönpanoa, joilla edistetään nuorisojärjestöjen välistä yhteistyötä, mukaan lukien vaihto-ohjelmia.

46 ARTIKLA

Paikallisyhteisöjen kehittäminen

1. Osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä edistääkseen paikallisyhteisöjen kestävää kehittämistä toteuttamalla yhdenmukaisia toimia, joilla tehostetaan paikallisen talouskehityksen johtavien toimijoiden aloitteita ja tuetaan olemassa olevien resurssien käyttöä paikallisyhteisöjen tasolla.

2. Yhteistyöllä voitaisiin tukea seuraavanlaisia toimia:

a) paikalliset aloitteet alueellisen strategisen suunnitelman mukaisesti;

b) paikallisten tuottavien yksiköiden ja palveluntarjoajien talouden hallintavalmiuksien lujittaminen.

V OSASTO

YMPÄRISTÖ, KATASTROFIRISKIEN HALLINTA JA ILMASTONMUUTOS

47 ARTIKLA

Ympäristöön ja ilmastomuutokseen liittyvä yhteistyö

1. Osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä suojellakseen ja parantaakseen ympäristön laatua paikallisella, alueellisella ja maailmanlaajuisella tasolla tavoitteenaan saavuttaa kestävä kehitys.

2. Osapuolet ottavat huomioon tämän sopimuksen vaikutuksen ja kiinnittävät asianmukaista huomiota kehityksen ja ympäristön väliseen suhteeseen. Osapuolet pyrkivät hyödyntämään puhtaan teknologian tarjoamia investointimahdollisuuksia.

3. Yhteistyöllä myös helpotetaan edistymistä alan kansainvälisissä konferensseissa ja edistetään monenvälisten sopimusten ja niissä sovittujen biologisen monimuotoisuuden, ilmastomuutoksen, aavikoitumisen, kuivuuden ja kemikaalien hallinnan tapaisia aloja koskevien periaatteiden tehokasta täytäntöönpanoa.

4. Yhteistyön aiheena on erityisesti

a) luonnonvarojen, biologisen monimuotoisuuden ja ekosysteemien, myös metsien ja kalavarjojen, suojelu ja kestävä hoito sekä ekosysteemipalvelut;

b) makean veden ja meriveden, ilman ja maaperän saastumisen torjunta muun muassa järkevällä jäte- ja jätevesihuollolla sekä kemikaalien ja muiden vaarallisten aineiden ja materiaalien moitteettomalla hallinnalla;

c) globaalit kysymykset, kuten ilmastomuutos, otsonikato, aavikoituminen ja kuivuus, metsäkatko, rannikkoalueiden suojelu, biologisen monimuotoisuuden säilyttäminen ja bioturvallisuus.

5. Tässä yhteydessä yhteistyöllä pyritään edistämään yhteisiä aloitteita ilmastomuutoksen hillitsemisen ja sen vaikutuksiin sopeutumisen alalla, ilmastomuutoksen torjuntaa koskevien politiikkojen lujittaminen mukaan luettuna.

6. Yhteistyötoimiin voivat kuulua muun muassa seuraavat:

a) poliittisen vuoropuhelun ja sen toteuttamisen edistäminen, tietojen ja kokemusten vaihto ympäristölainsäädännöstä, teknisistä säännöistä, puhtaammista tuotantotavoista ja ympäristön kannalta parhaista käytänteistä sekä valmiuksien kehittämisestä ympäristöhallinnon sekä seuranta- ja valvontajärjestelmien lujittamiseksi kaikilla aloilla ja kaikilla hallinnon tasoilla;

b) kestävä puhtaan teknologian ja taitotiedon siirto ja hyödyntäminen sekä innovointia ja ympäristösuojelua edistävien kannustimien ja mekanismien kehittäminen;

- c) ympäristökysymysten huomioon ottaminen muilla politiikan aloilla, myös maankäytön hallinnassa;
- d) kestävien tuotanto- ja kulutusmallien edistäminen muun muassa ekosysteemien, palvelujen ja hyödykkeiden kestäväällä käytöllä;
- e) toimet, joilla edistetään ympäristötietoisuutta ja -valistusta sekä kansalaisyhteiskunnan ja erityisesti paikallisyhteisöjen osallistumista ympäristönsuojeluun ja kestävä kehityksen edistämiseen;
- f) ympäristönsuojeluun liittyvän alueellisen yhteistyön kannustaminen ja edistäminen;
- g) sellaisten monenvälisten ympäristösopimusten täytäntöönpanon ja valvonnan tukeminen, joiden osapuolia osapuolet ovat.

48 ARTIKLA

Katastrofiriskien hallinta

1. Osapuolet tunnustavat tarpeen hallita kaikkia katastrofiriskejä, jotka vaikuttavat yhden tai useamman valtion alueeseen. Osapuolet vahvistavat yhteisen sitoumuksensa parantaa ehkäisy-, lievitys- ja valmiustoimia sekä reagointiin ja kunnostustyöhön liittyviä toimenpiteitä yhteiskuntiansa ja infrastruktuurinsa selviytymiskyvyn lisäämiseksi ja tekevät tarvittaessa kahden- ja monenvälistä poliittista yhteistyötä parantaakseen katastrofiriskien hallinnan tuloksia.
2. Osapuolet sopivat, että katastrofiriskien hallinnan alan yhteistyöllä pyritään vähentämään alttiutta luonnonkatastrofeille ja niiden riskejä, parantamaan seuranta- ja varhaisvaroitusvalmiuksia sekä lisäämään Kuuban kykyä selviytyä katastrofeista muun muassa tukemalla alttiuden vähentämiseen ja luonnonkatastrofeihin reagointiin liittyviä sisäisiä toimia ja alueellista kehystä alueellisten tutkimusvalmiuksien parantamiseksi ja parhaiden käytänteiden levittämiseksi hyödyntämällä kokemuksia, joita on saatu katastrofiriskien vähentämisestä, valmius-, suunnittelu- ja ehkäisytoimista, katastrofien vaikutusten lieventämisestä, katastrofeihin reagoinnista ja kunnostustyöstä.

49 ARTIKLA

Vesi ja sanitaatio

1. Osapuolet tunnustavat tarpeen varmistaa kaikkien käytettävissä oleva vesihuolto ja sanitaatio ja niiden kestävä hallinta, ja tämän vuoksi ne sopivat tekevänsä yhteistyötä muun muassa seuraavilla aloilla:
 - a) valmiuksien kehittäminen vesihuolto- ja sanitaatioverkostojen tehokkaan hallinnan edistämiseksi;
 - b) veden laadun vaikutukset terveysindikaattoreihin;
 - c) veden laatuun liittyvän teknologian nykyaikaistaminen seurannasta laboratorioihin;

d) koulutusohjelmat, joilla edistetään vesivarojen suojelua, järkiperaistä käyttöä ja yhdenmukaista hoitoa.

2. Osapuolet sopivat kiinnittävänsä erityistä huomiota alan alueellisiin toimiin ja yhteistyöohjelmiin.

VI OSASTO

TALOUSKEHITYS

50 ARTIKLA

Maatalous, maaseudun kehittäminen, kalastus ja vesiviljely

1. Osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä maatalouden, maaseudun kehittämisen, kalastuksen ja vesiviljelyn alalla, muun muassa seuraavilta osin:

- a) tuottavuuden ja tuotannon parantaminen;
- b) maatalous-, kalastus- ja vesiviljelytuotteiden laadun parantaminen;
- c) kaupunki- ja esikaupunkiviljelyn kehittäminen;
- d) tuotantoketjujen vahvistaminen;
- e) maaseudun kehittäminen;
- f) terveellisten elintapojen edistäminen ravitsemustason parantamiseksi;
- g) maatalous- ja kalastusmarkkinoiden, tukkumarkkinoiden ja rahoitusluoton saannin kehittäminen;
- h) osuuskunnille, yksityisille pientiloille ja pienimuotoista kalastusta harjoittaville yhteisöille tarkoitettujen liiketoiminnan kehittämispalvelujen edistäminen;
- i) markkinoiden kehittäminen ja kansainvälisten kauppasuhteiden edistäminen;
- j) luonnonmukaisen tuotannon kehittäminen;
- k) kestävän maatalouden ja vesiviljelyn kehittäminen ottaen huomioon ympäristöä koskevat vaatimukset ja haasteet;
- l) maatalouden ja maaseudun kehittämisen, kalastuksen ja vesiviljelyn kannalta merkityksellisen tieteen, teknologian ja innovoinnin sekä näiden luonnonvarojen teollisen jalostuksen edistäminen;
- m) kalavarojen kestävän hyödyntämisen ja hoidon edistäminen;
- n) kalastushoidon parhaiden käytänteiden edistäminen;

o) tiedonkeruun parantaminen, jotta kalakantojen arvioinnissa ja hoidossa voitaisiin ottaa huomioon parhaat saatavilla olevat tieteelliset tiedot;

p) kalastuksen seuranta-, valvonta- ja tarkkailujärjestelmien vahvistaminen;

q) laittoman, ilmoittamattoman ja sääntelemättömän kalastuksen torjunta;

r) yhteistyön vahvistaminen, jotta voidaan varmistaa paremmat valmiudet kehittää lisäarvoisia tekniikoita kalastus- ja vesiviljelytuotteiden jalostukseen.

2. Yhteistyöhön voi kuulua muun muassa teknisen asiantuntemuksen tai tuen antaminen, valmiuksien kehittäminen ja tietojen ja kokemusten vaihtaminen. Osapuolet sopivat edistävänsä institutionaalista yhteistyötä ja vahvistavansa yhteistyötä kansainvälisissä järjestöissä sekä sisäisten ja alueellisten kalastuksenhoitojärjestöjen kanssa.

3. Osapuolet edistävät katastrofialttiilla alueilla riskianalyysijä ja asianmukaisia toimenpiteitä selviytymiskyvyn parantamiseksi elintarviketurvan ja maatalouden alalla tehtävän yhteistyön yhteydessä.

51 ARTIKLA

Kestävä matkailu

1. Osapuolet tunnustavat matkailualan merkityksen paikallisyhteisöjen sosiaaliselle ja taloudelliselle kehitykselle sekä alan yritystoiminnan kehittämiseen liittyvät huomattavat taloudelliset mahdollisuudet molemmilla alueilla.

2. Tässä tarkoituksessa ne sopivat tekevänsä yhteistyötä kestävän matkailun edistämiseksi ja tukevansa erityisesti

a) matkailun sosiaalis-taloudellisten hyötyjen optimointiin tähtäävien politiikkojen kehittämistä;

b) matkailutuotteiden luomista ja vakiinnuttamista tarjoamalla muita kuin rahoituspalveluja, koulutusta sekä teknistä apua ja teknisiä palveluja;

c) ympäristö-, kulttuuri- ja sosiaalineläkökohtien ottamista huomioon matkailualan kehittämisessä, mukaan luettuna kulttuuriperinnön ja luonnonvarojen suojelu ja edistäminen;

d) paikallisyhteisöjen osallistumista matkailun kehittämiseen erityisesti maaseutu-, yhteisö- ja ekomatkailun aloilla;

e) markkinointi- ja edistämistrategioita, institutionaalisten valmiuksien ja inhimillisten voimavarojen kehittämistä sekä kansainvälisten normien käytön lisäämistä;

f) julkisen ja yksityisen sektorin välisen yhteistyön ja kumppanuuksien edistämistä;

g) matkailun sisäistä ja alueellista kehittämistä ohjaavien suunnitelmien laatimista;

h) tietotekniikan käytön lisäämistä matkailualalla.

52 ARTIKLA

Yhteistyö tieteen, tekniikan ja innovoinnin alalla

1. Osapuolten tavoitteena on kehittää tieteellisiä ja teknologisia valmiuksia sekä innovointivalmiuksia kaikilla osa-alueilla, jotka kuuluvat vakiintuneiden mekanismien tai yhteiseen etuun perustuvien yhteistyösopimusten piiriin. Tässä tarkoituksessa osapuolet edistävät sisäisten sääntöjensä mukaisesti tietojen vaihtoa ja tutkimuslaitostensa osallistumista sekä teknologian kehittämistä seuraavien yhteistyötoimien osalta:

a) osapuolten tiede- ja teknologiapolitiikkaa koskevien tietojen vaihto;

b) yhteinen tutkimus- kehittämistoiminta, jonka tarkoituksena on edistää tieteen kehitystä sekä teknologian ja taitotiedon siirtoa, muun muassa tieto- ja viestintätekniikan käytön osalta.

2. Erityisesti painotetaan inhimillisten voimavarojen kehittämistä tieteellisen ja teknisen huippuosaamisen pitkäkestoisena perustana sekä osapuolten tieteellisten ja teknisten yhteisöjen välisen kestävien yhteyksien luomista sekä sisäisellä että alueellisella tasolla. Tässä tarkoituksessa edistetään tutkijoiden ja parhaiden käytänteiden vaihtoa tutkimushankkeissa.

3. Euroopan unionissa ja Kuubassa sijaitsevat tutkimuskeskukset, korkeakoulut ja muut sidosryhmät osallistuvat tiede-, teknologia- ja tutkimusyhteistyöhön tarvittaessa.

4. Osapuolet sopivat hyödyntävänsä kaikkia järjestelyjä, muun muassa koulutusta, tutkimusyhteistyötä, apurahoja ja vaihtoja, lisätäkseen korkeasti koulutettujen ammattilaisten määrää ja laatua.

5. Osapuolet edistävät eri tahojensa osallistumista toistensa tiede- ja teknologiaohjelmiin, joilla pyritään saavuttamaan osapuolia yhteisesti hyödyttävää tieteellistä huippuosaamista noudattaen tässä yhteydessä kolmansien maiden yhteisöjen osallistumista koskevaa lainsäädäntöään.

53 ARTIKLA

Teknologian siirto

1. Osapuolet tunnustavat yhteistyön ja teknisen avun tärkeyden teknologian siirron, myös automatisointiprosessien, alalla ja sopivat tekevänsä yhteistyötä teknologian siirron edistämiseksi niiden väliseen tietämyksen siirtoon tarkoitettujen akateemisten tai ammatillisten ohjelmien välityksellä.

2. Euroopan unioni helpottaa ja edistää Kuuban pääsyä tutkimus- ja kehittämisohjelmiin, joiden tavoitteena on muun muassa teknologian kehitys.

54 ARTIKLA

Energia, mukaan luettuna uusiutuva energia

1. Osapuolet tunnustavat uusiutuvan energian ja energiatehokkuusratkaisujen kasvavan merkityksen kestäväen kehityksen kannalta ja sopivat, että niiden yhteisenä tavoitteena on edistää energia-alan yhteistyötä sisäistä lainsäädäntöä noudattaen erityisesti sellaisilla aloilla kuin kestävät, puhtaat ja uusiutuvat energialähteet, energiatehokkuus, energiansäästöteknologia, maaseudun sähköistys ja energiamarkkinoiden alueellinen yhdentyminen.

2. Yhteistyöhön voi sisältyä muun muassa seuraavaa:

a) poliittinen vuoropuhelu ja yhteistyö energia-alalla, erityisesti energiahuollon parantamisen ja monipuolistamisen sekä energiamarkkinoiden, muun muassa energian tuotannon, siirron ja jakelun parantamisen alalla;

b) valmiuksien kehittämistä koskevat ohjelmat, teknologian ja taitotiedon siirto, mukaan lukien päästönormeja koskevat toimet energia-alalla, erityisesti energiatehokkuuden ja alakohtaisen hallinnoinnin osalta;

c) energiansäästön, energiatehokkuuden ja uusiutuvien energialähteiden käytön edistäminen sekä energian tuotannon ja kulutuksen ympäristövaikutusten selvittäminen erityisesti siltä osin kuin on kyse vaikutuksista biologiseen monimuotoisuuteen, metsätalouteen ja maankäytön muutoksiin;

d) uusiutuvan energian ja energiatehokkuuden pilottihankkeiden kehittäminen, erityisesti aurinko-, tuuli-, biomassa-, vesi-, aalto- ja vuorovesienergian alalla;

e) ohjelmat, joilla parannetaan kansalaisten yleistä tietoisuutta ja tietämystä uusiutuvista energialähteistä ja energiatehokkuudesta;

f) kiinteän ja nestemäisen jätteen kierrätys tai energiakäyttö.

55 ARTIKLA

Liikenne

1. Osapuolet sopivat, että liikenteen alan yhteistyössä keskitytään liikennejärjestelmien ja niihin liittyvän infrastruktuurin rakenteelliseen uudistamiseen ja nykyaikaistamiseen, matkustaja- ja tavaraliikenteen helpottamiseen ja parantamiseen sekä kaupunki-, lento-, meri-, sisävesi-, rautatie- ja maantieliikennemarkkinoille pääsyn parantamiseen kehittämällä liikenteen hallinnan toiminnallisia ja hallinnollisia näkökulmia ja edistämällä tiukkojen toimintanormien käyttöä.

2. Yhteistyö voi käsittää seuraavaa:

a) tietojenvaihto osapuolten politiikoista erityisesti kaupunkiliikenteen, multimodaaliliikenneverkkojen yhteenliittämisen ja yhteentoimivuuden sekä muiden osapuolille yhteisten tärkeiden kysymysten osalta;

b) sisävesiväylien, maanteiden, rautateiden, satamien ja lentoasemien hallinnointi, myös alan viranomaisten asianmukainen yhteistyö;

c) maailmanlaajuiseen satelliittinavigointijärjestelmään (GNSS) ja kaupunkien joukkoliikennekeskuksiin liittyvän eurooppalaisen teknologian siirtohankkeet;

d) turvallisuutta ja ympäristön pilaantumisen ehkäisyä koskevien normien parantaminen, mikä käsittää myös kansainvälisten normien noudattamisen valvonnan tehostamiseen tähtäävän yhteistyön sopivilla kansainvälisillä foorumeilla;

e) lento- ja meriliikenteen kehitystä edistävät toimet.

56 ARTIKLA

Taloudellisen ja sosiaalisen mallin nykyaikaistaminen

1. Osapuolet sopivat kehittävänsä yhteistyötoimia Kuuban julkishallinnon ja talouden lujittamisen ja nykyaikaistamisen tukemiseksi. Ne sopivat tukevansa yritys- ja osuuskuntatoiminnan kehittämistä painottaen erityisesti paikallista kehitystä.

2. Tätä yhteistyötä voitaisiin kehittää osapuolille yhteisesti tärkeillä aloilla, kuten

a) makrotalouspolitiikka, mukaan lukien finanssipolitiikka;

b) tilastot;

c) kauppätietojärjestelmät;

d) kauppaa helpottavat toimenpiteet;

e) laatujärjestelmät ja -standardit;

f) paikallisten kehitysaloitteiden tukeminen;

g) maatalouden raaka-aineita jalostavan teollisuuden kehittäminen;

h) valtion valvonta ja seuranta;

i) yritysten, myös julkisten yritysten, organisaatio ja toiminta.

3. Osapuolet sopivat edistävänsä ja kannustavansa yhteistyötä sellaisten instituutioiden, myös alakohtaisten instituutioiden, välillä, jotka edistävät välineitä pk-yritysten tukemiseksi, etenkin sellaisten instituutioiden välillä, joiden toimenpiteillä pyritään parantamaan kilpailukykyä, teknologista innovointia, arvoketjujen yhdentymistä, luotonsaantia ja koulutukseen pääsyä sekä lujittamaan institutionaalisia valmiuksia ja institutionaalista kehystä. Osapuolet sopivat myös edistävänsä kummankin osapuolen yritysten välisiä yhteyksiä, jotta voidaan tukea niiden yhdentymistä kansainvälisiin markkinoihin, investointeja ja teknologian siirtoa.

57 ARTIKLA

Tilastot

1. Osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä kehittääkseen nykyistä parempia tilastointimenetelmiä ja -ohjelmia kansainvälisesti hyväksyttyjen normien mukaisesti, mukaan lukien tilastotietojen keruun, käsittelyn, laadunvalvonnan ja levityksen alalla, pyrkimyksenä saada käyttöön osapuolten keskinäistä vertailtavuutta parantavia indikaattoreita, jotta osapuolet voivat yksilöidä tilastotietovaatimukset tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvilla aloilla. Osapuolet tunnustavat kahdenvälisen yhteistyön hyödyllisyyden näiden tavoitteiden saavuttamisen kannalta.

2. Yhteistyöhön voi sisältyä muun muassa teknisiä kysymyksiä koskeva tietojenvaihto ja tutkijavaihto Kuuban tilasto- ja tiedotustoimiston ja Euroopan unionin jäsenvaltioiden tilastolaitosten sekä Eurostatin välillä; parempien ja yhtenäisten tiedon keruu-, jaottelu-, analyysi- ja tulkintamenetelmien kehittäminen ja tilastoalan valmiuksia täydentävien seminaarien, työpajojen tai ohjelmien järjestäminen.

58 ARTIKLA

Verotusalan hyvä hallintotapa

1. Osapuolet tunnustavat verotusalan hyvän hallintotavan periaatteet eli avoimuuden, tietojenvaihdon ja oikeudenmukaisen verokilpailun ja sitoutuvat noudattamaan niitä.

2. Osapuolet parantavat toimivaltuuksiensa mukaisesti kansainvälistä yhteistyötä verotuksen alalla, helpottavat lainmukaisten verotulojen keräämistä ja kehittävät toimenpiteitä verotusalan hyvän hallintotavan vähimmäisvaatimusten tehokkaan täytäntöönpanon varmistamiseksi.

VII OSASTO

ALUEELLINEN YHDENTYMINEN JA YHTEISTYÖ

59 ARTIKLA

Alueellinen yhteistyö

1. Yhteistyöllä tuetaan toimia, jotka liittyvät alueellisen yhteistyön kehittämiseen Kuuban ja sen Karibian alueen naapureiden välillä Cariforumin puitteissa, erityisesti EU:n ja Karibian yhteisessä kumppanuusstrategiassa määritellyillä painopistealoilla. Toimet voisivat osaltaan vahvistaa myös Karibian alueen alueellisen yhdentymisen prosessia.

2. Yhteistyöllä lisätään kaikkien alojen, myös kansalaisyhteiskunnan, osallistumista alueelliseen yhteistyöhön ja yhdentymisprosessiin osapuolten määrittelemien edellytysten mukaisesti, ja siihen sisältyy tuki kuulemismenettelyille ja valistuskampanjoille.

3. Osapuolet sopivat käyttävänsä kaikkia olemassa olevia yhteistyövälineitä edistääkseen toimia, joiden tarkoituksena on aktiivisen yhteistyön kehittäminen Euroopan unionin ja Kuuban välillä ja Kuuban ja muiden Latinalaisen Amerikan ja Karibian maiden ja/tai alueiden välillä kaikilla tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvilla yhteistyöaloilla. Osapuolet sopivat kiinnittävänsä erityistä huomiota alueellisen yhteistyön ohjelmiin, jotka koskevat tutkimusta, innovointia ja koulutusta, ja Euroopan unionin sekä Latinalaisen Amerikan ja Karibian alueen maiden osaamisalueen kehittämisen jatkamiseen, esimerkiksi yhteisen tutkimusalueen ja yh-

teisen korkeakoulutusalueen kaltaisilla aloitteilla. Tavoitteena on se, että alueelliset ja kahdenväliset yhteistyötoimet täydentävät toisiaan.

4. Osapuolet pyrkivät vaihtamaan näkemyksiä ja tekemään yhteistyötä, jotta voidaan sopia yhteisistä toimista monenvälisillä foorumeilla ja kehittää niitä.

IV OSA

KAUPPA JA YHTEISTYÖ KAUPAN ALALLA

60 ARTIKLA

Tavoitteet

Osapuolet ovat yhtä mieltä siitä, että niiden välillä kaupan alalla tehtävän yhteistyön tavoitteena on erityisesti

a) vahvistaa niiden kaupp- ja taloussuhteita erityisesti edistämällä kauppakysymyksiä koskevaa vuoropuhelua ja kauppavirtojen lisäämistä osapuolten välillä;

b) edistää Kuuban integroitumista maailmantalouteen;

c) edistää alueen sisäisen kaupan kehittämistä ja monipuolistamista sekä kauppaa Euroopan unionin kanssa;

d) parantaa kaupan myötävaikutusta kestäväan kehitykseen, mukaan lukien ympäristöön liittyvät ja sosiaaliset näkökohdat;

e) tukea Kuuban talouden monipuolistamista ja edistää asianmukaista liiketoimintaympäristöä;

f) kannustaa investointivirtojen kasvattamista luomalla houkutteleva ja vakaa ympäristö vastavuoroisille investoinneille käymällä johdonmukaista vuoropuhelua, jonka tarkoituksena on lisätä investointikysymysten ymmärtämystä ja niihin liittyvää yhteistyötä ja edistää syrjimättömää investointijärjestelmää.

I OSASTO

KAUPPA

61 ARTIKLA

Sääntöihin perustuva kauppa

1. Osapuolet tunnustavat, että tullitariffien huomattava alentaminen ja muiden kaupan esteiden vähentäminen sekä syrjivän kohtelun poistaminen kansainvälisissä kauppasuhteissa toimivat kasvun, talouden monipuolistamisen ja vaurauden edistämisen välineinä.

2. Osapuolet vahvistavat, että on yhteisen edun mukaista käydä kauppaa sääntöihin perustuvan monenvälisen kauppajärjestelmän mukaisesti, jossa osapuolet ovat vastuussa sääntöjen ensisi-

jaisuuden säilyttämisestä ja niiden tehokkaasta, oikeudenmukaisesta ja tasapainoisesta täytäntöönpanosta.

62 ARTIKLA

Suosituimmuuskohtelu

1. Kukin osapuoli myöntää suosituimmuuskohtelun toisen osapuolen tavaroille tullitariffeja ja kauppaa koskevan yleissopimuksen, jäljempänä 'GATT 1994 -sopimus', I artiklan ja niiden sen tulkintaan liittyvien huomautusten mukaisesti, jotka soveltuvien osin liitetään tähän sopimukseen ja otetaan osaksi sitä.

2. Edellä olevaa 1 kohtaa ei sovelleta etuuskohteluun, jonka jompikumpi osapuoli myöntää toisen maan tavaroille WTO:n sopimusten mukaisesti.

63 ARTIKLA

Kansallinen kohtelu

Kukin osapuoli myöntää kansallisen kohtelun toisen osapuolen tavaroille GATT 1994 -sopimuksen III artiklan ja niiden sen tulkintaan liittyvien huomautusten mukaisesti, jotka soveltuvien osin liitetään tähän sopimukseen ja otetaan osaksi sitä.

64 ARTIKLA

Avoimuus

1. Osapuolet vahvistavat noudattavansa avoimuusperiaatetta soveltaessaan kauppatoimenpiteitä ja sopivat, että ulkomaankauppaan vaikuttavista politiikoista ja säännöksistä olisi ilmoitettava selkeästi ja ne olisi selitettävä.

2. Osapuolet sopivat, että sidosryhmillä olisi oltava mahdollisuus saada tietoja kunkin osapuolen säännöksistä, jotka vaikuttavat kansainväliseen kauppaan.

65 ARTIKLA

Kaupan helpottaminen

Osapuolet vahvistavat sitoutumisensa kaupan helpottamista koskevaan WTO:n sopimukseen.

66 ARTIKLA

Kaupan tekniset esteet

1. Osapuolet vahvistavat kaupan teknisiä esteitä koskevan WTO:n sopimuksen, jäljempänä 'kaupan teknisiä esteitä koskeva sopimus', mukaiset oikeutensa ja velvollisuutensa.

2. Tämän artiklan määräyksiä sovelletaan kaupan teknisiä esteitä koskevassa sopimuksessa määriteltäviin teknisiin määräyksiin, standardeihin ja vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyihin.

3. Osapuolet tunnustavat teknisistä määräyksistä, standardeista ja vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyistä ilmoittamisen ja niitä koskevan tietojenvaihdon tehokkaiden mekanismien tärkeyden kaupan teknisiä esteitä koskevan sopimuksen mukaisesti.

67 ARTIKLA

Terveys- ja kasvinsuojelutoimet

1. Osapuolet vahvistavat terveys- ja kasvinsuojelutoimia koskevassa sopimuksessa, kansainvälisessä kasvinsuojeluyleissopimuksessa, Codex Alimentarius -komissiossa ja Maailman eläintautijärjestössä määritetyt oikeudet, velvollisuudet, periaatteet ja tavoitteet.

2. Osapuolet tunnustavat terveys- ja kasvinsuojelutoimenpiteitä ja eläinten hyvinvointia edistäviä toimenpiteitä koskevien tehokkaiden kuulemis-, ilmoitus- ja tietojenvaihtomekanismien tärkeyden toimivaltaisten kansainvälisten järjestöjen yhteydessä.

68 ARTIKLA

Kaupan suojatoimet

Osapuolet vahvistavat seuraavien WTO-sopimusten mukaiset sitoumuksensa ja velvollisuutensa: suojalausekesopimus, tukia ja tasoitustulleja koskeva sopimus ja sopimus tullitariffeja ja kauppaa koskevan yleissopimuksen 1994 VI artiklan soveltamisesta.

69 ARTIKLA

Tarkistuslauseke

Osapuolet voivat yhteisellä suostumuksella muuttaa ja tarkistaa sopimuksen tätä osaa kauppa- ja investointisuhteidensa syventämiseksi.

70 ARTIKLA

Yleinen poikkeuslauseke

Osapuolet vahvistavat, että niiden GATT 1994 -sopimuksen XX artiklaan ja sen tulkintaan liittyviin huomautuksiin perustuvat voimassa olevat oikeudet ja velvollisuudet liitetään tähän sopimukseen ja otetaan osaksi sitä soveltuvien osien.

II OSASTO

KAUPPAAN LIITTYVÄ YHTEISTYÖ

71 ARTIKLA

Tulli

1. Osapuolet edistävät ja helpottavat tullihallintojensa yhteistyötä varmistaakseen rajaturvallisuuden, tullimenettelyjen yksinkertaistamisen ja laillisen kaupan helpottamisen samalla, kun säilytetään edellytykset valvonnan suorittamiseen.

2. Yhteistyö edellyttää muun muassa seuraavaa:

a) tietojenvaihtoa tullilainsäädännöstä ja -menettelyistä erityisesti seuraavilla aloilla:

i) tullimenettelyjen yksinkertaistaminen ja nykyaikaistaminen;

ii) passitustapahtumien helpottaminen;

iii) tulliviranomaisten suorittama teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen valvonta;

iv) suhteet liike-elämän toimijoihin;

v) tavaroiden vapaa liikkuvuus ja alueellinen yhdentyminen;

vi) rajoilla suoritettavan tullivalvonnan järjestäminen;

b) yhteisten aloitteiden kehittämistä yhteisesti sovitulla aloilla;

c) kaikkien asiaankuuluvien rajaviranomaisten välisen koordinoinnin edistämistä sekä sisäisesti että maiden välillä.

3. Osapuolet antavat toisilleen hallinnollista apua tulliasioissa. Tätä varten ne voivat yhteisestä sopimuksesta perustaa kahdenvälisiä välineitä.

72 ARTIKLA

Kaupan helpottamista koskeva yhteistyö

1. Osapuolet vahvistavat sitoutumisensa yhteistyön lujittamiseen kaupan helpottamisen alalla, jotta voidaan varmistaa, että sovellettavat säädökset ja menettelyt sekä tulliviranomaisten hallinnolliset valmiudet edistävät tehokkaan valvonnan ja kaupan helpottamisen tavoitteiden saavuttamista.

2. Osapuolet sopivat yhteistyöstä muun muassa seuraavilla aloilla:

a) tulliasioita, muun muassa alkuperän todentamista ja tarkastamista, ja teknisiä kysymyksiä koskevien valmiuksien kehittäminen ja niitä koskevan asiantuntemuksen tarjoaminen toimivaltaisille viranomaisille alueellisten tullimenettelyjen soveltamiseksi;

b) erilaisten mekanismien ja nykyaikaisten tullimenetelmien soveltaminen, mukaan luettuina riskinarviointi, sitovat ennakkopäätökset, yksinkertaistetut tavaroiden maahantuonti- ja luovutusmenettelyt, tullitarkastukset ja yritysten tarkastusmenettelyt;

c) sellaisten menettelyjen ja käytäntöjen käyttöönotto, jotka kuvastavat niin pitkälti kuin käytännössä on mahdollista tullin ja kaupan alalla sovellettavia kansainvälisiä sääntöjä, välineitä ja vaatimuksia, kuten muun muassa kaupan helpottamista koskevaa WTO:n sopimusta, tullimenettelyjen yksinkertaistamista ja yhdenmukaistamista koskevaa kansainvälistä yleissopimusta, sellaisena kuin se on muutettuna, jäljempänä 'tarkistettu Kioton yleissopimus', sekä maailmankaupan turvaamista ja helpottamista koskevaa Maailman tullijärjestön normikehystä;

d) tietojärjestelmät ja tullimenettelyjen ja muiden kauppaan liittyvien menettelyjen automatisointi, erityisesti kaupan helpottamista koskevien toimenpiteiden täytäntöönpanemiseksi valtuutettujen toimijoiden osalta ja tietopalvelujen tarjoamiseksi.

73 ARTIKLA

Teollis- ja tekijänoikeudet

1. Osapuolet tunnustavat teknisen yhteistyön tärkeyden teollis- ja tekijänoikeuksien alalla, myös maantieteellisten merkintöjen suojelun, ja sopivat tekevänsä yhteistyötä yhdessä sovituin ehdoin ja edellytyksin erityisissä yhteistyöhankkeissa osapuolten sisäisen lainsäädännön ja niiden kansainvälisten sopimusten mukaisesti, joiden osapuolia ne ovat.

2. Osapuolet sopivat edistävänsä institutionaalista yhteistyötä, tietojen vaihtoa, teknistä apua, valmiuksien kehittämistä ja koulutusta. Osapuolet sopivat, että teknistä yhteistyötä toteutetaan niiden sosioekonomisen kehitystason, painopisteiden ja kehitystarpeiden mukaisesti.

3. Osapuolet sopivat, että yhteistyöllä edistetään teknologisia uudistuksia sekä teknologian siirtämistä ja levittämistä teknologiaa koskevan tiedon tuottajien ja käyttäjien yhteiseksi parhaaksi yhteiskunnallista ja taloudellista hyvinvointia edistävällä tavalla pyrkimällä siihen, että oikeudet ja velvollisuudet ovat tasapainossa.

74 ARTIKLA

Kaupan teknisiä esteitä koskeva yhteistyö

1. Osapuolet tunnustavat yhteistyön ja teknisen avun tärkeyden kaupan teknisiä esteitä koskevissa kysymyksissä ja sopivat edistävänsä yhteistyötä niiden viranomaisten välillä, jotka vastaavat standardoinnista, metrologiasta, akkreditoinnista ja vaatimustenmukaisuuden arvioinnista.

2. Osapuolet sopivat yhteistyöstä muun muassa seuraavilla aloilla:

a) valmiuksien kehittäminen ja asiantuntemuksen tarjoaminen, myös asiaankuuluvan infrastruktuurin kehittäminen ja lujittaminen, sekä koulutus ja tekninen apu teknisten määräysten, standardoinnin, vaatimustenmukaisuuden arvioinnin, akkreditoinnin ja metrologian aloilla, muun muassa Euroopan unionin vaatimusten ymmärtämisen ja noudattamisen helpottamiseksi;

b) toimivaltaisten viranomaisten yhteistyön edistäminen asiaankuuluvissa kansainvälisissä järjestöissä;

- c) tietojen, kokemusten ja parhaiden käytänteiden vaihto;
- d) yhteisten näkemysten muotoilu;
- e) teknisten määräysten ja vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyjen yhteensopivuuden ja lähentymisen edistäminen;
- f) kaupan tarpeettomien esteiden poistaminen.

75 ARTIKLA

Elintarvikkeiden turvallisuus, terveys- ja kasvinsuojeluasiat ja eläinten hyvinvointikysymykset

1. Osapuolet edistävät elintarvikkeiden turvallisuuteen, terveys- ja kasvinsuojeluasioihin ja eläinten hyvinvointiin liittyvää yhteistyötä ja koordinoitua toimivaltaisten viranomaisten välillä, myös asiaankuuluvissa kansainvälisissä järjestöissä, niiden kahdenvälisten kauppasuhteiden edistämiseksi. Ne edistävät yhteistyötä tarkoituksenaan tunnustaa terveys- ja kasvinsuojelutoimenpiteiden vastaavuus ja yhdenmukaistaminen ja antavat tällaisten toimenpiteiden täytäntöönpanoa koskevaa neuvontaa ja teknistä apua.

2. Elintarvikkeiden turvallisuuteen, terveys- ja kasvinsuojeluasioihin ja eläinten hyvinvointiin liittyvän yhteistyön tavoitteena on lujittaa kunkin osapuolen valmiuksia, jotta pääsyä toisen osapuolen markkinoille voitaisiin parantaa samalla, kun säilytetään ihmisten, eläinten ja kasvien suojelun taso sekä eläinten hyvinvointi.

3. Yhteistyöhön voi sisältyä muun muassa seuraavaa:

a) lainsäädännöllisiin ja teknisiin valmiuksiin liittyvän asiantuntemuksen tarjoaminen tarkoituksenaan kehittää lainsäädäntöä ja varmistaa sen noudattaminen, kehittää terveys- ja kasvinsuojelualan virallisia valvontajärjestelmiä, mukaan luettuina taudinhävittämisohjelmat, elintarviketurvallisuusjärjestelmät ja hälytysilmoitukset, ja eläinten hyvinvointia koskevan asiantuntemuksen tarjoaminen;

b) institutionaalisten ja hallinnollisten valmiuksien sekä valvontavalmiuksien kehittämisen ja vahvistamisen tukeminen Kuubassa sen terveystilanteen ja kasvinterveydellisen aseman parantamiseksi;

c) toimet, joilla kehitetään Kuuban valmiuksia täyttää terveys- ja kasvinsuojeluvaatimukset, jotta voidaan parantaa pääsyä toisen osapuolen markkinoille samalla, kun säilytetään suojelun taso;

d) virallisen valvontajärjestelmän vahvistaminen Euroopan unioniin viennin osalta lisäämällä kansallisten laboratorioiden analyttisiä valmiuksia ja hallinnointia Euroopan unionin lainsäädännön vaatimusten täyttämiseksi;

e) neuvonta ja tekninen apu, joka koskee Euroopan unionin terveys- ja kasvinsuojelualan sääntelyjärjestelmää ja Euroopan unionin markkinoiden edellyttämien vaatimusten täytäntöönpanoa;

f) yhteistyön edistäminen asiaankuuluvissa kansainvälisissä järjestöissä (terveys- ja kasvinsuojelutoimia koskevan WTO:n sopimuksen terveys- ja kasvinsuojelutoimia käsittelevä komitea, kansainvälinen kasvinsuojeluyleissopimus, Maailman eläintautijärjestö ja Codex Alimentarius -komissio) kansainvälisten standardien soveltamisen lisäämiseksi.

76 ARTIKLA

Perinteiset tuotteet ja käsiteollisuustuotteet

Osapuolet tunnustavat yhteistyön merkityksen perinteisten tuotteiden ja käsiteollisuustuotteiden tuotannon edistämisessä.

Yhteistyössä voitaisiin keskittyä erityisesti seuraaviin osa-alueisiin:

- a) käsiteollisuustuotteiden tosiasiallisia markkinoillepääsymahdollisuuksia helpottavien valmiuksien kehittäminen;
- b) kaupunki- ja maaseutualueilla sijaitsevien, käsiteollisuustuotteita valmistavien ja vievien mikroyritysten sekä pienten ja keskisuurten yritysten tukeminen, myös lujittamalla toimivaltaisia tukea antavia instituutioita;
- c) perinteisten tuotteiden säilyttämisen edistäminen;
- d) käsiteollisuustuotteiden tuottajien liiketoimintakyvyn parantaminen.

77 ARTIKLA

Kauppa ja kestävä kehitys

1. Osapuolet tunnustavat, että kestävä kehityksen tavoitteen saavuttamista voidaan tukea edistämällä toisiaan lujittavia kauppaa-, ympäristö- ja sosiaalipolitiikkoja.

2. Edellä III osan III ja IV osastossa esitettyjen toimintojen täydentämiseksi osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä muun muassa seuraavilla aloilla:

- a) monenvälisten ympäristösopimusten ja ympäristösäännösten kauppaan liittyvien näkökohtien täytäntöönpanoa ja noudattamisen valvontaa koskevien ohjelmien ja toimien kehittäminen;
- b) kestävä kehitystä tukevan, tavaroiden ja palvelujen kauppaa edistävän kehityksen luomisen tukeminen, myös levittämällä yritysten yhteiskuntavastuun käytäntöjä;
- c) kestävästi hoidetuista luonnonvaroista saatavien tuotteiden kaupan edistäminen muun muassa luonnonvaraisen kasviston ja eläimistön, kalavarojen ja metsien suojelua ja kestävää hoitoa koskevilla tehokkailla toimenpiteillä sekä sellaisten toimenpiteiden kehittäminen, joilla torjutaan ympäristöön vaikuttavaa laitonta kauppaa muun muassa lainvalvonnan ja tulliyhteistyön keinoin;
- d) analysointiin sekä kauppaa ja kestävä kehitystä koskeviin toimiin tarvittavien instituutio-naalisten valmiuksien vahvistaminen.

78 ARTIKLA

Kaupan suojatoimia koskeva yhteistyö

Osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä kaupan suojatoimien alalla kokemusten vaihdon, teknistä avun ja valmiuksien kehittämisen välityksellä.

79 ARTIKLA

Alkuperäsäännöt

Osapuolet tunnustavat, että alkuperäsäännöillä on tärkeä merkitys kansainvälisessä kaupassa, ja sopivat tekevänsä yhteistyötä antamalla teknistä apua, kehittämällä valmiuksia ja vaihtamalla kokemuksia tällä alalla.

80 ARTIKLA

Investoinnit

Osapuolet tukevat investointivirtojen lisäämistä perehtymällä vastavuoroisesti alan lainsäädäntöön ja luomalla houkuttelevan ja ennakoitavissa olevan ympäristön vastavuoroisille investoinneille vuoropuhelulla, jonka tarkoituksena on parantaa investointeihin liittyvien kysymysten ymmärtämystä ja niitä koskevaa yhteistyötä ja edistää vakaata, avointa ja syrjimätöntä liiketoiminta- ja investointijärjestelmää.

V OSA

INSTITUTIONAALISET JA LOPPUMÄÄRÄYKSET

81 ARTIKLA

Yhteisneuvosto

1. Perustetaan yhteisneuvosto. Se seuraa tämän sopimuksen tavoitteiden saavuttamista ja valvoo sen täytäntöönpanoa. Se kokoontuu ministeritasolla säännöllisesti, vähintään kahden vuoden välein, ja poikkeuksellisesti aina olosuhteiden vaatiessa, jos osapuolet niin sopivat.
2. Yhteisneuvosto tarkastelee tämän sopimuksen yhteydessä mahdollisesti esille tulevia merkittäviä kysymyksiä sekä muita keskinäisen edun kannalta tärkeitä kahdenvälisiä, monenvälisiä ja kansainvälisiä kysymyksiä.
3. Yhteisneuvosto koostuu osapuolten ministeritason edustajista osapuolten omien sisäisten järjestelyjen mukaisesti ja ottaen huomioon kussakin istunnossa käsiteltävät asiat.
4. Yhteisneuvosto vahvistaa työjärjestyksensä.

5. Yhteisneuvoston puheenjohtajana toimii kokous kerrallaan vuorotellen Euroopan unionin edustaja ja Kuuban tasavallan edustaja yhteisneuvoston työjärjestyksen määräysten mukaisesti.

6. Yhteisneuvosto käyttää päätösvaltaa tämän sopimuksen tavoitteiden saavuttamiseksi. Tällaiset päätökset sitovat osapuolia, joiden on toteutettava kaikki päätösten täytäntöönpanemiseksi tarvittavat toimenpiteet.

7. Yhteisneuvosto voi myös antaa aiheellisia suosituksia.

8. Yhteisneuvosto tekee päätöksiä ja antaa suosituksia osapuolten yhteisellä sopimuksella. Tätä menettelyä sovelletaan myös kaikkiin muihin tällä sopimuksella perustettuihin hallintoelimiin.

82 ARTIKLA

Sekakomitea

1. Yhteisneuvostoa avustaa sen tehtävien hoidossa sekakomitea, joka koostuu osapuolten korkean tason virkamiesedustajista ottaen huomioon kulloinkin käsiteltävät asiat.

2. Sekakomitea vastaa tämän sopimuksen yleisestä täytäntöönpanosta.

3. Yhteisneuvosto vahvistaa sekakomitean työjärjestyksen.

4. Sekakomitealla on valta tehdä päätöksiä, jos yhteisneuvosto on siirtänyt sille tällaisen valan.

5. Sekakomitea kokoontuu yleensä kerran vuodessa vuorotellen Brysselissä ja Kuubassa tarkastelemaan tämän sopimuksen täytäntöönpanoa kokonaisuudessaan osapuolten etukäteen sopimana ajankohtana ja niiden sopimaa esityslistaa noudattaen. Erityisiä kokouksia voidaan osapuolten niin sopiessa kutsua koolle kumman tahansa osapuolen pyynnöstä. Sekakomitean puheenjohtajana toimii kokous kerrallaan vuorotellen unionin edustaja ja Kuuban tasavallan edustaja.

83 ARTIKLA

Alakomiteat

1. Sekakomitea voi päättää perustaa alakomiteoita, jotka avustavat sitä sen tehtävien hoitamisessa. Se voi päättää muuttaa mille tahansa alakomitealle määrättyä tehtävää tai hajottaa min-
kä tahansa alakomitean.

2. Alakomiteat kokoontuvat kerran vuodessa tai kumman tahansa osapuolen tai sekakomitean pyynnöstä tarkoituksenmukaisessa kokoonpanossa. Kokoukset, joissa osanottajat ovat henkilökohtaisesti läsnä, pidetään vuorotellen Brysselissä ja Kuubassa. Kokoukset voidaan pitää myös mitä tahansa osapuolten käytettävissä olevaa teknistä välinettä hyödyntäen.

3. Alakomiteoiden puheenjohtajana toimii vuorotellen kummankin osapuolen edustaja yhden vuoden ajan.
4. Alakomitean perustaminen tai olemassaolo ei estä kumpaakaan osapuolta esittämästä mitään kysymystä suoraan sekakomitealle.
5. Sekakomitea vahvistaa työjärjestyksen, jossa määritellään alakomiteoiden kokoonpano, tehtävät ja toimintatavat sikäli kuin niistä ei määrätä tässä sopimuksessa.
6. Perustetaan yhteistyöasioiden alakomitea. Se avustaa sekakomiteaa tämän sopimuksen III osaan liittyvien tehtävien hoidossa. Lisäksi sen tehtävänä on
 - a) huolehtia kaikista sekakomitean sille määräämistä yhteistyöasioista;
 - b) huolehtia tämän sopimuksen III osan yleisen täytäntöönpanon seurannasta;
 - c) keskustella kaikista sellaisista yhteistyöasioista, joilla voi olla vaikutusta tämän sopimuksen III osan toimintaan.

84 ARTIKLA

Osapuolten määritelmä

Tässä sopimuksessa 'osapuolilla' tarkoitetaan Euroopan unionia tai sen jäsenvaltioita taikka Euroopan unionia ja sen jäsenvaltioita, toimivaltojensa mukaisesti, sekä Kuuban tasavaltaa.

85 ARTIKLA

Velvoitteiden täyttäminen

1. Osapuolet toteuttavat kaikki tämän sopimuksen mukaisten velvoitteiden täyttämiseksi tarvittavat yleiset tai erityiset toimenpiteet ja varmistavat, että ne ovat tässä sopimuksessa vahvistettujen tavoitteiden mukaisia.
2. Jos osapuoli katsoo, että toinen osapuoli on jättänyt täyttämättä tämän sopimuksen mukaisen velvoitteensa, se voi toteuttaa tarvittavat toimenpiteet. Erityisen kiireellisiä tapauksia lukuun ottamatta sen on ennen toimenpiteiden toteuttamista esitettävä yhteisneuvostolle 30 päivän kuluessa kaikki tilanteen perinpohjaiseksi tutkimiseksi tarvittavat tiedot osapuolten kanalta hyväksyttävän ratkaisun saavuttamiseksi. Toteutettavia toimenpiteitä valittaessa on etusi- ja annettava toimenpiteille, jotka vähiten häiritsevät tämän sopimuksen täytäntöönpanoa. Tällaisista toimenpiteistä ilmoitetaan välittömästi toiselle osapuolelle, ja niistä keskustellaan sekakomiteassa toisen osapuolen sitä pyytäessä.
3. Osapuolet sopivat, että 2 kohdassa käytetyllä ilmaisulla "erityisen kiireelliset tapaukset" tarkoitetaan tilanteita, joissa osapuoli on rikkonut tätä sopimusta olennaisella tavalla. Osapuolet sopivat lisäksi, että 2 kohdassa tarkoitettut "tarvittavat toimenpiteet" ovat kansainvälisen oikeuden mukaisesti toteutettuja toimenpiteitä. Sopimuksen soveltamatta jättämistä pidetään viimeisenä keinona. Tämän sopimuksen olennainen rikkominen tarkoittaa

a) tämän sopimuksen hylkäämistä kokonaan tai osittain kansainvälisen oikeuden yleisten sääntöjen vastaisesti;

b) 1 artiklan 5 kohdassa sekä 7 artiklassa tarkoitettujen tämän sopimuksen olennaisten osien rikkomista.

4. Jos osapuoli toteuttaa toimenpiteen erityisen kiireellisessä tapauksessa, toinen osapuoli voi pyytää, että osapuolet kutsutaan 15 päivän kuluessa kiireelliseen kokoukseen.

86 ARTIKLA

Voimaantulo, väliaikainen soveltaminen, kesto ja irtisanominen

1. Osapuolet hyväksyvät tämän sopimuksen omien sisäisten oikeudellisten menettelyjensä mukaisesti.

2. Tämä sopimus tulee voimaan sitä päivää seuraavan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä, jona osapuolet ovat ilmoittaneet toisilleen 1 kohdassa tarkoitettujen sisäisten oikeudellisten menettelyjen saattamisesta päätökseen.

3. Sen estämättä, mitä 2 kohdassa määrätään, Euroopan unioni ja Kuuba soveltavat tätä sopimusta tai sen osia väliaikaisesti omien sisäisten menettelyjensä ja lainsäädäntönsä mukaisesti tämän sopimuksen voimaantuloon asti tässä kohdassa esitetyn mukaisesti.

Väliaikainen soveltaminen alkaa sitä päivää seuraavan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä, jona Euroopan unioni ja Kuuba antavat toisilleen seuraavat ilmoitukset:

a) tätä varten tarvittavien sisäisten menettelyjen päätökseen saattamista koskeva unionin ilmoitus, jossa yksilöidään sopimuksen väliaikaisesti sovellettavat osat; ja

b) tätä varten tarvittavien sisäisten menettelyjen päätökseen saattamista koskeva Kuuban ilmoitus, jossa se hyväksyy sopimuksen väliaikaisesti sovellettavat osat.

4. Tämä sopimus on voimassa rajoittamattoman ajan. Kumpi tahansa osapuoli voi ilmoittaa toiselle kirjallisesti aikomuksestaan irtisanoa tämä sopimus. Irtisanominen tulee voimaan kuuden kuukauden kuluttua päivästä, jona ilmoitus annettiin.

5. Euroopan unionin tapauksessa tämän artiklan mukaiset ilmoitukset lähetetään Euroopan unionin neuvoston pääsihteeristöön ja Kuuban tasavallan tapauksessa Kuuban ulkoasiainministeriölle, jotka ovat tämän sopimuksen tallettajia.

87 ARTIKLA

Muuttaminen

Tätä sopimusta voidaan muuttaa osapuolten keskinäisellä kirjallisella sopimuksella. Muutokset tulevat voimaan osapuolten sopimana ajankohtana, kun niiden vaatimukset ja lakisääteiset menettelyt on saatu päätökseen.

88 ARTIKLA

Alueellinen soveltaminen

Tätä sopimusta sovelletaan alueisiin, joilla sovelletaan Euroopan unionista tehtyä sopimusta ja Euroopan unionin toiminnasta tehtyä sopimusta niissä määrätyin edellytyksin, ja Kuuban tasavallan alueeseen.

89 ARTIKLA

Todistusvoimaiset tekstit

Tämä sopimus laaditaan kahtena kappaleena bulgarian, englannin, espanjan, hollannin, italian, kreikan, kroaatin, latvian, liettuan, maltan, portugalil, puolan, ranskan, romanian, ruotsin, saksan, slovakian, sloveenin, suomen, tanskan, tšekin, unkarin ja viron kielellä, ja jokainen teksti on yhtä todistusvoimainen.

TÄMÄN VAKUUDEKSI alla mainitut asianmukaisesti valtuutetut edustajat ovat allekirjoittaneet tämän sopimuksen.

BELGIAN KUNINGASKUNNAN PUOLESTA

BULGARIAN TASAVALLAN PUOLESTA

TŠEKin TASAVALLAN PUOLESTA

TANSKAN KUNINGASKUNNAN PUOLESTA

SAKSAN LIITTOTASAVALLAN PUOLESTA

VIRON TASAVALLAN PUOLESTA

IRLANNIN PUOLESTA

HELLEENIEN TASAVALLAN PUOLESTA

ESPAÑJAN KUNINGASKUNNAN PUOLESTA

RANSKAN TASAVALLAN PUOLESTA

KROATIAN TASAVALLAN PUOLESTA

ITALIAN TASAVALLAN PUOLESTA

KYPROKSEN TASAVALLAN PUOLESTA

LATVIAN TASAVALLAN PUOLESTA

LIETTUAN TASAVALLAN PUOLESTA

LUXEMBURGIN SUURHERTTUAKUNNAN PUOLESTA

UNKARIN PUOLESTA

MALTAN TASAVALLAN PUOLESTA

ALANKOMAIDEN KUNINGASKUNNAN PUOLESTA

ITÄVALLAN TASAVALLAN PUOLESTA

PUOLAN TASAVALLAN PUOLESTA

PORTUGALIN TASAVALLAN PUOLESTA

ROMANIAN PUOLESTA

SLOVENIAN TASAVALLAN PUOLESTA

SLOVAKIAN TASAVALLAN PUOLESTA

SUOMEN TASAVALLAN PUOLESTA

RUOTSIN KUNINGASKUNNAN PUOLESTA

ISON-BRITANNIAN JA POHJOIS-IRLANNIN YHDISTYNEEN KUNINGASKUNNAN
PUOLESTA

EUROOPAN UNIONIN PUOLESTA

KUUBAN TASAVALLAN PUOLESTA